

TRIBUNA
DR. MARKO KREMŽAR
O LEVICI IN DESNICI

POGOVOR
JANEZ SLEVEC: KMETA
NE ZASTOPA NIHČE

DEMOKRACIJA

Organi pregona so zaradi suma
podkupovanja stopili na prste t. i.
cestnemu lobiju, ki ga pooseblja
Mačkov izbranec Ivan Zidar.

KONEC ERE NEDOTAKLJIVIH

INTERVJU

Dr. France Arhar

Ni tujih bank, ki bi z levo roko nadomestile domače

REPORTAŽA

Kosovo
stopilo na pot
samostojnosti

Z Demokracijo do novega telefona

Samsung SGH-M300:

- teža: 63 g
- velikost: 80x40x16,7 mm
- čas pripravljenosti: do 230 ur
- čas pogovora: do 250 ur
- barvni grafični zaslon (65.536 barv)
- GPRS
- vgrajen digitalni fotoapar
- prostoročno telefoniranje preko vgrajenega zvočnika
- MMS
- zvočna beležka (diktafon)
- vgrajen radio

Slika je simbolična

Tednik Demokracija svojim novim naročnikom¹ **vsak mesec podarja 5 aparatov GSM Samsung SGH-M300.**

Vsi dosedani naročniki² tednika Demokracija pa sodelujete v žrebanju za 4 dodatne aparate GSM. Nagradna igra traja do 29. februarja 2008.

Rezultati žrebanj bodo objavljeni na spletni strani www.demokracija.si (na spletni strani so objavljena tudi pravila nagradne igre).

1. Priložena naročilnica z datumom po 1. 9. 2006
2. Naročniki do 1. 9. 2006

tednik
DEMOKRACIJA

Naročam tednik Demokracija

število izvodov: _____

Naročnino želim plačevati:

- ☐ mesečno*
 ☐ 4 x letno (9 % popusta)
 ☐ 2 x letno (10 % popusta)
 ☐ 1 x letno (20 % popusta)

* Če želite uveljaviti 8 % mesečnega popusta pri naročnini, vas prosimo, da označite status, ki ga imate:

- ☐ upokojenec ☐ invalid
☐ brezposeln ☐ študent ali dijak

Ime in priimek (ime podjetja): _____

Datum rojstva (samo fizične osebe): _____

Ulica: _____

Kraj, poštna št.: _____

Kontaktna oseba (samo pravne osebe): _____

Datum naročila: _____

Podpis in žig naročnika (samo pravne osebe): _____

Davčni zavezanec: ☐ NE ☐ DA

ID za DDV: _____

Izpolnjeno naročilnico pošljite na naslov:

**Demokracija, p.p. 4315,
1000 Ljubljana**

ali na faks **01 230 06 61.**

Podpisani/a se zavežujem, da bom naročnik/ca in redni plačnik/ca vsaj eno leto od datuma naročila.

Cena posameznega izvoda tednika Demokracija znaša 2,50 € (599,10 SIT). Obvestilo potrošnikom: Cene so preračunane po tečaju zamenjave: 1 EUR = 239,640 SIT. Nova obzorja d. o. o., Komenskega 11, Ljubljana

Konec ere nedotakljivih

Metod Berlec

Slovenija je pretekli teden dokončno začela postajati normalna evropska država. Pri tem imamo v mislih dogajanje v Nemčiji v zadnjih dneh, kjer so kriminalisti izvedli preiskavo pri predsedniku uprave pošte Klausu Zumwinklu, ki je osumljen utaje davkov, in številnih drugih pomembnih osebnosti. V Sloveniji pa smo bili priče aretaciji več oseb zaradi suma vpletenosti v gospodarski kriminal. Če so se pri nas v letih tranzicije v postopku preiskave znašli le mali gospodarski tatiči, smo bili tokrat priče aretaciji pomembnih osebnosti iz vrst tako imenovanega gradbenega oziroma cestnega lobija. Aretacije prve gradbenice Vegrada Hilde Tovšak, direktorja Primorja Dušana Črničarja in dolgoletnega predsednika uprave SCT Ivana Zidarja nikogar niso mogle pustiti ravnodušnega. Posebej slednji je kot nekdanji varovanec šefa slovenske Udbes Ivana Mačka Matije (o tem objavljamo avtentični seznam iz leta 1978) in v zadnjih letih prijatelj kardinala Franca Rodeta veljal za nedotakljivega. Ko se je pred desetletjem hotel z njim bosti takratni podpredsednik vlade Marjan Podobnik oziroma ga zamenjati, ga je Zidar po hitrem postopku spravil v kot.

Še posebej vroče je zdaj postalo tistim gospodarskim mogočnikom, ki pri svojem bogatenju hodijo na meji zakonitega ali jo morda celo prestopajo. In tistim, ki so, kot bi rekel predsednik vlade Janez Janša, pred leti prišli v na pol privatizirano podjetje s prazno aktovko, danes pa imajo na svoje ime vpisanih ali naokrog parkiranih za milijone evrov delnic ali deležev istega podjetja, se pravi tajkunom. Domnevno enega izmed njih so aretacije, ki jih nikakor ne moremo označiti za politične, saj se je preiskava v zvezi z njimi začela najmanj pol leta pred premierjevo napovedjo vojne proti tajkunom, spravile ob živce, da je kar sam začel dajati politikiantske izjave o tem. Šele nadaljnja preiskava in morebitni sodni proces bo pokazal, ali so osumljeni krivi ali nedožni. Seveda gre za prvega človeka Pivovarne Laško Boška Šrota, ki je v odzivu na aretacije takole modroval: »Glede na težo kaznivih dejanj, ki se očitajo osumljenim in so bila predstavljena po me-

dijih, smo bili priča neprimerni demonstraciji moči državnih represivnih organov. Človeka, starega 70 let, so strpali v marico in ga vozili okoli s prižganimi sirenami ter ga poniževali pred kamerami. To je politizacija državnega represivnega aparata in predstava za ljudstvo, ko so se nabirale politične točke. Čeprav menim, da se pamet tega ljudstva preveč podcenjuje. Verjamem, da si želi tudi mene Janez Janša strpati v marico ob takšnem medijskem pompu. Vendar zato ni nobenega zakonitega razloga. Pivovarna Laško je firma s tradicijo, ki posluje zakonito, sam pa sem resen poslovnež, ki dela zakonito. Smo javna delniška družba, odprta, vsem na očeh in vsem dostopna.« Očitno je Šrota spravilo s tira spraševanje nekaterih novinarjev, ali se boji, da bo on naslednji, in ali se boji, da ga bo doletela Zidarjeva usoda. No, mnogi so prejšnji teden, ko je predstavnik policije za stike z javnostjo sporočil, da kriminalistična policija izvaja obsežnejše aktivnosti na področju gospodarskega kriminala, res pomislili, da gre za akcijo proti slednjemu.

Vsekakor si organi pregona zaslužijo podporo pri pregonu organiziranega kriminala, še posebej gospodarskega, proti kateremu je bila naša država v preteklih letih neučinkovita. Pravna država ni delovala tudi po zaslugi politike tranzicijske levice, ki je še iz časa enopartijskega režima nadzorovala vse segmente družbe in se vpletala tudi v pravosodje. Politično ji je ustrezalo, da so se tako imenovani rdeči direktorji in njihovi nasledniki na lahek in skrajno sporen način polasčali družbenega premoženja ter pri tem ostali nekaznovani. V zadnjem času se to delno maščuje tudi njim, saj želijo nekateri tajkuni t. i. levico zlorabiti samo še kot sredstvo za svoje nadaljnje bogatenje. Zato jih je Janševa napoved vojne tajkunom doletela politično nepripravljena in mu ne morejo resno oporekati. Zavedajo se namreč, da tranzicijski kapital, ki vsem raste čez glavo in poskuša kreirati družbo po svojih pravilih, resno ogroža demokracijo. Ljudje želijo, da smo vsi enaki pred zakonom, ne pa da so nekateri nedotakljivi, kot so bili doslej. **D**

Organi pregona zaslužijo podporo pri pregonu organiziranega kriminala, še posebej gospodarskega, proti kateremu je bila naša država v preteklih letih povsem neučinkovita.

UVODNE STRANI

- 9 Inflacija in modrosti
10 **Pogledi:** Brezzobi ptič utihnil
11 **Kolumna:** Prešeren in Evropa

POLITIKA

- 12 Gradbeniški guru Mačkovega imperija
16 SDS in SD povsem izenačeni
18 Partijske pokopališke igre
20 Levica in desnica

SLOVENIJA

- 22 Zidarjeve posredne grožnje
24 Podobnost z nemškimi utajevalci?
26 Razvojne priložnosti Posavja
28 Cene vrtcev letijo v nebo
30 Kmeta ne zastopa nihče

TUJINA

- 34 Kosovo razglasilo samostojnost
36 **Globus:** Revni Romuni
37 **Tuji tisk:** Razkrita skrivnost

INTERVJU

- 38 Dr. France Arhar

DOMOZNANSTVO

- 42 Skrivnosti gozda
46 **Osebnosti:** Vlado Jožef II.
48 Krilni oltarček z zahodne meje
50 **Naši kraji:** Tamar
53 Mostovi Petra Gabrijelčiča
54 Kvaliteto igre potrdi gledalec

OGLEDALO

- 56 **Film:** Smrtne obljube
58 **Avtomobilizem:** Volvo XC70 D5 summum
60 **Zdravje:** Adrenalna izgorelost ni depresija
62 **Šport:** Petrina zgodba o uspehu
64 **Črna kronika:** Ropali bencinske črpalke
66 **Rumeno:** Nuša se vrača!
68 **TV Kuloar:** Je res samo ljubezen?
74 Opozorila na nepoštenost Liberalne akademije

DEMOKRACIJA, p.p. 4315,
Komenskega 11, 1000 Ljubljana, SI
Tel.: 01/ 2300 660 (uredništvo), urednik@demokracija.si;
01/ 230 06 66 (tajništvo), tajnistvo@demokracija.si
Faks: 01/ 230 06 61

Glavni in odgovorni urednik: Metod Berlec

Tehnični urednik: Bojan Jovan

Novinarji: Peter Avsenik, Gašper Blažič, Lucija Horvat, Petra Janša,
Barbara Prevorčič, Vida Kocjan, Monika Maljevič, Maruša Mihelčič,
Ana Müllner, Bogdan Sajovic, Denis Vengust

Kolumnisti: Esad Babačič, dr. Metod Benedik, dr. Andrej
Capuder, mag. Klemen Jaklič, dr. Janez Jerovšek, dr. Janko Kos,
dr. Matej Makarovič, dr. Hubert Požarnik,
dr. Andrej Rahten, dr. Ljubo Sirc, dr. Peter Starič

Stalni zunanji sodelavci: Vera Ban, Peter Colnar, Pavel Ferluga,
Igor Gošče, Miran Mihelič, Marija Vodišek

38 Intervju: dr. France Arhar

Na lepe oči nihče ne daje denarja. Vse je odvisno od ljudi, živi kapital, če tako rečem, je tisti, ki daje mrtvemu dušo in rezultate. Prepričan sem, da ni tujih bank, ki bi z levo roko zdaj nadomestile domače, da bi bili pogoji iz tega zornega kota na tem področju zdaj milejši.

12 SDS in SD izenačeni

V javnomnenjski raziskavi, ki jo je za vlado opravila skupina Parsifal, je med strankami največ podpore dobila SDS, 15,9 odstotka, sledi ji SD s 15 odstotki glasov. Politbarometer Centra za raziskovanje javnega mnenja pri FDV kaže obrnjeno sliko.

18 Partijske pokopališke igre

Pred dobrim desetletjem smo v Le Mondu brali članek takratnega veleposlanika RS v Franciji o težavni ljubezni med Slovenijo in Italijo. Podpihovalcem strasti je Capuder dejal, da Slovenija nima s tem nič in naj račun za žrtve na meji izstavijo komu drugemu.

22 Zidarjeve posredne grožnje

Ivan Zidar zanika vsako krivdo, hkrati pa izjavlja, da ga skrbi za zaposlene in da SCT čez eno leto ne bo več. S tem želi nedvomno vplivati na javnost in predvsem banke, ki so financirale več sto milijonov evrov vreden menedžerski odkup podjetja.

Lektoriranje: Joža Gruden

Prelom: Tone Tehovnik

Realizacija: Nova orbita d.o.o.

Fotografija: Gregor Pohleven (urednik),
agencije, arhiv Demokracije

Tisk: Ma-tisk d.o.o., Maribor

Datum natisa: dan pred izidom

Izhaja: vsak četrtek;

Cena: 2,50 EUR

Izdaja: Nova obzorja d.o.o.

Direktor: Metod Berlec

Naklada: 11.000 izvodov

TRR: 24200-9004125033, Raiffeisen Krekova
banka d. d., Maribor

Poština plačana pri pošti 1102 Nenaročenih
člankov in fotografij ne plačujemo in ne vračamo.

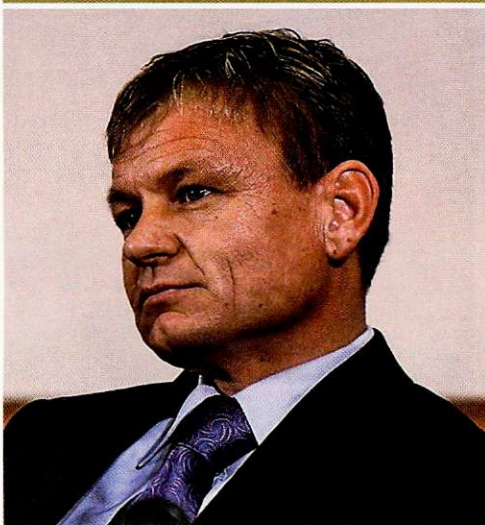
»Demokracija« je zaščiten blagovna znamka, last podjetja Nova obzorja založništvo d.o.o. Vse pravice so pridržane. Ponatis celote ali posameznih delov je dovoljen le s pisno privolitvijo založnika Demokracije. Imetniki materialnih avtorskih pravic na avtorskih delih, objavljenih v Demokraciji, so podjetje Nova obzorja založništvo d.o.o. ali avtorji, ki imajo s podjetjem Nova obzorja založništvo d.o.o. sklenjene ustrezne avtorske pogodbe. Prepovedani so vsakršna reprodukcija, distribucija, predelava in dajanje avtorskih del ali njihovih delov na voljo javnosti v tržne namene brez sklenitve ustreznih pogodb s podjetjem Nova obzorja založništvo d.o.o.

Na podlagi zakona o davku na dodano vrednost (Ur. l. RS, št. 89/98) sodi tednik Demokracija med proizvode, za katere se obračunava davek na dodano vrednost po stopnji 8,5 %.

Naročniški oddelek: narocnine@demokracija.si; Naročniki prejmejo položnico s prvo revijo v mesecu. Odjave sprejemamo pisno do 15. v mesecu z veljavnostjo prvega v naslednjem mesecu. Letna naročnina za države članice Evropske zveze znaša 225,31 evrov, za druge pa 257,57 USD.

Izid nekaterih rubrik je podprlo Ministrstvo Republike Slovenije za kulturo.

Fotografija na naslovnici: Saša Despot/Žurnal24

Država ne posega v odvetništvo

Peter Avsenik

Ob skorajšnjem sprejetju novih zakonov o odvetništvu in o odvetniški tarifi, ki jima žolčno nasprotuje Odvetniška zbornica Slovenije, smo se pogovarjali z vplivnim odvetnikom Francijem Matozom.

Ministrstvo za pravosodje je nedavno pripravilo nov zakon o odvetniški tarifi. Kako ga ocenjujete?

V začetku naj poudarim, da seveda ne delim mnenja, ki ga je v zvezi z zakonom o odvetništvu in zakona o odvetniški tarifi sprejela odvetniška zbornica v svojih organih, saj sprejetje obeh zakonov podpiram.

Kako kot odvetnik ocenjujete mnenje predsednika Odvetniške zbornice Slovenije Mihe Kozinca, da bi tarifo tako kot doslej morali določati odvetniki sami, minister pa bi jo le potrdil? Je njegova napoved ustavnega spora upravičena?

Res gre lahko za načelno vprašanje o tem, ali naj si tarifo ureja zbornica sama ali ne, vendar pa menim, da s sprejetjem obeh

zakonov država ne posega v neodvisnost odvetniškega poklica. Zakona – sprejeti ju je treba v »svežnju« – imata preveč dobrih rešitev, ki so koristne tako za odvetnike kot uporabnike odvetniških storitev, da bi jih kar tako zavrgli, kot je stališče odvetniške zbornice.

Kje vidite prednosti novega zakona o odvetniški tarifi oziroma predvidene nove ureditve plačevanja odvetniških storitev?

Osebnostno menim, da je v zakonu določen minimum plačila za odvetniške storitve, medtem ko višina plačila storitve navzgor ni več omejena, ampak je to prepuščeno dogovoru med odvetnikom in strankami, česar do sedaj ni bilo, vsaj ne v tako jasni obliki. Menim, da se

s tem dopušča svobodna gospodarska iniciativa, saj bomo tudi odvetniki prepuščeni trgu in bomo morali sami s svojim kvalitetnim delom pridobiti stranke ter bili za uspešno delo nedvomno tudi korektno plačani.

Katere so še druge za odvetnike pomembne rešitve, ki jih urejata nova zakona?

V zakonu ne smemo prezreti tudi večje svobode v zvezi s pravnoorganizacijsko obliko, s katero lahko odvetniki delujemo, saj zakon predvideva možnost ustanavljanja družb z omejeno odgovornostjo. Tudi določilo o tem, da ima odvetniška družba lahko podružnice, je pozitivna in nas izenaka s tujimi družbami, ki lahko pod določenimi pogoji pri nas opravljajo odvetniško prakso, kar pomeni, da lahko imajo oziroma so imele podružnice. Pričakovati je nasprotovanje tej zakonski rešitvi zaradi strahu, da bi velike odvetniške družbe

obvladovale večji del slovenskega prostora.

Se bodo odvetniške storitve pocenile ali bodo dražje?

Nedvomno se bodo – vsaj gledano skozi tarifo – odvetniške storitve pocenile, kar pa ni bistveno, pomembno je, da bo odvetnik odslej plačan za konkretno zadevo z vnaprej določenim zneskom in ne več za vsak »korak ali telefon«, ki ga bo za stranko storil v okviru pooblaštilnega razmerja.

V LDS menijo, da nižanje odvetniških tarif ne bo skrajšalo sodnih postopkov. Ali bo po vaše zakon pripomogel tudi k temu?

Menim, da bo to pripomoglo predvsem k temu, da bodo dobri odvetniki lahko kot do sedaj spore uspešno reševali, ne pa po nepotrebnem pisali razna pisanja, ki ne pripomorejo k rešitvi zadeve. Nisem pa prepričan, da se bodo postopki s tem skrajšali, saj dober odvetnik že sedaj poskuša spor rešiti čim prej in v dobro stranke.

S telefonom nad svoje kritike

Odgovorni urednik Dela Janez Markeš je znan tudi po tem, da ima veliko časa za klicanje tistih, ki o njem napišejo kakšno kritično besedo. V petek je tako »poklical« zunanjo sodelavko Demokracije Marijo Vodišek. No, pravzaprav ni klical on, ampak je to opravila neka Indira (menda je njegova tajnica), ki je najprej v našem uredništvu dobila njeno številko, pri čemer pa ni povedala, da jo želi za urednika Dela. Ko je dobila na telefon gospo Vodiškovo, je dejala: »Indira, vam bom dala Markeša ...«

ISKRICA

Maranje

Aleksander Škorc

Delitev države je nedopustna, pravijo Srbi. Hm! Še pred kratkim se jim je delitev sosednjih držav zdela skrajno primerna. Ti pa res menjajo stališča kot SD-jevci imena. Edino to, da ne marajo Slovencev in njihovih izdelkov, jim je stalnica.

Tudi Hrvati nas ne marajo in nas nikoli ne bodo. Balkanski napuh in zavist jim tega ne dopuščata. K sreči pa nas imajo za prijateljsko državo in upamo lahko, da bo tako ostalo, ker če izgine še prijateljstvo, res ne vem, kaj nam bodo počeli.

Niti Italijani nas ne gledajo ravno prijazno in se strašno sekirajo, ker se fojbe niso zgodile vsaj 30 let prej, da bi lahko pojav fašizma opravičili z njimi. K sreči jim vnovični poskus prisvojitve naše države preprečuje neprijetno dejstvo, da bi potem tudi na kopnem mejili s Hrvaško.

Celo Turki nas v kratkem ne bodo marali. Samo da opravijo podrobne analize zadnjega "dogodka" v Jadranu, pa bo tudi njim postalo jasno, da kadar koli se odpravijo v Evropo, jih nekje v bližini naše meje doleti razpad sistema. Gorje nam!

A lahko bi bilo še huje. Zamislite si, da bi v sedanjem trenutku slovenske pomembnosti imeli neprimerne predsednike. Takšne, ki svoj begajoči pogled usmerjajo v vse mogoče smeri, le v oči sogovornika ne. Takšne, ki z izkrivljenimi, bledikavimi nasmeški odganjajo celo muhe, da o uglednih gostih ne govorimo. Takšne, ki se morajo vsake tri minute pogledati v veliko stensko ogledalo, da v pomanjkanju pameti potrdijo dvomljivo lepoto. Ali takšne, ki pobalinsko tiščijo roke v žep in oprezajo za polnimi vrčki piva ter tajnicami bruseljske administracije. Da o prvih damah ne govorimo. Lahko bi imeli takšne, ki jim je treba zaradi kronične bistroumnosti lepiti usta, jih zaradi nevarnosti netenja vaških preprirov zapirati v shrambe ali jih celo – zaradi splošne neprivlačnosti denimo – pri stranskih vratih v vrečo na glavi tihotapiti v državo. Vsega tega torej k sreči ni in očitno je, da nas nekdo vendarle mara in da je, da bi se v naši ljubi domovini izognili sramoti in posmehu, postavil v pravem trenutku prave ljudi na pravo mesto.

In če kje opazite kakšnega skromnega, neuglednega človeka, ki ga očitno nihče ne mara, si ga le dobro oglejte. Naj vam njegova razcapana oprava ne prebudi občutka lastne pomembnosti. Naklonite mu raje prijazen pogled in utrujen, neumit obraz vam bo morda – če si to zaslužite – vrnil bleščeč nasmeh in vam dal vedeti, da to na videz žalostno in zapuščeno podobo nekdo resnično in močno ljubi.

H-umor

»A si predstavljate, da diplomanti na testiranju na avdiciji niso vedeli, kdo je bil prvi predsednik slovenske vlade in države po osamosvojitvi?«

(Urednik oddaje Svet na Kanalu A Bojan Traven nima dobrega mnenja o FDV in študentih novinarstva, čeprav je sam »faliran« študent.)

»Jaz bi rad, da me zaprejo, pa me nočejo.«

(Poslanec SNS Srečko Prijatelj je v vasi Lokev pri Bazovici odstranil tablo z dvojezičnim slovensko-italijanskim napisom, ki naj bi jo bila postavila občina Sežana. Sedaj se čudi, zakaj je policija njegovo dejanje prezrla.)

»Bilo je kot v ameriški nadaljevalki.«

(Urednik Dela Janez Markeš je v nasprotju s svojim šefom užival v spektakularnih aretacijah nekaterih slovenskih gradbeniških menedžerjev.)

»Verjamem, da si želi tudi mene Janez Janša strpati v marico ob takšnem medijskem pompu. Vendar za to ni nobenega zakonitega razloga.«

(Predsednik uprave Pivovarne Laško Boško Šrot ob aretaciji Ivana Zidarja ni ostal ravnodušen.)

»Kupil si bom porscheja.«

(Smučar Mitja Dragšič je razkril, kaj namerava narediti s šest tisoč evri, ki jih je dobil za peto mesto na tekmi v Zagrebu.)

»Veliko sonca, novih cvetk in obljub o dolgem, toplem poletju, ki bo zamenjalo turobno zimo. In politični cikl se bo še enkrat znova dovršil.«

(Politolog in Magov kolumnist Jernej Piko je razgrnil svoja vremenska in politična pričakovanja za letošnje leto.)

»Iz prisklednikov so postali akterji. Postavljajo svojo vlado.«

(Novinarka Financ Simona Toplak ugotavlja, da so tajkuni vladi že zdavnaj zrasli čez glavo.)

»Bolj znanec. Prijatelj nimam.«

(Direktor Cestnega podjetja Maribor Janez Škoberne odgovarja na vprašanje, ali je Bojan Šrot njegov prijatelj.)

»Najverjetneje po mojem nosu.«

(Hokejist Tomaž Vnuk je razkril, po čem se ga bodo ljubitelji hokeja najbolj zapomnili.)

»Hja, ne vem, katera bo zmagala. Vem pa, za katero bi bilo dobro, da zmaga.«

(Aforist in režiser Žarko Petan ne ve, katera stranka bo zmagala na letošnjih parlamentarnih volitvah.)

»Saj ni treba biti ne vem kakšen kriminalist, da prideš do zaključka, da se tu dogaja nekaj čudnega, če imajo vsi skoraj enake cene, vse pa so bile za 20 odstotkov nad formalnim proračunom.«

(Minister za finance Andrej Bajuk pojašnjuje, da je že na prvi pogled jasno, da t. i. cestni lobi dela z roko v roki.)

Uredniku grozi odpoved

Diplomat Marjan Šetinc in zunanje ministrstvo sta se poravnala, diplomat pa države zaradi postopka proti njemu v interni preiskavi o odtekanju diplomatske pošte ne bo tožil, je dejal Šetincev odvetnik Aleksander Čeferin. Odvetnik je še dejal, da podrobnosti o zadevi ne more predstaviti, saj sta se nekdanji veleposlanik v Londonu Šetinc in ministrstvo dogovorila, da bodo poravnava obravnavali tajno, zato ni želel potrditi, ali se je ministrstvo zaradi zasega računalnika diplomatu opravičilo, niti ni želel govoriti o podrobnostih poravnave. Šetinc je nadzorna komisija, ki se je na MZZ ukvarjala z odtekanjem diplomatske pošte v medije, v pisarni obiskala 1. februarja in mu odvzela računalnik s pojasnilom, da so ugotovili, da je komuniciral s časnikom Dnevnik.

Na drugi strani pa je, ker je bila vsebina diplomatske depeše MZZ istega dne kot v Dnevniku objavljena tudi v beograjskem časniku Politika, časnik Dnevnik proti svojemu uredniku in soavtorju članka Igorju Mekini sprožil postopek odpovedi pogodbe o zaposlitvi, saj je po njihovem mnenju Mekina odgovoren za odtekanje informacij iz Dvnika. Ogorčeni Mekina je obtožbe ostro zavrnil, zavrnila pa jih je tudi njegova žena Svetlana Vasović Mekina, avtorica omenjenega članka v srbski Politiki. Vasović Mekinova zatrjuje, »da ima svoje vire, kar se vidi po objavi kopice dokumentov, ki jih Dnevnik očitno ni

Kdo je posredoval podatke?

imel«. Novinarica prav tako zanika namigovanja o svojih povezavah s srbskim ministrstvom za Kosovo in Metohijo, ki je po poročanju medijev že 24. januarja na spletnih straneh objavilo, da bo Dnevnik naslednji dan razkril zapisnik pogovora med slovenskimi in ameriški diplomati ter da je omenjeni dokument že prišel v roke novinarjev beograjskega časnika Politika. Resda je bil datum omenjene vesti na spletni strani naslednji dan popravljen, a dejanskega datuma objave vesti žal ni bilo mogoče izvedeti. Kakor koli že, pri vsej zgodbi o nepooblaščenem posredovanju informacij MZZ se ne moremo znebiti občutka, da obstaja nekdo, čigar interes je škoditi slovenski državi. P. J.

Modrost tedna

»Ali ni znamenje modre politike to, da podpira vse dejavnike upanja, tudi tiste, ki jih s svojim delom lahko prinese Cerkev? Je zato res odveč, če imata vojak in policaj na voljo duhovno oskrbo, bolnik možnost, da ga obišče duhovnik, zapornik priložnost za duhovni pogovor in evharistijo, učenec pa priložnost, da se v šoli spozna s krščanskim izročilom in drugimi verstvi sveta?«

(Teolog dr. Robert Petkovšek)

»Če o nečem nismo obveščeni, ne moremo glede tega ničesar storiti, četudi morda celo usodno vpliva na naše življenje. Šele ko vemo, se lahko odločamo in delujemo. V tem je moč medijev in v tem je tudi njihovo poslanstvo, ki pa ga mediji pogosto izrabljajo. In to zaradi naše nekritičnosti z lahkoto. Namesto da bi se odločali in delovali po premisleku, žrtve medijev slepo sledimo manipulaciji.«

(Publicistka Zlata Krašovec)

Šrot konsolidira premoženje

Družba Kolonel, katere uradna lastnica je Danijela Rakovič, borbena posrednica iz Maribora, zaposlena v mariborski Probanki, ima uradni sedež v Ulici Milana Majcna 49 v Ljubljani. Gre za stanovanjski blok, v katerem je imel Kolonel še do nedavnega le poštni predal, po razkritju povezav s t. i. Šrotovo hobotnico pa je izginil še ta. Kolonel je bil z minimalnim kapitalom ustanovljen 28. junija 2006 in kmalu je s pomočjo posojil postal večji lastnik družbe Center Naložbe iz Maribora. O tem smo že pisali in ugotavljali, da

za Kolonelom stoji Boško Šrot, predsednik uprave Pivovarne Laško. Rakovičeva se ni nikoli pojavila v javnosti, za nekaj časa se je umaknil tudi Kolonel, v tem tednu pa je uprava Centra Naložb na spletnih straneh Ljubljanske borze objavila, da jo je Probanka v imenu svojega največjega lastnika, družbe Kolonel, obvestila o vnovični prevzemni ponudbi za omenjeno mariborsko finančno družbo, ki je nedavno postala večinska, 61-odstotna lastnica Infond Holdinga. Javnosti neznani Kolonel ima tako po predlanski prvi prevzemni ponudbi v lasti skoraj 78 odstotkov Centra Naložb, zdaj pa želi to družbo še uradno prevzeti. Premoženje Centra Naložb je veliko; med pomembnejšimi lastniki je Infond Holding, ki je tudi največji lastnik Pivovarne Laško, pomembnejše deleže pa ima še v Premogovniku Velenje, Uniorju, Savskih elektrarnah, ATC Kaninu in Novi Kreditni banki Maribor (NKBM). Če bo Kolonelu prevzem družbe Center Naložbe uspel, bo prek Infond Holdinga poleg naštetih družb postal največji lastnik Pivovarne Laško. Ker je Laško večinski ali večji lastnik Dela, Pivovarne Union, Radenske, Fructala, Mercatorja in še česa, je torej na dlani, da bo Kolonel, družba z 8.763 evri ustanovnega kapitala, postal posredno lastnik vseh prej naštetih družb. V. K.

Nepravilnosti v Posočju

Pri rabi popotresnega denarja v Posočju je prihajalo do nepravilnosti v večjem obsegu, kot je bil obravnavan na sodišču, meni nekdanji bovški župan Siniša Germovšek, zoper katerega je tožilstvo umaknilo vse obtožbe v t. i. popotresni aferi, sodišče pa mu je v torek izreklo zavrnilno sodbo. Obtožbe proti Petru Zamudi in Branku Kuku so bile umaknjene le delno. Germovšek je obtožbe usmeril proti Državni tehnični pisarni (DTP) in trdi, da sam ni kradel potresnikom. Ozadje umazane zgodbe popotresne obnove v Posočju je pojasnjeval na tiskovni konferenci v Bovcu. »Umaknjena obtožnica je temeljila le na besedah prvoobtoženega Petra Zamude. Pri organih pregona niti ni bilo interesa, da bi raziskali celotno zgodbo, saj so krivdo pripisali kar Germovšku,« je dejal nekdanji bovški župan, ki trdi, da se je preiskava ustavila pred vrati DTP. Njena vloga je po njegovih besedah čisto drugačna, kot jo v javnosti in na sodiščih prikazujejo v pisarni. Njen nadzor nad popotresno obnovo, vredno 25 milijard tolarjev, naj bi bil katastrofalen. V DTP pa Germovškove očitke zavračajo in trdijo, da so delo opravljali v skladu z zakoni in s svojimi pristojnostmi. L. H.

V tej stavbi je bil poštni predal družbe.

Odločno svarilo Hrvaški

Ministri EU so vnovič opozorili Hrvaško in ponovili decembrski sklep, naj ne uveljavi nobenega vidika zaščitne ekološko-ribolovne cone (ERC) v Jadranu za države članice EU, dokler ne bo dosežen skupni dogovor.

Pritisk na Hrvaško se stopnjuje, so viri pri slovenski delegaciji na zasedanju zunanjih ministrov EU v Bruslju pojasnili novo opozorilo EU Hrvaški zaradi ERC v Jadranu. »To je nadgradnja: precej močno opozorilo Hrvaški in konkretna zadolžitev za (evropsko) komisijo,« so poudarili in dodali, da EU sedaj čaka na predlog Hrvaške.

Vodja slovenske diplomacije Dimitrij Rupel je po sprejetju sklepa opozoril, da je sedaj na potezi Hrvaška, in dodal, da je Slovenija zelo zainteresirana za okoljsko zavarovanje Jadrana ter v vsakem trenutku pripravljena na pogovore in dogovore skupaj z EU in Italijo ter drugimi državami, ki jih oblija Jadransko morje. »Nedavna nesreča ob istrski obali je svarilo, da moramo to vprašanje jemati zelo resno in si moramo za zaščito Jadrana prizadevati vsi, saj gre za pomembno vprašanje pri vključevanju Hrvaške v EU, o katerem sva pred dnevi govorila s hrvaškim kolegom Gordanom Jandrokovićem.« Mogoče se res ustvarja vtis, da gre za ponavljanje, a v bistvu se jezik EU zaostre-

Ministri EU so vnovič opozorili Hrvaško glede ERC.

je, »saj je to precej ostro opozorilo Hrvaški, in to v zadnjih treh mesecih že tretjič«. Evropski komisar za ribištvo Joe Borg je v Bruslju potrdil, da je evropska komisija glede ERC v Jadranu v stiku s hrvaškimi oblastmi, vendar o posameznih možnostih rešitve tega vprašanja ni želel govoriti. »Če bi bila politična volja za rešitev, obstaja možnost za vsaj začasno rešitev.« Dejal je še, da je vprašanje ERC povezano s pristopnimi pogajanjmi Hrvaške z EU in da komisar za širitev Olli Rehn išče re-

šitve, vsaj kratkoročne. Komisar je tudi dejal, da bi se dalo rešitev ERC najti tudi v okviru pristopnih pogajanj. Če je razumevanje, da se išče rešitev v pogajanjih, če je dogovor, da se cona v tem času ne izvaja, potem bi lahko rešitev našli v okviru samih pogajanj. A to se nanaša samo na ribiške možnosti EU, vprašanje meje med Slovenijo in Hrvaško pa je stvar obeh držav, je poudaril Borg. Če državi ne bosta našli rešitve, vidi komisar odgovor v mednarodni arbitraži. Dodal je še, da je zanj prioriteta, če je rešitev glede ERC takšna, da ne vpliva na ribiške interese celotne EU.

Hrvaški premier Ivo Sanader pa je v odzivu na Ruplovo izjavo dejal, da gre pri vprašanju ERC »za bilateralno oziroma trilateralno vprašanje, ki je z vztrajanjem Italije in Slovenije postalo vprašanje celotne EU, in da ima v tem smislu Rupel prav«. Dodal je, da je njegov poziv za skupno reševanje tega vprašanja s Slovenijo, Italijo in evropsko komisijo še vedno aktualen in da pričakuje sestanek vseh vpletenih strani. P. J.

Umrli znani psihiater

V petek, 15. februarja, je po daljši bolezni v 79. letu starosti umrl psihiater dr. Janez Rugelj, ki ga je decembra lani takratni predsednik republike Janez Drnovšek odlikoval z zlatim redom za zasluge za vseživljenjsko zdravniško, humanitarno in znanstveno delo. Janez Rugelj se je rodil leta 1929 v Brezovici pri Mirni na Dolenjskem. Od leta 1942 je bil vključen v narodnoosvobodilni boj, najprej kot ilegalni partizanski kurir, nato kot partizan. Medicinsko fakulteto je končal leta 1962 v Ljubljani, nato pa leta 1967 specializacijo iz nevropsihiatrije. V letih 1969–1971 se je izobraževal pri Vladimirju Hudolinu v Zagrebu, ki je razvil svojo, najuspešnejšo metodo zdravljenja alkoholikov na svetu. Pri njem je leta 1979 tudi doktoriral. Razvil je izvirno socialno-andragoško metodo obravnave alkoholikov in drugih ljudi v stiski, s katero je številnim dal možnost dviga iz življenjskega zdrsa z vzgojno-terapevtskimi sredstvi, kot so: redna jutranja telovadba, vztrajnostni tek, branje, pisanje, izobraževanje in osebna preobrazba. Terapevtka Sanja Rozman, ki je bila sama najprej njegova pacientka, je njegovo delo označila za genialno, ker je vizionarsko videl pomen telesne aktivnosti, celostnega aktiviranja ljudi in pomen pedagoških stvari. Rugelj ni pretiraval s psihiatrizacijo zasvojenosti. Ljudem v stiski pa je pomagal tako, da jim je dal pedagoško-andragoško orodje, s katerim so se lahko sami dvignili, kolikor so se lahko, je o Rugljevi metodi zdravljenja zasvojenosti še dejala Sanja Rozman. L. H.

Psihiater dr. Janez Rugelj

Pričal pred komisijo

Minuli petek je pred parlamentarno komisijo za peticije, človekove pravice in enake možnosti pričal Magov novinar Igor Kršinar. Slednji je nedavno delovnemu inšpektorju Borutu Brezovarju, ki se je tudi udeležil seje komisije, prijavil šikaniranje na delovnem mestu s strani urednika Vesa Stojanova in njegove namestnice Mateje Babič, s prijavo pa je seznanil tudi člane komisije. Sklic nujne seje so sicer zahtevali člani komisije iz vrst SDS, komisija pa je poslala vabilo Igorju Kršinarju in Silvestru Šurli, vendar jima iz neznanega razloga ni bilo vročeno. Na sejo sta bila povabljeni tudi Stojanov in Babičeva, vendar sta poslala sporočilo, da se seje ne bosta udeležila, ker ne vidita razloga, »zakaj bi morala sodelovati pri politični farski, ki sta jo sprožila Igor Kršinar in poslanka Eva Irgl«. Glede na omembo Kršinarja v zvezi s »politično farso« je mogoče pričakovati, da bo po premetitvi Silvestra Šurle na Total tedna podobna usoda doletela tudi Kršinarja, ki je še vedno na bolniškem dopustu. Kršinar je zgrožen nad izjavo vodilnega dvojca na Magu. Komisija ni obsodila dejanj Stojanova in Babičeve, izrazila pa je načelno stališče, da je vsakršno nadlegovanje na delovnem mestu nedopustno. G. B.

Novinar Maga Igor Kršinar

Inflacija in modrosti

Vida Kocjan, foto: Gregor Pohleven

Premalo konkurence Pretekli teden je bil z gospodarskega vidika tudi v znamenju razprav o oceni programa stabilnosti Slovenije in o inflaciji. Najprej je Joaquín Almunia, komisar za gospodarske in denarne zadeve, v imenu evropske komisije javno predstavil oceno programa stabilnosti Slovenije. Dejal je, da je proračunski položaj Slovenije dober in da je država v letu 2007 dosegla svoj srednjeročni cilj. Dodal pa je, da zaradi staranja prebivalstva obstaja visoko tveganje za dolgoročno vzdržnost javnih financ, problem pa je tudi inflacija. Evropska komisija je ocenila, da bo Sloveniji skozi celotno programsko obdobje 2007–2010 verjetno uspelo ohraniti dober proračunski položaj, kot ugodno pa je izpostavila tudi visoko gospodarsko rast, za katero meni, naj bi se zdaj sicer nekoliko znižala, proti koncu obdobja pa znova zvišala. O javnofinančnem primanjkljaju (proračunski primanjkljaj v strukturnem smislu), ki je bil lani 0,7 odstotka BDP namesto napovedanega 1,5-odstotnega, pa so dejali, da je to dobro in v skladu s priporočilom Sveta EU iz februarja 2006. Glede inflacije komisija meni, da je le-ta povezana s cenami blaga in pomanjkanjem konkurence v nekaterih sektorjih.

Parlamentarna razprava in sklepi Le dan po poročilu evropske komisije je v parlamentu potekala razprava o problematiki visoke inflacije. Poslanci so o tem razpravljali več kot deset ur (seja je bila na predlog petih poslanskih skupin iz vrst opozicije), po končani razpravi pa so sklenili, da fiskalna politika v letu 2007 ni bila vzrok za inflacijo. DZ je tako sprejel sklepe, ki so jih oblikovali v treh poslanskih skupinah vladnih strank, ni pa sledil zahtevi predlagateljev izredne seje, da bi morala vlada v sodelovanju s socialnimi partnerji in z Banko Slovenije takoj pripraviti temeljit načrt protiinflacijskih ukrepov. Podpore ni dobil niti predlog opozicije o takojšnji odpravi davka na izplačane plače. Kot je znano, je vlada ta davek začela odpravljati takoj po prevzemu oblasti, in sicer postopoma, kar pomeni, da ga drugo leto ne bo več.

V deseturni razpravi so se mnenja poslancev večinoma ponavljala; opozicijski poslanci so zatrjevali, da je vlada z razpravo o inflaciji odlašala predolgo, poslanci iz vrst koalicije pa so dejali, da vlada finance vodi restriktivno in dela dobro, Slovenija pa se zelo dobro razvija. Poslanec Branko Grims (SDS) je napovedal, da bo inflacija v nekaj mesecih začela upadati. Finančni minister Andrej Bajuk je dejal, da se v državi res soočamo z inflacijo, vendar jo je mogoče v pretežni meri pojasniti z izrednim dvigom cen hrane ter nafte in naftnih derivatov. Slovenija še zdaleč ni na pragu katastrofe, je zatrdil minister in spomnil na ugodno gospodarsko rast, visoko rast izvoza ter odpravo javnofinančnega primanjkljaja. Opozoril je, da so se cene hrane pri proizvajalcih lani v Sloveniji zvišale za deset odstotkov, v trgovinah pa kar za 15,4 odstotka. V drugih državah evroobmočja se to ni zgodilo, saj so trgovci deloma kompenzirali rast cen pri proizvajalcih, tako da je

Finančni minister Andrej Bajuk na izredni seji državnega zbora o inflaciji

Ko je bil finančni minister Dušan Mramor, je bila inflacija dvakrat višja, največja 'zasluga' ministra pa je bila zapletena davčna reforma ...

bila tam rast cen v maloprodaji nižja kot pri proizvajalcih. Problemi pomanjkanja prave konkurence so torej več kot očitni.

Poslanci so nato na predlog poslanskih skupin treh vladnih strank vlado pozvali, naj zagotovi učinkovite ukrepe za vzpostavitev konkurence, vladni urad za varstvo konkurence in agencija za trg vrednostnih papirjev pa naj jih dosledno izvajata in preprečujeta nekonkurenčne dogovore v predelovalno-trgovski verigi. Poslanci so torej sprejeli poziv, ki je več kot na mestu.

Sprenevedanje prejšnjega ministra Ob vsem tem se seveda v javnosti govori, da bi morala vlada že zdavnaj ukrepati in podobno. Tako smo v enem od dnevnikov v preteklih dneh brali intervju z Dušanom Mramorjem, dekanom ljubljanske ekonomske fakultete in nekdanjim finančnim ministrom. V pogovoru je bil zelo 'moder' in kritičen do dela vlade, pri tem pa ni niti z besedico omenil, da je bila v času, ko je bil on minister, inflacija dvakrat višja, njegova največja 'zasluga' pa je tako zapletena davčna reforma, da jo je morala zdajšnja vlada popravljati, takoj ko je nastopila svoj mandat, da ne bi prišlo do kolapsa. **D**

Janez Holivudski

Pavel Ferluga

Postati »zvezda« je težko tudi v slovenskem medijskem holivudu, ki je v primerjavi z drugimi nekaj posebnega.

Sprva je treba garati in pokazati pokončno držo, dokler si zunaj zvezdnega sveta. Ko pa postaneš zvezda, moraš spoštovati pravila igre. Ostanesh sicer lahko vedno pokončen vertikalno, toda antipodsko. V Sloveniji je po polstoletni tradiciji še vedno veneriran kriminal, pa naj bo na kateremkoli področju. Kriminalci so pri nas »ugledniki« s tradicijo (naj bodo to zidarji, prebrisanci ali cigani). Tudi Delo, kot drugi dnevni časopisi, si prizadeva pokazati aretacijo osumljenih gospodarskega kriminala kot spektakularno predstavo holivudskega sloga (sic!). Sploh ni bilo spektakularno. Tako so le medij predstavili, saj so vse dni kazali le nekaj vedno istih posnetkov, in to v vseh poročilih, le z drugačnimi komentarji, da bi bilo videti spektakularno. Navadna aretacija, kot je običaj v drugih državah za take primere, je pri nas spektakularna, ker je zadela levo tajkunsko navezo, ki je kradla že pod njihovimi vladami, a se tega ni smelo razkriti. Ponavljati pa je treba, kako so to »ugledni« in pomembni ljudje za Slovenijo.

Govoriti o »domnevni« koruptivnosti gradbenega lobija in pristaviti, da so vlade ne domnevno, ampak zagotovo koruptivne, pa je že groteska gospoda urednika Dela, čeprav dodaja »tako prejšnjih kot sedanje«. Pripisati sedanji vladi vso negativnost prejšnjih je pač znana praksa leve kongregacije. Predstaviti je treba tudi povezavo z napovedjo boja proti tajkunom predsednika vlade, in to ne kot pravilne in legitimne poteze, ampak s priokusom revanšizma, da izpadejo tajkuni kot žrtvena jagnjeta v očeh bralcev »holivudskih« medijev. Nekeč je kritični pisec, ko ni še bil na Delu, opisoval metode Udbe v slabšalnem tonu brez dlake na jeziku, danes jo omenja kot t. i. Udbo. Niansa pač, a pomenljiva.

Ni treba poudariti, da je srž kritike v predmetju Holivuda napad na vlado in njenega predsednika, ne pa gospodarski kriminal gradbenih lobijev, ki se tu omenja marginalno v podporo političnemu holivudskemu medijskemu revanšizmu. Res bi rad vedel, kateri bo tisti medij, ki bo vodil predvolilno diskvalifikacijo osebne narave na račun Boruta Pahorja, ki je iz tedna v teden »bolj konstruktiven«, kot navaja J. Markeš. Bo to Demokracija ali Družina? Mag zagotovo ne, ker je dobro zasidran v zalivu medijskega Holivuda, kjer je vsa vesela družina neodvisnih levih medijev, ki že navijajo za regato SD in seveda za Boruta Pahorja!

Brezzobi ptič utihnil

Vida Kocjan

Komisija za preprečevanje korupcije in Drago Kos sta umolknila, čeprav bi morala razkrivati sumljive primere.

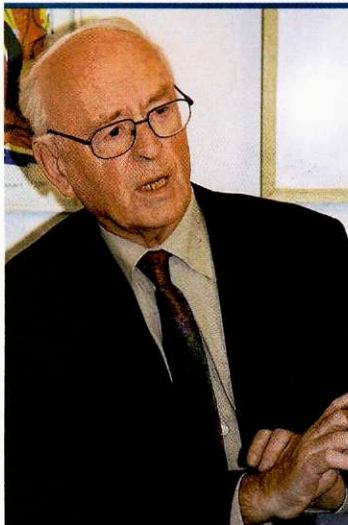
Po zadnji akciji kriminalistov in tožilcev posebne tožilske skupine za organizirani kriminal so se nekateri slovenski direktorji ustrašili. V javnosti so tudi s pomočjo nekaterih časnikov, na primer Dela in Slovenskih novic, želeli ustvariti vtis, da gre za boj proti tajkunom. Nemudoma so z vsemi topovi napadli premierja Janeza Janšo, novinarji Dela so celo iskali mnenja ustavnih sodnikov o tem, ali se sme Janša opredeliti do korupcije ali ne.

V resnici pa so vsi (namenoma) prezrli dejstvo, da so kriminalisti ob vodenju tožilske skupine združbo podjetnikov in menedžerjev spremljali več mesecev. Janša je o boju zoper tajkune govoril v parlamentu proti koncu leta 2007. Po mnenju nekaterih pa bi morali z direktorji ravnati drugače kot z drugimi državljani.

Namesto da bi vsi pozdravili, da so kriminalisti in tožilci končno po daljšem izobraževanju začeli opravljati svoje delo tako, kot bi ga morali v vsaki normalni državi, naši mediji govorijo in pišejo o tem, da je bila to predstava za javnost, s katero si nekdo želi pridobivati politične točke. Po drugi strani je narobe, da so tožilci in kriminalisti ukrepali v letu, ko bodo volitve.

Nekateri so celo govorili, da do česa podobnega drugje po svetu ne bi prišlo. Menda naj bi bili menedžerji svete krave, ki jim je vse dovoljeno. Pa ni tako. V tem času je tudi Nemčijo pretresala afera o utaji davkov. Čeprav so bili osumljenci v slovenskem primeru osumljeni le dajanja podkupnin in prejemanja daril v postopku javnega naročanja, ni izključeno, da bodo podobno utajo davkov odkrili tudi v Sloveniji. Glede na vse, kar se dogaja na davčnem področju, odlivanju denarja v tujino in podobno, je to verjetno čedalje bliže.

Vsekakor se moramo vprašati, kako lahko nekdo najame posojilo za 300 milijonov evrov, ne da bi za to zastavil delček svojega premoženja, samo zato, da bi prišel do vsaj tolikšnega ali še večjega osebnega premoženja. Od kod posameznikom toliko denarja, da lahko pokupijo polovico Slovenije? Vsaka zdrava pamet pove, da je v deželi nekaj gnilega. Ker je državni proračun najboljša priložnost za bogatenje, papir pa prenese vse, je jasno, od kod se napajajo tajkuni. Vprašati se moramo, zakaj nobena od prejšnjih vlad ni storila ničesar na tem področju. Zadnja akcija pa je tudi pokazala, da je Komisija za preprečevanje korupcije, ki jo vodi Drago Kos, res sama sebi namen. Drago Kos je v zadnjih dneh poniknil.

Prešeren in Evropa

Janko Kos

Letošnje praznovanje kulturnega dneva, ki je dan Prešernove smrti, je padlo v čas, ko Slovenija predseduje Evropski zvezi. To je pravi čas za vprašanje, kaj imajo Slovenci skupnega z Evropo, in še posebej, kaj ima z Evropo skupnega Prešeren. Kdo je Prešeren, že dolgo vemo, ne vemo, kaj je in kaj hoče biti Evropa. Ko so pred leti pisali evropsko ustavo, so se znašli pred odločitvijo, ali naj za temelj Evrope razglasijo antično kulturo ali krščanstvo ali razsvetljenstvo.

Od tega se je sestavljalcem najbolj sprejemljivo zdelo razsvetljenstvo, češ da nanj lahko prisegajo vsi Evropejci. Omembe krščanstva so se mnogi otepali in tako ni prišlo v ustavo. Toda ta je propadla, zavrnilo so jo v državi, ki je v skladu s svojim laicizmom poprej menila, da krščanstvo ne more biti temelj Evrope. Ustavo je zdaj nadomestila »lizenska pogodba«. V tej ni omenjeno ne prvo, ne drugo, ne tretje, s krščanstvom je odpadlo še razsvetljenstvo.

Kaj je torej temelj Evrope? O tem govori Slovenec zelo določno Prešeren. V njegovi osebnosti, delih in dediščini je združeno vse troje, kar lahko velja za evropsko stvar – antika, krščanstvo in razsvetljenstvo. V antiki Grkov in Rimljanov je bil vzgajan, z njo prežet in navdihnen. V svojih pesmih je obudil troje velikih grških mitov o Prometeju, Orfeju in Orestu – v pesmi Pevcu in v Sonetnem vencu, da bi z njimi ponazoril življenjski položaj umetnika in intelektualca malega naroda. Čeprav romantik, se je zgledoval po Horacu, Vergilu in Ovidu. Svojega Črtomira je ustvaril po Vergilovem Eneju. Podobno temu nagovori Črtomir svoje vojščake pred izpadom iz Ajdovskega gradca. Toda Prešernova naveza na antiko je še globlja, duhovna in estetska. V njegovem delu živi tisto, kar je Winckelmann imenoval »plemenita preprostost« in »tiha veličina«. Iz antike je sprejel čut za formo, za odličnost sloga in jezika, za mero, ravnovesje in skladnost. S Prešernom je slovenski jezik odkril svojo posebno estetiko, v nji se ohranja sled njene nekdanje preproste in trdne nazornosti.

Z antiko se je v Prešernovi poeziji povezala dediščina krščanstva. Zanj pričujejo pogoste omembe svetopisemskih zgodb, krščanskih oseb, simbolov in verskih resnic, še bolj pa stvari, ki segajo globoko v duha te poezije.

V njenem središču je vera v temeljne vrednote, kot so »čista« in »zvesta« ljubezen, pravičnost, plačilo za dobra dela, svoboda posameznika in skupnosti, enakost in solidarnost. Nekatere segajo v antično miselnost, večinoma so pripete na judovsko-krščansko izročilo.

Črtomirove besede, ki so besede samega pesnika, se glasijo: »Ljubezni vere, in miru in sprave, ne branim se je vere Bogomile.« Ljubezen, mir in sprava so pojmi, ki jih je v evropsko kulturo uvedlo Sveto pismo, Prešeren jih je sprejel iz Pavlovih Apostolskih pisem, iz njegove hvalnice ljubezni in oznanila sprave med ljudmi in Bogom pa tudi med samimi ljudmi.

Ob antiki in krščanstvu ima v Prešernovi poeziji svoj delež razsvetljenstvo – pa ne s tistim, kar mnogi misleci od Adorna do Benedikta XVI. prepoznava-jo za njegovo »temno« stran, ampak s tem, kar nam lahko velja za njegovo dobro, koristno, nezamenljivo dediščino. Iz razsvetljenstva se je z ameriško deklaracijo o neodvisnosti in s francosko razglasitvijo človekovih in državljanskih pravic rodila moderna demokracija, združljiva z antičnim smislom za mero in s krščansko mislijo o ljubezni, miru in spravi. Prav takšno razsvetljenstvo živi v Prešernovi poeziji. Toda ob tem je v njej dovolj znamenj, da Prešeren zavrača negativne učinke, posledice in izrastke razsvetljenstva. Takšna je ostrina njegovih besed zoper nekulturnost in brezdomovinskost kapitalskega dobičkarstva, o čemer govori v Glosi in še ostreje v Elegiji svojim rojakom: »Krajnc, ti le dobička iščeš ...« Nasproti jim v pesmi ljubljanskemu županu Hradeckemu postavlja zahteve, ki jih prepoznavamo v današnjih geslih o solidarnosti in socialni državi. Prešernu je bila znana skrajnost, ki jo je razsvetljenstvo doseglo v jakobinskem terorju in totalitarizmu, ki sta v 20. stoletju postala Leninov zgled. Iz Zdravljice je očitno, da je nasprotoval revolucijskemu fanatizmu v imenu antične mere in krščanske pravičnosti. V nacionalno bojevitih kiticah je uporabil podobe, ki spominjajo na Marseljezo. Toda v sre-

Razsvetljenstvo živi v Prešernovi poeziji. Toda ob tem je v njej dovolj znamenj, da pesnik zavrača negativne učinke, posledice in izrastke razsvetljenstva.

do pesmi je postavil geslo »edinost, sreča, sprava«, v kitico, ki je postala državna himna, pa besedo o miru – ko »prepir iz sveta bo pregnan«. To je sporočilo razsvetljenstva, oprtega na antiko in krščanstvo. Vse to je temelj pravega slovenstva in prave Evrope. **D**

Veliki guru Mačkovega imperija

Gašper Blažič, foto: arhiv Demokracije, Gregor Pohleven, Bor Slana

Nedavna aretacija več oseb, med njimi Ivana Zidarja, je tudi v politiki sprožila številne odmeve, čeprav so glavni politični akterji ostali redkobesedni. Akcija proti »cestni mafiji« pa bo zagotovo imela daljnosežne posledice.

Aretacija prvega človeka SCT Ivana Zidarja v torek, 12. februarja, bržkone pomeni veliko zarezo v slovenski (še nedokončani) tranziciji. Zidar je namreč edini menedžer, ki je na svojem položaju še iz časov prejšnjega sistema, kljub svojim sedmim križem (rojen je bil leta 1938) pa očitno še ne želi oditi med upokojence. Zanimivo je, da se v kontekstu t. i. protitajkunske vojne, ki jo je konec minulega leta napovedal predsednik vlade Janez Janša, njegovo ime sploh ni nikjer pojavilo, ves čas tranzicije pa je veljal za nedotakljivega. Med menedžerji še

vedno velja za veliko avtoriteto, in to ne brez razloga.

Veliki boter Matija Dolgoletna menedžerska in finančno dobro podprta kariera Ivana Zidarja ne bi bila tako zanimiva, če ne bi bila neposredno povezana z nekdanjim Zidarjevim političnim botrom Ivanom Mačkom-Mati-jo, ki velja za enega najbolj razvpitih slovenskih komunističnih funkcionarjev. Maček se je rodil leta 1908 (trideset let pred Zidarjem), leta 1930 se je pridružil Komunistični partiji Jugoslavije. Leta 1935 je za dve leti odšel v Moskvo, kjer se je uril na Mednarodni leninski šoli. Leta 1938

so ga aretirali in zaradi komunistične dejavnosti obsodili na štiri leta zapora v Sremski Mitrovici, od koder je z nekaterimi sojetniki leta 1941 pobegnil k partizanom na Fruško goro. Marca 1942 se je vrnil v Ljubljano, kjer je postal politični komisar glavnega poveljstva slovenskih partizanov, istega leta pa je odšel na Dolenjsko in v Belo krajino ter postal komandant generalštaba NOV. Pri tem se je zlasti angažiral v ofenzivi proti postojankam vaških straž. Kasneje se je bolj posvečal političnim in organizacijskim zadevam, na »zboru odposlancev slovenskega naroda« v Kočevju pa je bil izvoljen

za člana Slovenskega narodnoosvobodilnega odbora. Marca 1944 je postal načelnik odseka za notranje zadeve, zatem pa načelnik Ozne, decembra istega leta je napredoval v generalmajorja. O Mačkovih »podvigih« se je v svoji knjigi *Od osvobodilnega boja do banditizma* precej razpisal njegov nekdanji pomočnik Albert Svetina-Erno in ga opisal kot zadirčnega in surovega človeka, ki je teroriziral svoje sodelavce. V knjigi Svetina med drugim opisuje, kako je Maček zaukazal ropanje trgovin takoj po končani vojni in njegovo intervencijo v zvezi z množičnim grobiščem žrtev komunističnih pomorov v

Brezarjevem breznu pri Podutiku. Vsekakor velja Maček za enega glavnih režiserjev komunističnega genocida na Slovenskem.

Leta 1946 je Maček postal republiški minister za notranje zadeve, nato pa še podpredsednik vlade. Že v tistem času se je začel posvečati gospodarstvu, saj je nato prevzel funkcijo ministra za gradnje in vodje vladnega gospodarskega sveta. Leta 1953 je za pet let postal predsednik odbora za gospodarstvo in član zveznega izvršnega sveta (jugoslovanske vlade), po tistem je opravljal v glavnem partijske funkcije. Tako je bil med drugim organizacijski sekretar centralnega komiteja Komunistične partije Slovenije (KPS), predsednik republiške skupščine (to funkcijo sta kasneje zasedla tudi Milan Kučan in Miran Potrč) ter predsednik Zveze borcev NOB Slovenije. Dejansko pa se je ves čas posvečal pred-

Ivan Maček-Matija in njegov učenec Milan Kučan

vsem graditvi gospodarskega imperija in ustanavljanju udbovskih podjetij s podružnicami v tujini. Znano je bilo tudi, da je kot dolgoletni šef Udbe skrbel za to, da noben kader »z napako«

ni mogel napredovati v partijski hierarhiji, saj je Maček podrobno poznal biografijo vsakogar. Tudi po formalni upokojitvi je v času, ko so se že bližale politične spremembe, klical k sebi di-

rektorje in jim je dajal naročila. Mačka so, kot piše Danilo Slivnik v knjigi Kučanov klan, na stara leta imenovali »starec s pištolo«, saj naj bi bil vedno imel v eni roki pištolo, v drugi pa kovček z »vsem svojim imetjem«.

Od proletarca do varovanca

Mačkova politična in udbovska kariera, predvsem tisto, kar je bilo v preteklosti očem navadnega smrtnika skrito, na neki način pojasnjuje tudi vzpon Ivana Zidarja, ki je svojo kariero začel kot navaden delavec. Že pri petnajstih letih se je zaposlil v podjetju GRAL Avtoobnova. Ker je kot mlad delavec veljal za naivneža in so si ga nekateri starejši sodelavci pošteno privoščili, je začel trenirati boks. Izučil se je za kovinostrojarja in nato ob delu končal tehniško srednjo šolo, pri tridesetih letih (leta 1968) pa diplomiral na fakulteti za strojništvo. Zaposlil se

Vabljeni na Mačkovo 70-letnico; Zidar na posebno željo jubilaranta

Da je bil Ivan Zidar eden od varovancev Ivana Mačka-Matije, dokazuje kopija seznamov, na katerih so navedena imena povabljenec na vročitev odlikovanja ob Mačkovem 70. rojstnem dnevu leta 1978. Poleg seznama 65 povabljenih, na katerem so med drugim Aleš Bebler, Viktor Avbelj, Edo Brajnik, Stane Dolanc, zakonca Kar-

delj, Zdenka Kidrič, Milan Kučan, Zoran Polič, Vladimir Krivic, Mitja Ribičič, France Popit, Sergej Kraigher, Vinko Hafner, Lidija Šentjunc, Vida Tomšič, Josip Vidmar in Janez Zemljarič, obstaja še dodaten seznam, na katerem so navedeni povabljeni na posebno željo Ivana Mačka-Matije. Med njimi je Ivan Zidar.

Predlog

SEZNAM

vabljenih na vročitev odlikovanja in tovariško srečanje ob 70-letnici člana Sveta federacije tovarišu Ivanu Mačku - Matiji.

1. Albreht Roman	24. Krivic Ada
2. Avbelj Viktor	25. Krivic Vladimir
3. Babič Branko	26. Kuhar Ančka
4. Bebler dr. Aleš	27. Leskošek Franc
5. Beznik Vlado	28. Lubej Franc
6. Bole Tone	29. Maček Cveta
7. Borštnar Jože	30. Marinc Andrej
8. Brajnik Edo	31. Marinko Miha
9. Brečelj dr. Marijan	32. Mehle Janko
10. Brečelj dr. Bogdan	33. Milčinski dr. Janez
11. Bulc ing. Marko	34. Obračunč Rudolf
12. Dolanc Stane	35. Orožen Marjan
13. Fajfar Tone	36. Kučan Milan
14. Hafner Vinko	37. Pehaček Rade
15. Janžekovič Ivo	38. Perovšek Franc
16. Jasnič Ljubo	39. Polič Zoran
17. Jerkič Branko	40. Popit France
18. Kardelj Edvard	41. Ribičič Mitja
19. Kardelj Pepca	42. Rojce ing. Lojze
20. Kidrič Zdenka	43. Rožič Marjan
21. Kimovec Franc	45. Rudolf Janko
22. Kraigher Sergej	46. Rus Josip
23. Krese Franc	47. Stante Peter

- 2 -

48. Svetina Mira
49. Šentjunc Lidija
50. Šilih Niko
51. Šetinc Franc
52. Šuštaršič Franc
53. Tavčar Franc
54. Tomšič Vida
55. Verbič Andrej
56. Vilfan dr. Joža
57. Vilfan Marija
58. Vidmar Josip
59. Vipotnik Janež
60. Vipotnik Olga
61. Vodušek dr. Žiga
62. Vrabčič Olga
63. Vratuš dr. Anton
64. Zemljarič Janež
65. Žaucer ing. Pavle

DODATNI SEZNAM / želja tov. Ivana Mačka /

1. ing. Marjan Tepina
2. Niko Šilih
3. ing. Dušan Grum
4. ing. Hugo Keržan
5. Janko Mehle
6. Miloš Zabukovec
7. Vida Kulovec
8. Miro Dobrilovič
9. ing. Jurij Jenšterle
10. ing. Ivan Zidar - Slovenija - ceste
11. ing. Marko Škerlj - Tehnika

12. Oskar Angler
13. Oskar Angler
14. Oskar Angler
15. Oskar Angler
16. Oskar Angler

► je kot pripravnik v podjetju Slovenija ceste, po treh letih je postal šef Mehaničnih obratov. Zaradi njegovega odnosa do delavcev je že tedaj izbruhnila stavka, vendar jo je Zidar hitro zadušil z množičnim odpustom delavcev. Leta 1974 je postal direktor podjetja Slovenija ceste, po združitvi s Tehniko pa je postal generalni direktor podjetja Slovenija ceste-tehnika (ali okrajšano SCT) in to funkcijo še vedno opravlja. Po nekaterih podatkih naj bi bil SCT poslovno najbolj cvetel v drugi polovici osemdesetih let, ko naj bi imel več kot deset tisoč zaposlenih, po osamosvojitvi pa se je njihovo število (tudi zaradi vojne na Balkanu) močno zmanjšalo. Kljub temu je SCT ohranil vodilni položaj v slovenskem gradbeništvu, predvsem na področju graditve avtocest. SCT je bil precej časa tudi pokrovitelj športnih klubov, med drugim propadlega ljubljanskega Nogometnega kluba Olimpija. V osemdesetih letih je bil generalni pokrovitelj kegljaškega kluba, ki je imel svoje prostore na Kotnikovi ulici v Ljubljani, in sicer na kegljišču, ki še vedno

Ivan Zidar v družbi s kardinalom Francem Rodetom

nosi ime po oznovcu Miru Percu-Maksu.

Podedovane navade Zidarjev hitri vzpon seveda ne preseneča, saj je bil dejansko ves čas Mačkov varovanec in zaupnik, zaupanje pa je užival tudi pri Josipu Brozu-Titu. Mednarodne politične povezave Jugoslavije z državami tretjega sveta (gibanje neuvrščeni) so namreč pripomogle k temu, da je SCT na veliko gradil ne samo v tedanji Jugoslaviji, ampak tudi na Bližnjem vzhodu, zlasti v Iraku. Tam je že tedaj vla-

dal zloglasni Sadam Husein, SCT pa mu je gradil letališča in podzemne bunkerje. Po osamosvojitvi in Mačkovi smrti je politično mentorstvo nad direktorji podedoval Mačkov politični protežiranec Milan Kučan, v čigar krog naj bi spadal tudi Zidar, čeprav se ni pojavljal v krogu direktorjev iz Foruma 21. Po nekaterih namigih se je poskušal na ta način izogniti obtožbam, da sodi med t. i. rdeče direktorje in finančne botre tranzicijske leve. Kljub temu pa se je od Mačka navzel nekaterih značajskih slabosti, saj naj bi bil v odnosu do sodelavcev prav tako avtoritaren. Med drugim naj bi bil še na stara leta kazal svoje boksarske izkušnje kar na svojih bližnjih. Kot piše Bojan Požar na svojem spletnem portalu, naj bi bil Zidar s pištolo grozil Marjanu Podobniku v času, ko je bil ta podpredsednik vlade. Zanimivo pa je, da je slab teden po Zidarjevi aretaciji Združenje ob Lipi sprave pozvalo predsednika države Danila Türka, naj se zavzame za odpravo pravice nekdanjih uslužbencev Udbe (oz. SDV) do neomejene uporabe strelnega orožja.

Je izsiljeval Cerkev? Ivan Zidar je v javnosti znan tudi kot edini rdeči direktor, ki se je po osamosvojitvi povezal s Katoliško cerkvijo, saj naj bi bil najprej dobil posel pri obnovi cerkve v Grahovem, nato pa še v Podutiku pri Ljubljani. Največji gradbeni posel pa je bila obnova Zavoda sv. Stanislava, saj je bila zavodska zgradba po odhodu JLA povsem opustošena. Po nekaterih namigih naj bi prav obnova Zavoda sv. Stanislava zaradi velikih stroškov

spravila ljubljansko nadškofijo v rdeče številke, zaradi česar je bilo treba zbirati finančne dotacije tako v domovini kot v tujini, nadškofija pa naj bi bila najemala tudi posojila. Problem se je še zaostрил zaradi hitenja z obnovo, ker se je Slovenija pripravljala na papežev obisk maja 1996. Pripravi je bilo treba prostore za papeža. Slednji se je v času svojega obiska v Sloveniji prav v prostorih Zavoda sv. Stanislava na štiri oči srečal s tedanjim predsednikom slovenske vlade Janezom Drnovškom. Ljubljanski mestni svet je že pred tem na pobudo tedanjih krščanskih demokratov izglasoval, da ljubljanska mestna občina nameeni sto milijonov tedanjih tolarjev za obnovo zavodskega pročelja, medtem ko naj bi druge stroške obnove krila nadškofija sama. Vse to sproža ugibanja o tem, ali so prav dolgovi nadškofije povzročili prisilno poslovno navezo s SCT. Zidarjeva aretacija prejšnji terek pa je znova sprožila govorice, naj bi si bil SCT priskrbel posle s Cerkvijo tudi na manj prijeten način, pri čemer ni izključeno izsiljevanje (tudi bolj diplomatsko). Te govorice je še okrepil članek v Financah (Moraš dati, če hočeš delati, 18. februar 2008), ki govori o korupciji in izsiljevanju v gradbeniških poslih. Po nekaterih podatkih naj bi bili tovrstni umazani posli izvirali še iz časov komunističnega režima, ko ni bilo mogoče po zakoniti poti priti do deviz, zato so mnoga podjetja pod okriljem Udbe prala denar.

Zanimivo je, da je Zidar kot Mačkov varovanec s Cerkvijo vsaj na zunaj ravnal precej v rokavicah (seveda ne boksarskih). Veliko pohval je v devetdesetih letih izrekel na račun tedanjega ljubljanskega nadškofa Alojzija Šuštarja, še bolj pa se je povezal z njegovim naslednikom Francem Rodetom, sedaj kardinalom. Kot pravijo zanesljivi viri, naj bi bil Zidar prispeval sedemdeset tisoč evrov za Rodetov portret, ki ga je izdelal slikar Rudi Španzel. Portret je bil lani razstavljen v okviru razstave poslikav ljubljanskih škofov. Poleg tega se je Zidar udeležil sprejema na Rodici junija 2006, ko je Rode prvič kot kardinal obiskal svoj domači kraj (pri tem je zanimivo, da je malo pred svojim obiskom kardi-

Mačkov duh v medijih

Nekateri bi aretacijo gradincev najraje zamolčali.

Da lovke gradbeniškega lobija lahko sežejo tudi v medije, dokazuje dejstvo, da so Slovenske novice aretacijo treh najpomembnejših gradbeniških menedžerjev potisnile na obrobje, čeprav bi se morali ti glede na to, da Slovenske novice ciljajo predvsem na senzacij željne bralce, znajti na prvi strani. Vendar se v prejšnjem tednu to ni zgodilo, kar sproža ugibanja o morebitnih povezavah vodstva omenjenega medija z gradbeniškim lobijem pa tudi med gradbeniškim lobijem in Pivovarno Laško kot lastnikom časopisne hiše Delo, kamor spadajo Slovenske novice.

Janša in Bajuk o aretacijah

Premier Janez Janša svari pred nosilci tranzicijskega kapitala.

Predsednik SDS in premier Janez Janša je na slavnostni akademiji ob 19-letnici SDS v Mariboru v soboto, 16. februarja, med drugim izpostavil t. i. vojno proti tajkunom. Po njegovem mnenju je mogoče v zadnjem času opaziti spopad med demokracijo in tranzicijskim kapitalom. Kot pravi premier, ni sprejemljivo, da bi nekdo, ki je prišel do kapitala na sumljiv način, danes kreiral pravila v družbi, čeprav ti poskusi obstajajo. »V prihodnjih mesecih in letih se bodo takšni poskusi nadaljevali, zato se je treba na to pripraviti,« je dejal Janša.

Dogajanje v zvezi z osumljenimi gradbinci je v soboto na regijski konferenci NSi komentiral tudi finančni minister in predsednik NSi Andrej Bajuk. Po njegovem mnenju so slovenske avtoceste dražje, kot bi morale biti, izrazil pa je upanje, da bo proces z gradbinci doživel epilog na sodišču. »Do sedaj imamo zelo slabe izkušnje glede gospodarskega kriminala, saj je malokdaj prišlo do zaključka,« je dejal Bajuk, ki upa, da imata tožilstvo in policija v rokah dovolj argumentov in da bodo zadevi prišli do dna. Izrazil je prepričanje, da si vsak Slovenec želi živeti v državi, kjer bosta pravo in pravica obveljali. Bajuk je tudi zavrnil namige, naj bi bili osumljeni gradbinci povezani z NSi, in poudaril, da je NSi neodvisna od gospodarskih interesov.

Predsednik NSi Andrej Bajuk

nal Rode pisal Janši in posredoval za italijansko gradbeno podjetje Grassetto, ki je gradilo predor na Trojanah). Zidar se je tudi precej pogosto udeleževal cerkvenih prireditev, s svojo navzočnostjo pa je nekatere klerike spravljaj v precej slabo voljo. Nedavna policijska preiskava na SCT je zadreglo še povečala. Nekateri vidijo povezavo med SCT in Cerkvijo v tem, da je član uprave SCT Janez Jamnik brat ljubljanskega pomožnega škofa Antona Jamnika. Ni pa mogoče izključiti, da gre v ozadju za nadaljevanje nekdanjega Mačkovega udbovskega primeža, povezanega z izsiljevanjem. Jasno pa je, da se bo, če se bo proti Zidarju

začel sodni postopek, marsikomu razvezal jezik.

Zadržana opozicija Nič manj zgovorna ni aretacija Dušana Črnigoja in Hilde Tovšak. Slednje predvsem zato, ker je bila nekdanja tajnica Slovenskih krščanskih demokratov (SKD), leta 2000 pa je ob združitvi SKD in SLS – domnevno zaradi poneverbe volilnih izidov – ostala brez pomembnih funkcij v stranki. Marca 2001 je postala direktorica Vegrada. Ob aretaciji so nekateri namigovali, naj bi bile vse pridržane osebe blizu sedanjim koalicijskim strankam, za Zidarja pa se je celo govorilo, naj bi ga bila NSi domnevno nagovar-

Vpliv na politiko

Dr. Boštjan M. Turk o aretaciji vodilnih gradbenih menedžerjev in morebitnih političnih posledicah:

»Zadnje aretacije bodo vplivale na notranjepolitična razmerja v Sloveniji. To seveda ob predpostavki, da jim bo sledilo objektivno razčiščevanje krivde in eventualna obsodba osumljenih. V tem smislu bodo aretacije okrepile javnomnenjsko podporo vlade, saj vlada očitno dokazuje, da misli resno. Glede na vpletenost nekdanje glavne tajnice Slovenskih krščanskih demokratov Hilde Tovšak se bo v precepu znašla predvsem Nova Slovenija, delno pa tudi Slovenska ljudska stranka. V javnem prostoru namreč ljudje Tovšakovo identificirajo z Alojzom Peterletom, le-tega pa z Novo Slovenijo. Peterletov volilni štab bo moral tudi pojasniti, kako da sta med glavnimi podporniki Peterletove predsedniške kandidature prav Tovšakova in Črnigoj.

Na preizkušnji pa bo tudi SLS, ki jo ljudje najbolj povezujejo s cestnim lobijem. V poosamosvojitvem času je namreč iz njenih vrst prišlo več ministrov, ki so bili še posebej povezani s SCT, med njimi nekdanji minister za promet Janez Božič. SLS je bila tudi najbolj izpostavljena zagovornica koncepta, da morajo avtocestni križ graditi domača podjetja. Ta odločitev je najbolj koristila prav SCT, ki večino prihodkov ustvari iz domačih proračunskih sredstev. Najbolj pa je škodila davkoplačevalcem (ti so seveda tudi volivci), ki so avtoceste dobili dobro desetletje pozneje, kot bi jih sicer, pa še slabše kakovosti so in predvsem preplačane. To se bo SLS poznalo pri javni podobi.

Če pa bodo na dan prišle še podrobnosti o povezavah gradbenih podjetij s tranzicijsko levico, se bo to poznalo tudi njej. Dejstvo pa je, da SCT predstavlja kontinuiteto s prejšnjim režimom, kajti Ivan Zidar je bil neposredna ekspozitura sive eminence *ancien regima* Ivana Mačka-Matije. Preko teh zavezništev segajo povezave v vse smeri (in stranke) tranzicijske levice pa tudi v formalne in neformalne lobije (npr. v Forum 21). Brez dvoma se bo v tem horizontu prej ali slej postavilo tudi vprašanje gradbenega podjetja in njihovi direktorji *versus* Milan Kučan, kar bo vrglo novo luč na naravo slovenske tranzicije.«

jala h kandidaturi za ljubljanskega župana. Znano je tudi, da je med pridržanimi eden od kočevskih podjetnikov, ki je povezan s SDS. Vse to kaže, da ne držijo očitki, da sta policija in tožilstvo ravnala po političnih navodilih z vrha vlade, prav tako je vprašljivo načevanje vprašanja ločenosti sodne in izvršilne veje oblasti, kajti tako tožilstvo kot policija ne spadata v sodno vejo oblasti. Na potezi so torej organi pregona in predvsem generalna državna tožilka Barbara Brezigar, ki je še nedavno poslušala očitke, da je povsem neaktivna. Če bo na sodišču pravnomočno obsojen vsaj eden od gurujev iz t. i. cestne mafije, bi to pomenilo

tudi večjo verodostojnost vlade in s tem večje možnosti za zmago sedanjih vladnih strank na volitvah. Zato je razumljivo, da opozicija v glavnem molči, vodja poslanske skupine Zares Matej Lahovnik pa se je brez pretirane pompoznosti zavzel za revizijo projekta graditve letališkega stolpa. Zgovornejši pa je (nepremišljen?) odziv prvega moža Pivovarne Laško Boška Šrota, ki je Zidarja vzel v bran in celo izrazil domnevo, da želi Janša tudi njega »strpati v marico«. Šrotov živčni odziv kaže, da kljub svojemu zatrdanju, da je pošten poslovnež, po aretaciji gradbeniških gurujev očitno nima mirnega spanca. **D**

SDS in SD praktično izenačeni

Petra Janša, foto: Bor Slana

V javnomnenjski raziskavi, ki jo je za vlado opravila skupina Parsifal, je med strankami največ podpore dobila SDS, 15,9 odstotka, sledi ji SD s 15 odstotki glasov. Politbarometer Centra za raziskovanje javnega mnenja pri FDV kaže obrnjeno sliko.

Po raziskavi Parsifal sta stranki SDS in SD tesno skupaj.

Meritev javnega mnenja, ki jo je naročil urad vlade za komuniciranje, izvedela pa skupina Parsifal, je od 11. do 14. februarja s telefonskim anketiranjem zajela 914 ljudi in med drugim pokazala, da bi na morebitnih volitvah prejšnje nedeljo 15,9 odstotka anketiranih volilo SDS (Graf 1). SD bi dobila 15 odstotkov glasov, sledi Zares z 8,2 odstotka in LDS s 5,3 odstotka glasov. SNS in DeSUS bi prejšnje nedeljo volilo približno 3 odstotke, NSi 2,2 odstotka, SLS pa 1,5 odstotka anketiranih. Zanimivo pri tej raziskavi je, da SDS najbolj podpirajo tisti, ki so to stranko volili leta 2004 (55 odstotkov) in volivci NSi (22 odstotkov), SD pa najbolj pod-

pirajo lastni volivci iz leta 2004 (59 odstotkov) in volivci SMS (50 odstotkov). Kar 32 odstotkov anketiranih ni vedelo, koga bi volilo, 8 odstotkov vprašanih ne bi volilo nobene stranke, 4 odstotki vseh pa na volitve ne bi šli.

Februarska raziskava Politbarometer, izvedena med 11. in 13. februarjem na vzorcu 955 anketirancev, postavlja z 20 odstotki glede na preference vprašanih

na prvo mesto še vedno SD, sledi SDS s 17 odstotki, na tretje mesto pa sta se s po 7 odstotki uvrstili stranki LDS in Zares. Sledijo SNS s 6 odstotki podpore, DeSUS in SLS s po 3 odstotki, NSi pa podpirata 2 odstotka vprašanih (Graf 2). Predstojnik Centra za raziskovanje javnega mnenja in množičnih komunikacij Niko Toš je pojasnil, da se je podpora največji opozicijski stranki SD utrdila na

Prizadevanje vlade v boju proti tajkunom in za preprečitev menedžerskih prevzemov podjetij podpira več kot 79 odstotkov vprašanih.

okoli 20 odstotkih, podpora največje koalicijske stranke SDS pa nekaj odstotkov pod SD, na okoli 17 odstotkih. Primerjava zadnjih treh merenj kaže, da se je podpora DeSUS od septembra potrojila, saj je bila v februarjem merjenju 3-odstotna. Preferenčno telo NSi se je od septembra, ko je stranko podpiralo 6 odstotkov vprašanih, zmanjševalo za tretjino, saj je decembra NSi podpiralo 4 odstotke vprašanih, februarja pa le še 2 odstotka. SLS po Toševih besedah kljub menjavi vodstva ni dobila večje podpore; v primerjavi s septembrom in z decembrom se je podpora s 5 odstotkov zmanjšala na 3 odstotke. Tretjina, 32 odstotkov anketiranih, je neopredeljena.

(Ne)podpora vladi Raziskava Parsifala je pokazala, da delo vlade v zadnjem mesecu kot srednje dobro ocenjuje 36 odstotkov vprašanih, kot pozitivno 22 odstotkov, kot negativno pa 20 odstotkov vprašanih. Kot zelo pozitivno je delo vlade ocenilo 10 odstotkov, kot zelo negativno pa 7 odstotkov vprašanih. Da je delo vlade zelo pozitivno, so pričrli predvsem tisti, ki so leta 2004 volili SMS (50 odstotkov) in SNS (21 odstotkov), najmanj pa tisti, ki so volili DeSUS (0,0 odstotka) SDS in NSi (3 odstotki). Na lestvici od 1 do 5 je vlada po raziskavi skupine Parsifal za svoje delo v zadnjem mesecu dobila srednjo oceno 3,02. Zanimivo je, da so ji najvišjo oceno podelili predvsem podporniki stranke Zares in SD (12 odstotkov), nikakor pa ne podporniki SLS (0,0 odstotka) in SDS (1 odstotek). Najvišjo oceno so vladi podelili tisti, ki so leta 2004 volili SMS (4,50), najmanj pa tisti, ki so volili NSi (2,30) in SDS (2,43), kar je seveda paradoksalno glede na

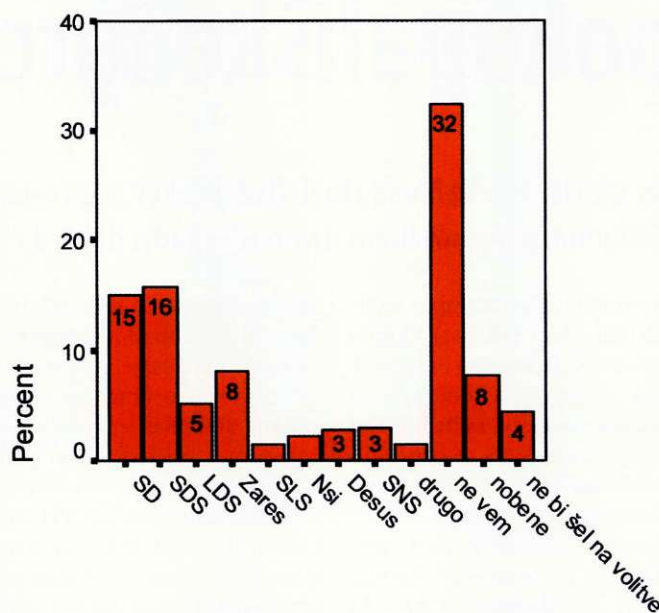
ugotovitve o strankarskih preferencah in lahko kaže tudi izredno kritičnost do dela vlade.

Po raziskavi Politbarometra vlado Janeza Janše podpira 33 odstotkov vprašanih, ne podira pa je 57 odstotkov, kar se le za odstotno točko razlikuje od izidov prejšnjega merjenja. 29 odstotkov vprašanih je tudi menilo, da je za Slovenijo bolj sprejemljivo, če mandat na oktobrskih volitvah dobi levo-sredinska koalicija, 22 odstotkov pa si želi, da še naprej vlada desno-sredinska. Najprimernejši mandat bi bil po mnenju 25 odstotkov vprašanih Borut Pahor, Janeza Janša je podprlo 16 odstotkov, 4 odstotki Zmaga Jelinciča, Gregorja Golobiča 3 odstotki in Mitjo Gasparija 2 odstotka.

Aktualna vprašanja Uspešnost slovenskega predsedovanja EU so anketiranci v raziskavi skupine Parsifal ocenili s povprečno oceno 3,27. Da je predsedovanje uspešno ali zelo uspešno, meni 37 odstotkov vprašanih. V anketi so se prav tako dotaknili vprašanja spornega uhajanja depaš z MZZ; tako je večina (56,2 odstotka) anketiranih ravnanje osebe, ki je zapis pogovora med ameriško in slovensko diplomacijo posredovala medijem, označila za neprofesionalno in proti interesom Slovenije, 13,1 odstotka vprašanih pa je razkritje podatkov označilo kot pošteno in pravilno. Da je razkritje neprofesionalno dejanje, so najbolj prepričani tisti, ki so leta 2004 volili SDS (74 odstotkov) in DeSUS (70 odstotkov), najmanj pa tisti, ki so volili SNS (42 odstotkov).

Ljudi so tudi vprašali, kaj mislijo o uvedbi vinjet. Z njihovo uvedbo se strinja večina anketiranih, 48,2 odstotka, 28,6 odstotka vprašanih je za sedanj način cestninjenja, 23,2 odstotka vprašanim pa je vseeno. Prizadevanje vlade v boju proti tajkunom in za preprečitev menedžerskih prevzemov podjetij podpira več kot 79 odstotkov vprašanih, da je to normalen način lastninjenja in zato boja vlade proti temu ne podpira, meni 10,2 odstotka vprašanih. Preprečevanje spornega menedžerskega poslovanja bolj podpirajo tisti, ki so leta 2004 volili SDS in NSi (92 odstotkov), manj pa tisti, ki so volili SMS (50

Graf 1: Volil bi (Parsifal)

odstotkov). Ta prizadevanja najbolj podpirajo sedanji podporniki NSi (95 odstotkov) in SDS (91 odstotkov), manj pa podporniki stranke Zares (69 odstotkov).

Februarska raziskava Politbarometer je pokazala, da so pogledi na socialne, ekonomske in politične razmere v državi postali bolj kritični. Na vprašanje, kakšen je socialni položaj delavcev tri leta po volitvah, je 73 odstotkov vprašanih odgovorilo, da je slabši, in le sedem odstotkov, da je boljši.

Kot poglaviti razlog za inflacijo je 64 odstotkov vprašanih

navedlo slabo politiko vlade, 22 odstotkov jih krivi mednarodne gospodarske razmere, 14 odstotkov pa je bilo neopredeljenih. Izid po Toševih besedah kaže na razhajanje stališč vladajoče politike in zaznav ljudi.

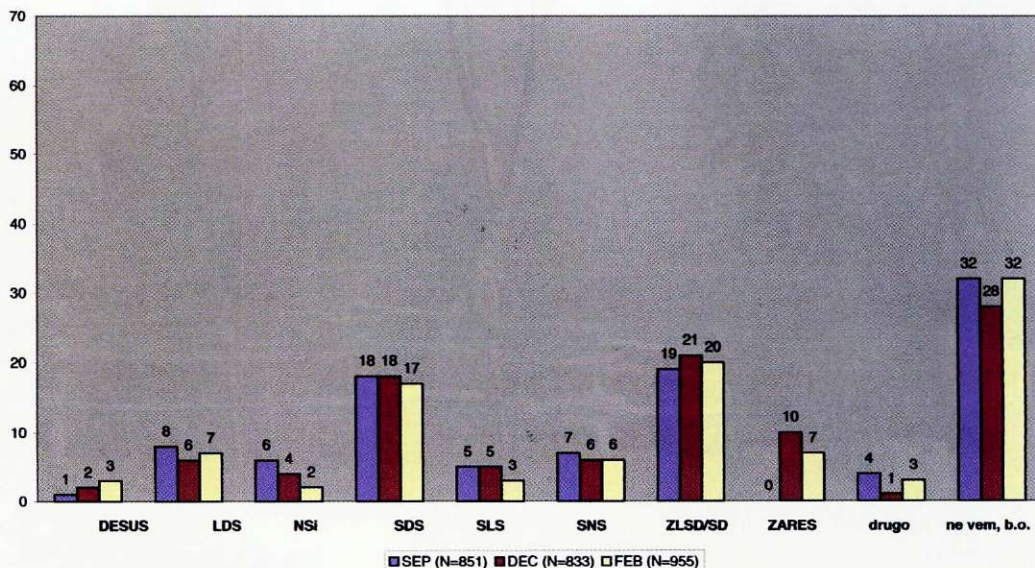
Tudi očitek, da so se razmere glede pojava korupcije in klijentelizma izostrile in poslabšale, izreka tokrat skoraj šest desetih (57 odstotkov) vprašanih, kar je znatno več kot pri prejšnjih meritvah (od 42 do 48 odstotkov). Glede vpletanja politike v gospodarstvo večina (56 odstotkov) meni, da

so razmere danes slabše kot pred zadnjimi volitvami (v prejšnjih meritvah od 49 do 54 odstotkov). Da so razmere danes boljše, meni le devet odstotkov vprašanih.

V raziskavo so vključili tudi presojo razmer pred volitvami in danes glede objektivnosti poročanja medijev. Glede na spreminjajoče se razmere na tem področju pojasnjevanje stališč »danes boljše – danes slabše« ni enoznačno. Tako npr. preferenti nekaterih koalicijskih strank v večji meri kot v povprečju (25 odstotkov) izrekajo oceno, da so razmere danes slabše: NSi (38 odstotkov), SDS (29 odstotkov), medtem ko preferenti drugih strank v večji meri kot v povprečju (27 odstotkov) menijo, da so razmere na medijskem področju danes boljše (LDS: 42 odstotkov, SD in SLS: 36 odstotkov).

Na lestvici zaupanja v državne institucije se najvišje uvršča predsednik republike Danilo Türk, ki je bil po Toševih besedah »v enem mesecu tako aktiven kot Janez Drnovšek prej v enem letu«. Türk uživa zaupanje 67 odstotkov, ne zaupa pa mu osem odstotkov vprašanih. Po zaupanju v institucije se visoko uvrščajo še evro in Banka Slovenije (50 odstotkov), policija, EU in sindikati (37 odstotkov) ter mediji in protikorupcijska komisija (36 odstotkov). Predsedniku vlade zaupa 31 odstotkov vprašanih, vladi in Cerkvi pa 20 odstotkov. **D**

Graf 2: Strankarske preference (bi volil+najbližja stranka) (Politbarometer)

Partijske pokopališke igre

Matej Leskovar, foto: arhiv Demokracije

Že dobro desetletje je minilo, odkar smo lahko v Le Mondu brali članek takratnega veleposlanika RS v Franciji o težavni ljubezni med Slovenijo in Italijo. Takratnim podpihovalcem strasti je Capuder dejal, da Slovenija nima s tem nič.

Račun za žrtve na meji izstavlja komu drugemu. Morda Beogradu? Moskvi? Sloveniji gotovo ne. Slovenska diplomacija ni razumela veleposlanikovega nauka, slovenski prostor pa je bil bogatejši za prispevek k razčiščevanju preteklosti med drugo svetovno vojno in po njej. Takšna debata je zajela celoten vzhodni blok, na Zahodu pa je obrodila več akademskih sadov, od katerih je *Črna knjiga komunizma* samo najbolj znana in najbolj eminentna. Toda če je v državah vzhodnega bloka po padcu komunizma debata končala polstoletni molk je za neitalijana presejeto, da se s podobno pozabo še danes soočajo tudi Italijani. Ne samo glede fašizma – prav presunljiva je amnezija, v katero jih je zazibal komunizem.

Od odpora do vojne V drugi svetovni vojni so Italijani po kapitulaciji začeli organizirati partizanske enote. Te so se skupaj z Američani bojevale zoper Nemce in Musso-

linijevo Italijansko socialno republiko (Salojska republika). Odpor, *resistenza*, je Italijanom omogočil, da so konec vojne dočakali na strani zmagovalcev; za Italijo je bil tako pomemben, da se nanj sklicuje celo demokratična ustava italijanske republike iz leta 1948.

Politične stranke so že 9. septembra 1943 ustanovile Komite narodne osvoboditve (CLN), ki je združeval pripadnike različnih strank z leve in desne in je kot zasnova nove italijanske vlade sodeloval z zavezniki in s kraljem. Politika CLN je bila, da je treba Italijo najprej osvoboditi okupatorjev, o njeni ureditvi pa bi se pogovarjali šele po vojni.

Glavne skupine italijanskih partizanov so bile komunistične brigade Garibaldi, socialistične Matteottijeve brigade, brigade Pravičnost in svoboda (Stranka akcije) in več katoliških in avtonomnih skupin. Med njimi je treba omeniti junaške partizane grofa Edgarda Sogna, italijanskega diplomata, monarhista, liberalca in

antikomunista, ki se je leta 1938 bojeval za svobodo in zoper komunistično nasilje v Španiji kot prostovoljec v Francovih četah, bil kot diplomat leta 1943 aretiran zaradi veleizdaje, po padcu Mussolinija pa je v sodelovanju z angleškimi obveščevalci organiziral in vodil gverilsko *Organizzazione Franchi*. Izkazal se je z neverjetnim pogumom in se je loteval tudi tako nemogočih akcij, kot je bila osvoboditev italijanskega politika Ferruccia Parrija iz do zob zastraženega milanskega nemškega zapora.

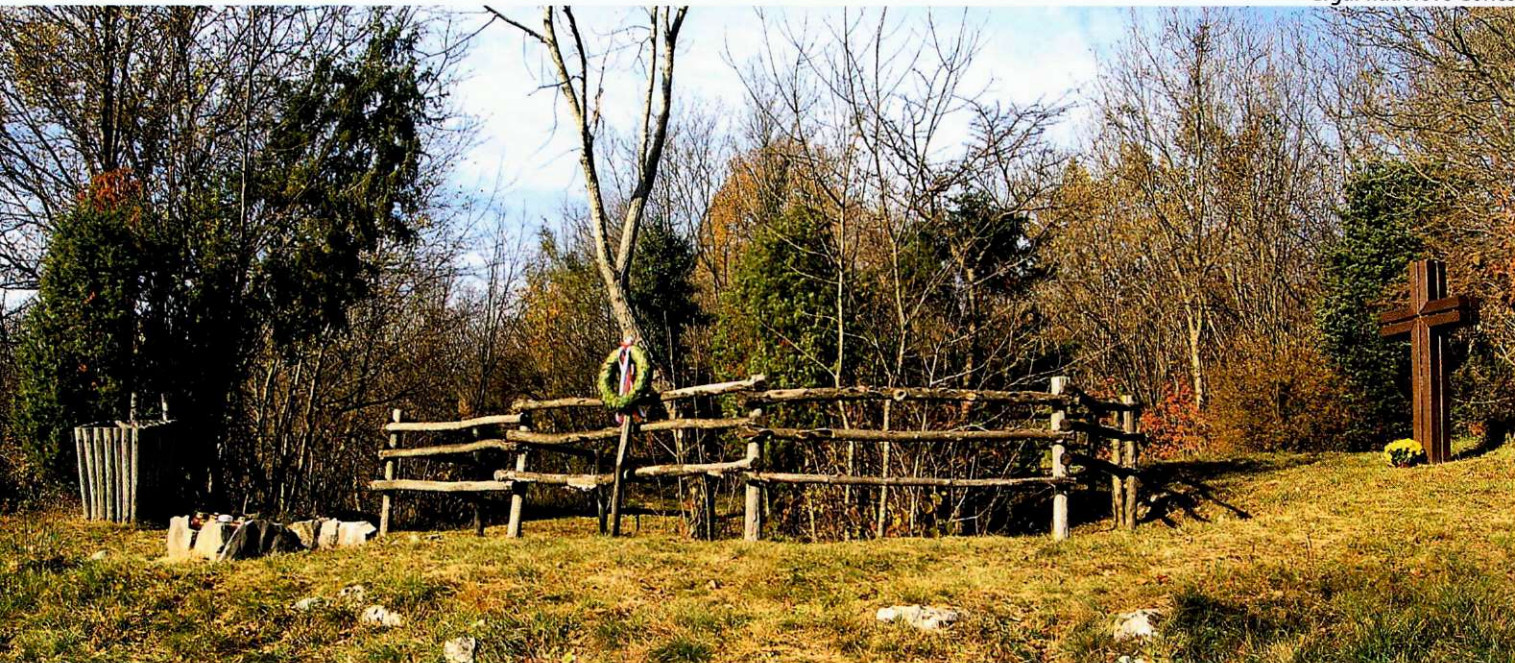
CNL je sicer ponujal institucionalni okvir za dogovarjanje med različnimi skupinami partizanov, vendar so komunisti v skladu s svojo ideologijo raje obračunavali s političnimi nasprotniki, kakor da bi se zares bojevali proti okupatorju. Tako Oriana Fallaci, partizanka Pravičnosti in svobode, pribeje, da »so komunistični partizani streljali nekomunistične partizane v Toskani, Piemontu in Lombardiji«. Pokol v Porzusu blizu Vid-

O avtorju

Matej Leskovar je publicist, prevajalec in založnik. V njegovi obsežni prevajalski bibliografiji najdemo dela Oriane Fallaci, Emila Benvenista, Julie Kristeve pa tudi veliko *Zgodovino antične filozofije I-V* Giovannija Realeja.

ma 7. februarja leta 1945, ko so komunistični garibaldinci pobili več kot 20 članov vzhodne brigade skupine katoliško-liberalne partizanske divizije Osoppo, ker so ti zavrnili vrhovno poveljstvo Josipa Broza Tita, je samo drobec v tragični zgodbi italijanske državljanske vojne, v zgodbi pokolov in zločinov, ki še ni bila napisana v celoti in jo pogosto prikriva zarota molka. Do pobojev pa ni prihajalo samo na ozemlju severne Italije, prizadeti sta bili tudi Istra in Dalmacija, nič bolje pa se ni godilo prebivalcem Trsta in Gorice.

Grgur nad Novo Gorico

Z dogovori do tragedije Italijanska politika je o teh vprašanjih dolgo molčala in potomci žrtev in beguncev z »ozemelj ob vzhodni meji« so se pogosto čutili odrinjene iz javnega življenja. Leta 2004 pa je Italija uvedla državni praznik dan spomina, ko se Italijani spominjajo »tragedije Italijanov in vseh žrtev fojb, eksodusa Istranov, Rečanov in Dalmatincev z njihove zemlje in kar najbolj kompleksnega vprašanja vzhodne meje« (zakon št. 92, 30. marca 2004). Tragedija, o kateri govori zakon, je – po podatkih zavezniške vojaške vlade v coni A – več kot 20.000 izginulih oseb, od katerih jih je okrog 5.000 končalo v fojbah. 350.000 beguncev se je po vojni, do leta 1953, izselilo iz Istre in Dalmacije v Italijo. Tretjina jih je bila Slovencev in Hrvatov. Zakonodajalec se je očitno dobro zavedal dejstva, da fojbe in eksodus niso bili samo tragedija Italijanov.

V ozadju tragedije je bil skupni načrt italijanskih in jugoslovanskih komunistov. V *Črnih bukvah* beremo o dogovoru med italijanskimi in slovenskimi komunisti, da bi v primeru zmage komunizma v Italiji KPJ prepustila Italiji Slovenijo do rapalske meje, če zmaga revolucija v Jugoslaviji, pa naj bi bili italijanski komunisti tej pripravljeni prepustiti celotno Furlanijo-Juljsko krajino. Oktobra 1943 je Anton Vratuša, poznejši minister FLRJ, v Vicenzi ustanovil slovensko poslaništvo z nalogo, »da sklene vojaške dogovore med komunističnimi partizani SZ Italije in slovenskim IX. korpusom«. Dogovor, ki je bil kmalu potrjen tudi na najvišji ravni, je določal prehod komunističnih garibaldinskih divizij Natisone in Triestina v 9. korpus NOVJ ter ustanovitev paritetnega poveljstva z dvema vojaškima poveljnikoma in politkomisarjema, od tega s po enim Italijanom. Sporazum, o katerem so v Italiji molčali, je italijanskemu bralcu letos v časniku *Libero* (Foibe ed Esodo, 9. 2. 2008) predstavil italijanski zgodovinar in politik Marco Pirina.

Nadaljevanje zgodbe poznamo. Italijansko-slovenski 9. korpus je od 28. aprila dalje skupaj s 4. armado JLA »osvobajal« Trst. V tistem obdobju, do 12. junija

Italijanski predsednik Giorgio Napolitano in slovenski predsednik Danilo Türk sta se nedavno v Ljubljani izognila preteklosti.

1945, je prihajalo do aretacij in pobojev političnih nasprotnikov. Del so jih pobili in pometali v fojbe, marsikoga pa so odpeljali na kalvarijo po komunističnih koncentracijskih taboriščih v Sloveniji in Jugoslaviji.

Spomini in pozaba Dejstvo, da je za fojbe (so)kriva italijanska komunistična partija, počasi prodira med ljudi. Italijanski kantavtor Gino Paoli govori o »komunističnih zločinih nad mojo družino«: »Titovi partizani, ki so jih podpirali italijanski komunistični partizani, so prišli ponje ponoči. Strel v tilnik, potem pa v fojbe.« Poveljnik titoistične mučilnice *Villa Segrè* v Trstu in poveljnik koncentracijskega taborišča v Borovnici pri Ljubljani sta bila Italijana (in tako kot Toffanin sta po vojni živela v komunistični Sloveniji, na varnem pred italijanskim pravosodjem). Dr. Bernardo Ferro v odprtem pismu predsedniku Napolitanu (15.

je storil komunizem v imenu komunizma«.

Tatovi zgodovine Zakaj je italijanska država do leta 2004 molčala? Italijanski molk je razložljiv s kulturno hegemonijo italijanske komunistične partije po 2. svetovni vojni. Do leta 1948 je imela PCI pod svojim poveljstvom 50.000 do zob oboroženih ljudi, ki so čakali na ukaz, da začnejo z revolucijo. Volilna zmaga krščanskih demokratov jim je skupaj s prizadevanji ZDA prekržala načrte. Sovjetska zveza pa je tudi pozneje obilno financirala delovanje italijanskih komunistov in jim omogočala nesorazmeren vpliv v italijanski družbi.

Sredinski krščanski demokrati z DeGasperiem in potem Andreottijem na čelu so se zavedali krivde fašizma in niso odpirali bolečih tem. Desnica ni imela vidnejših predstavnikov v vladi, levica pa je molčala, saj je med ju-

leti se je to zgodilo tudi v Milanu. Sicer pa so isto storili tudi v Vietnamu. Partizane nekomuniste so prikazovali kot nepomembne spremljevalce, če so jih pobili, pa so jih preprosto obtožili »fašizma«. Ali pa so jih rdeči sodniki po vojni »blatili, črnili, preganjali, aretirali«. Tako je z junaškim grofom Sognom v 70. letih obračunaval – Luciano Violante!

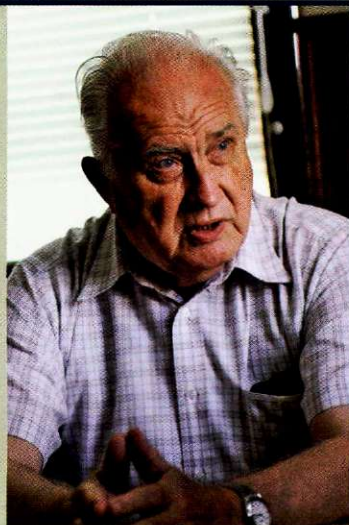
Cesar je nag! Tukaj bi lahko premislek sklenili. Toda Napolitanove besede o »etničnem čiščenju«, »barbarstvu« in »aneksionističnem slovanskem načrtu« zahtevajo od nas še en odgovor. Zakaj italijanska država ne pove celotne resnice? Nasledniki fašistov tega ne morejo storiti. Levica bi jim odgovorila, da je bilo komunistično nasilje samo odgovor na fašistični teror. Toda zakaj o tem ne spregovori predsednik Napolitano? Zakaj je po kritičnih domačih odmevih resnico letos skril v enigmatični frazi »kompleksen ... pogled na tragično zgodovinsko obdobje, ki ga zaznamujeta nasprotujoča si totalitarizma«? Ker je bil sam komunist – ker je bil komunistični partizan.

Italijanska levica je ob dnevu spomina sklenila zgodovinsko spravo z italijansko desnico. Fašizma danes ne omenja nihče. Nihče tudi ne omenja komunizma. Obe strani govorita o barbarskih Slovanih, ki da so zagrešili zločine nad Italijani, miroljubnimi prebivalci vzhodnega Jadrana, nosilci kulture, blaginje in napredka. Tudi hrvaški predsednik Mesić ni presegel tega okvira. Njegove besede o »odkritem rasizmu, zgodovinskem revizionizmu in političnem revanšizmu« več prikrivajo kot odkrivajo. Računajo na simpatije pri delu italijanske komunistične levice. Prikrivajo umazano vlogo partije, ki ji je pripadal sam, in tiste, ki ji je pripadal rimski predsedniški kolega. Predvsem pa pomagajo Giorgiu Napolitanu, da še naprej razkazuje cesarjeva nova oblačila. Doklej jima bo to krojaštvo še uspevalo? ■

2. 2007) poudarja: »Resnica, ki jo vi vztrajno zamolčujete, je ... da so bili med morilci iz fojb tudi mnogi, premnogi italijanski komunistični partizani. ... Prekleti italijanski komunistični morilci, ki so pobijali druge Italijane, Istrane, Dalmatince, ne zaradi etničnega čiščenja, ampak zato, ker so nasprotovali njihovemu poskusu, da bi premaknili železno zaveso kakšen kilometer bolj zahodno.« Tržaški pisatelj Claudio Magris pa fojbe imenuje »zločine, ki jih

goslovansko in italijansko komunistično partijo obstajalo zavezništvo. Govor o fojbah bi prej ali slej omadeževal tudi italijansko levico. Ta je svojo legitimnost gradila na odporu zoper nacističnega okupatorja. Fallacijeva je v Apokalipsi jezno spregovorila o komunistični manipulaciji: »Že pol stoletja si skušajo komunisti pridobiti izključno pravico do Odpora ... Ko ga proslavljamo na trgih, si dovolijo celo preganjati tiste, ki ne vihtijo rdeče zastave. Pred nekaj

Levica in desnica

Dr. Marko Kremžar, foto: arhiv Demokracije

Ne le v Sloveniji, tudi marsikje drugje po svetu se volivci upravičeno sprašujejo, kdo in katere stranke predstavljajo zdaj, v novem stoletju, politično levico in desnico, ki sta bili še pred nedavnim tako jasno opredeljeni.

Z razpadom komunističnih totalitarnih držav je bilo v tem delu Evrope konec dotedanje jasne delitve na levi in desni politični pol. Iz vodilnih plasti nekdanjih komunistov so zrastle novi kapitalisti. Nehali so biti levica v tradicionalnem pomenu besede, a se imajo kljub svoji gospodarski preobrazbi še vedno za »napredne« politične levičarje. Tudi nekdanji protikomunisti niso nujno »desničarji«, kar velik del socialno zavzetega katoliškega tabora v resnici nikdar ni bil.

Prav zaradi brezobzirnosti omenjenih »novih« kapitalistov se lahko zgodi, da bodo morali katoliški verniki kmalu, kot nekoč, znova zavzemati z večjo doslednostjo svoja tradicionalna, to je socialna, »leva« stališča. Seveda s tem še ne bodo postali »levičarji«. Prav ta nedoločenost utegne vzeti enim in drugim nekaj nekdanje prepoznavnosti, s tem pa tudi medijske prepričljivosti. Morda prav zato tudi med nami zadnje čase opažamo premike, ki utegnejo poenostaviti dosedanje politično sceno.

V državah, kjer komunizma ni bilo, je lažje govoriti o levih ali bolj socialno usmerjenih strankah ter o desnih, ki poudarjajo svobodnejše gospodarstvo in pri tem manjšo navzočnost države. A tudi te razlike postajajo danes manj izrazite. Celo v Združenih državah Amerike sta se znašli demokratska zmerna levica in republikanska zmerna desnica pred vrsto moralnih pa tudi političnih vprašanj, ki presegajo njuno klasično identiteto.

V odnosu do Kitajske se je ideološka pripadnost raznih vlad še bolj zabrisala. Danes vse države ne glede na barvo vlade trgujejo s Kitajsko, ki zdaj ne glede na svojo nikdar preklicano marksistično ideologijo zagotavlja varnost zasebne lastnine, da tako pomiri tuji kapital, ki ga želi privabiti. To pa ne pomeni, da se Kitajska namerava demokratizirati. Po eni strani ostaja še vedno totalitarna država, kjer je vsa oblast in moč v rokah ene same stranke, po drugi pa sprejema kapitalistično gospodarstvo. Tako nekdanja komunistična, to je skrajno levičarska država dobiva fašistične značilnosti in bi jo bilo treba zato, pod

nekdanjimi vidiki, postaviti na skrajno, totalitarno politično desnico. Zahod se seveda dela, kot da tega ne vidi.

Pomen propada komunizma Padec berlinskega zidu, ki je bil zunanji znak propada komunističnega sistema in je povzročil spremembe na političnem zemljevidu Evrope, v bistvu ni prizadel partije kot lokalne pa tudi mednarodne kulturne, gospodarske in politične silnice in tudi ne marksizma kot filozofije. Na to je že pred leti opozarjal filozof prof. dr. Milan Komar, ko je govoril in pisal o propadu in razplodu marksizma. Skupine, ki so pod prejšnjim političnim sistemom obvladovala državni kapital, upravljajo zdaj znaten del tega kot svojo lastnino. Ljudje, ki so se imeli za »napredne« levičarje v časih, ko so se zavzemali za totalitarni socializem in so obsojali tako liberalne kakor krščanske demokrate kot »reakcionarje«, zdaj kljub svoji metamorfozi v kapitaliste še vedno ostajajo »napredni«. Pomešali so se med politične in kulturne skupine nekdanje »napredne« intelektualne

Zdi se, da poteka resnična ločnica med današnjimi političnimi opcijami manj na socialnem področju kot na področju drugih moralnih vrednot.

levice, ki deluje po vsem svetu, sicer brez vidnejših povezav, vendar v mnogočem še vedno koordinirano. (To smo lahko opazili npr. ob nedavnem protestu skupine časnikarjev glede svobode tiska, ki je naletel v svetu na razumevajoče, a nekritične odmeve levičarskih medijev, ki so prezrli, da protestirajo prav tisti, ki imajo med političnim tiskom v Sloveniji še vedno prevladujoč položaj.) Vsebinsko se seveda ta nova »naprednost« ne ujema vedno z včerajšnjo levico in ima tudi druge primesi, ki jih dobiva na primer iz Gramscijevega marksizma pa tudi iz svojevrstnega francoskega liberalizma.

Pomikanje proti sredini Če se ozremo po svetu in pogledamo na sodobni politični spekter, imamo vtis, da bi bile vse stranke rade nekje na sredini. Govorimo o levih in desnih sredincih, ker je v zavesti ljudi, da sta tako desna

O avtorju

Ekonomist, politik, publicist in pisatelj dr. Marko Kremžar je bil rojen leta 1928 in živi v Buenos Airesu v Argentini. Bil je profesor za zgodovino gospodarske filozofije na Ukrajinski univerzi v Buenos Airesu ter med letoma 1988 in 1992 predsednik Slovenske ljudske stranke, ki je delovala v slovenskem izseljenstvu. Omenimo le nekaj njegovih del: črtice *Sivi dnevi*, drama *Živi in mrtvi bratje*, publikacije in knjige *Pogled naprej*, *Pot iz socializma*, *Prevrat in spreobrnjenje*, *Leta brez sonca* ter *Med smrtjo in življenjem*. Med njegovimi publikacijami velja izpostaviti *Izhodišča in smer katoliškega družbenega nauka*.

kakor leva skrajnost prinesli v prejšnjem stoletju človeštvu nesrečo. Sredina pa ima za neredke politike skoraj magično privlačnost verjetno tudi zato, ker je zelo raztegljiv in meglen pojem. Stranke, ki se sklicujejo na svojo sredinskost, so lahko dosledno »pragmatične«, kar je zanje lahko zelo praktično, za volivce pa problematično, ker v resnici ne vedo, kakšna stališča bodo njihovi poslanci zastopali v parlamentu. Sredinskost utegne izvoljenim poslancem tudi olajšati razne politične preskoke iz ene stranke v drugo, ker je tak, sicer nemoralen preskok, konec koncev pri idejno neopredeljenih strankah vendarle zelo blizu formalnosti. Na ta način se po mnogih državah večja število strank, ki se imajo za sredinske, pragmatične, vendar pa pri tem izgubljajo svojo politično identiteto. Kar jih ločuje na prvi pogled, so imena njihovih voditeljev, to pa jemlje demokraciji globino in trdnost. Vse to manjša zaupanje državljanov v demokracijo in širi brezbriznost do nejasnega političnega dogajanja, kar se ne kaže le na volitvah z nizko udeležbo, marveč tudi v rastočem nezanimanju do vsega, kar se dogaja za kulisami pragmatičnih parlamentov novega časa.

Razlike pri moralnih vrednotah Zdi se, da poteka resnična ločnica med današnjimi političnimi opcijami veliko manj kot v preteklem stoletju na socialnem področju in da se sli na področje drugih moralnih vrednot. Opaziti je rastoča nasprotja pri vprašanjih, kot so odnos do življenja in družine, spoštovanje človekove osebe ter njegove moralne in kulturne identitete, svoboda vzgoje in izražanja, osebna in mednarodna solidarnost, varstvo okolja, pravica do različnosti v osebni in narodnem pogledu ter ne nazadnje odnos do vere, do krščanstva. Ko sredi posplošene nejasnosti opazujemo razne politične stranke ali gibanja kjer koli po svetu, se bo v prvi vrsti treba vprašati ne toliko, ali so leve ali desne, marveč kakšno je njihovo stališče do omenjenih pa tudi drugih vrednot ter kako presojujejo totalitarne ideologije oziroma politično prakso totalitarnih držav in strank bližnje preteklosti. Iz odgovora bomo vsaj do neke mere lahko razbrali njihovo usmerjenost.

Posebne pozornosti je vredno dejstvo, ki ga dvajseto stoletje ni poznalo v taki meri, in sicer, da lahko skoraj na vseh družbenih področjih, v vseh političnih strankah in celo v istih gibanjih najdemo ljudi, ki na omenjena vprašanja odgovarjajo različno. Po drugi strani pa ljudje s podobnimi moralnimi pogledi navadno niso med seboj politično povezani. Tako na primer bi socialno čuteče državljane kjer

koli po svetu tradicionalno postavili na levico. Ker pa isti ljudje morda zagovarjajo tudi družinske, narodne in verske vrednote, značilne za konservativnejše desno krilo, utegnejo iskati somišljenike tam, kar pa seveda ne pomeni, da bi hkrati zagovarjali kak neomejeni kapitalizem. Tak položaj v novem stoletju otežuje klasično dvopolno delitev na levico in desnico. A čeprav se mnogi volivci že zavedajo, da se niso dolžni definirati v vseh pogledih kot »napredni« ali »konservativni« in da ne spadajo brezpogojno na kako »levico« ali »desnico«, je to za večino ljudi po svetu le šibka tolažba. Pomeni namreč, da smo tudi kot politična bitja postavljeni pred nelahek izziv neprestanega odločanja. Verjetno je, da se bodo prej ali slej stranke vendarle začele opredeljevati tudi pod konkretnimi moralnimi vidiki. To bo še jasneje pokazalo anahroničnost označevanja političnih gibanj na levico, desnico pa tudi sredino. A dokler se to ne zgodi, je državljan in demokrat prepuščen lastni presoji in vsakokratni odločitvi za vrednote, ki jih spoznava kot temeljne.

Spopad relativizma in vrednot? V naslednji desetletjih utegne postati bistveno vprašanje, ob katerem se bodo začele pojavljati nove, težko premostljive meje, že omenjeno vprašanje glede življenja in družine pa tudi naroda. S svetovno poplavo relativizma in nihilizma je v nevarnosti temeljni naravni red, glede katerega se bodo morale opredeljevati tudi politične stranke. »Napredni« človek, ki hoče biti »kakor Bog«, se postavlja namreč ne le v teoriji, temveč tudi v praksi nasproti Bogu Stvarniku. To vprašanje, ki je na videz daleč od vsakdanjih skrbi, lahko postane v

S svetovno poplavo relativizma in nihilizma je v nevarnosti temeljni naravni red. »Napredni« človek, ki hoče biti »kakor Bog«, se postavlja namreč tudi v praksi nasproti Bogu Stvarniku.

novem stoletju preizkusni kamen ne le za kristjane in druge vernike, marveč tudi za tiste agnostike, ki poskušajo ohraniti v družbi moralne vrednote naravnega reda. Podobno kot je zaznamoval skoraj dvesto let političnega življenja borbeni ateizem, utegne v novem stoletju ateistični relativizem, morda z drugačnimi sredstvi, osvajati tudi politični prostor in poskušati poriniti ob stran del prebivalstva, ki črpa življenjsko silo iz moralnih vrednot in iz krščanskega realizma. **D**

Zidarjeve posredne grožnje

Vida Kocjan, foto: arhiv Demokracije, Gregor Pohleven

Ivan Zidar zanika vsako krivdo, hkrati pa izjavlja, da ga skrbi za zaposlene in da SCT čez eno leto ne bo več. S tem želi nedvomno vplivati na javnost in predvsem banke, ki so financirale več sto milijonov evrov vreden menedžerski odkup.

Skoraj 70-letni Zidar se namreč zaveda, da lahko samo potegne vrvico in na kolena spravi katero od bank.

Obsežne preiskave Po tistem, ko so kriminalisti v sodelovanju s posebno tožilsko skupino izvedli več deset hišnih preiskav, v akciji pa je sodelovalo 160 policistov (o čemer smo poročali pretekli teden), je sodnica, ki je vse osumljence zaslišala (enega so priprli naslednji dan na Letališču Jožeta Pučnika na Brniku, ko se je vrnil iz tujine), večino izpustila na prostost. Pripor je odredila le za Tomaža Žiberta, drugi osumljenci v tej policijsko-tožilski preiskavi pa se bodo branili s prostosti. Sodnica ljubljanskega okro-

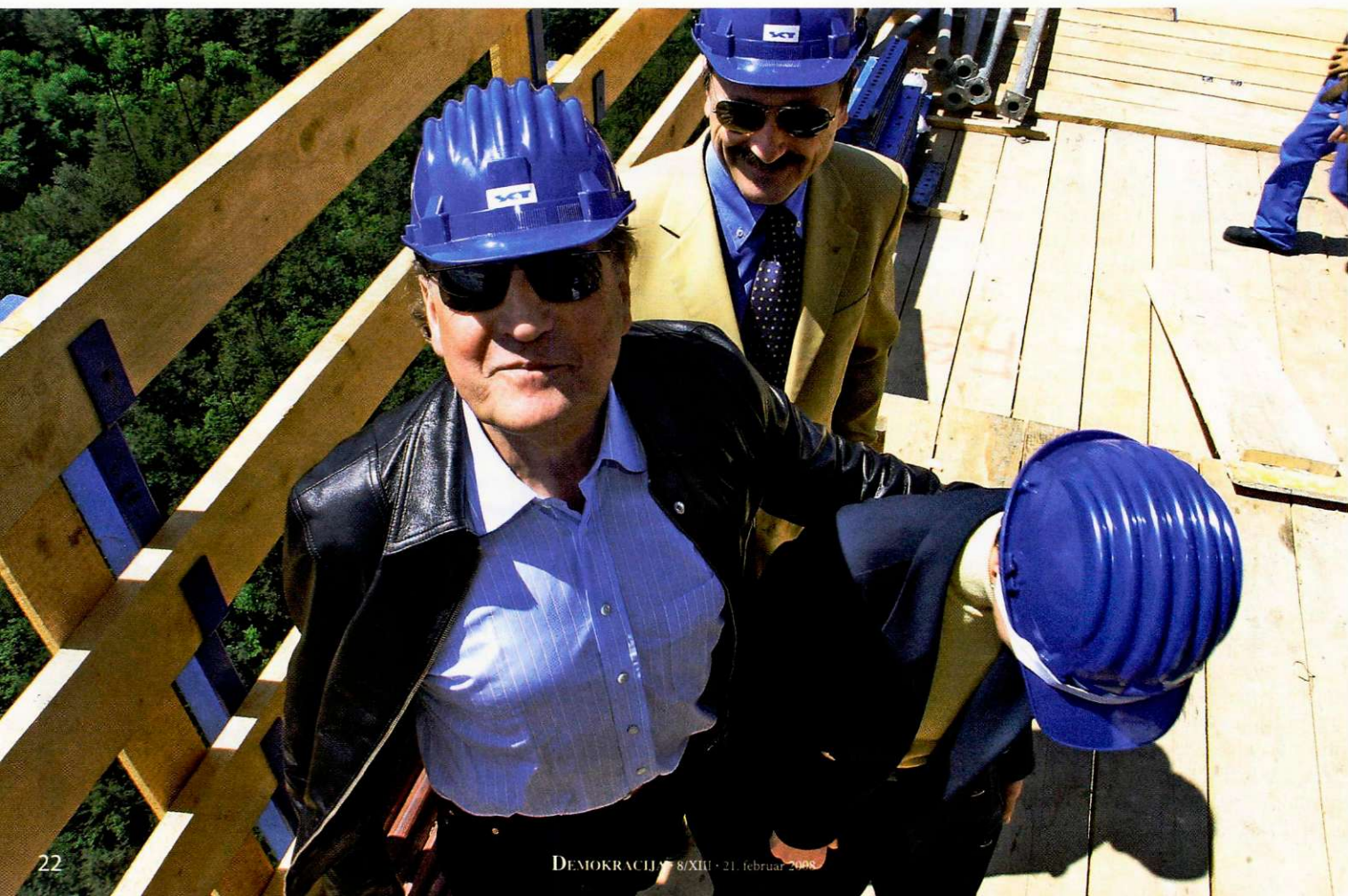
žnega sodišča je odločitev o priporu za šest osumljenih prepustila zunajobravnavnemu senatu Okrožnega sodišča v Ljubljani, ta pa je nato odločil, da šest osumljenih v kriminalistični preiskavi domnevnega gospodarskega kriminala ostaja na prostosti. Edino Tomaž Žibert iz Kontrole zračnega prometa Slovenije je ostal v priporu. Osumljencev je bilo osem, vendar so policisti Dušana Črnigoja, direktorja družbe Primorje, kmalu izpustili, ker se je ta prek svojega odvetnika izgovarjal na imuniteto, ki jo ima kot državni svetnik.

Sum korupcije Kriminalisti so akcijo izvedli zaradi suma dajanja in prejemanja podkupnine v postopku

oddaje javnih naročil, v ozadju pa je slišati govorice tudi o utaji davkov in s tem povezanim pranju denarja. Po zdaj znanih podatkih uradnih obtožb v zvezi s tem zoper posameznike še ni, kar pa ne pomeni, da jih ne bo. Ker moramo biti natančni, dodajmo, da ta čas poteka predkazenski postopek, kar pomeni, da obtožni predlogi oziroma obtožnice proti vsem, ki jim je policija pretekli teden začasno odvzela prostost, še niso vloženi. Postopki po slovenski zakonodaji so dolgi, samo predkazenski postopek traja najmanj tri mesece. Pot do morebitne pravno-močne obsodbe je torej še dolga.

Osumljeni Skupina državnih tožilcev za pregon organiziranega

kriminala je na Okrožno sodišče v Ljubljani vložila zahtevo za preiskavo zoper osem oseb zaradi utemeljenega suma storitve kaznivih dejanj nedovoljenega sprejemanja in dajanja daril v postopku javnega naročila. »Zoper šest oseb je bil podan utemeljen sum storitve nedovoljenega dajanja daril, za dve osebi pa utemeljen sum storitve nedovoljenega sprejemanja daril pri javnem naročilu za graditev novega centra za kontrolo zračnega prometa na Letališču Jožeta Pučnika,« je v četrtek pojasnil vodja skupine tožilcev za pregon organiziranega kriminala pri vrhovnem državnem tožilstvu Harij Furlan. Imena vseh osemih osumljencev uradno niso znana; policija in to-

Vegrad vodi Hilda Tovšak.

Dušan Črnič, Primorje

Zdenko Pavček, predsednik GZS

Boško Šrot, Pivovarna Laško

žilstvo zaradi interesa preiskave molčita. Po neuradnih informacijah pa naj bi bili poleg Zidarja, Tovšakove, Črničarja in Žiberta med osumljenimi Ivan Kroflič, Borut Farčnik, Srečko Gabrič in še nekdo, čigar ime pa ni znano.

Famozni stolp Do zapleta je prišlo zaradi nameravane graditve kontrolnega stolpa v predvideni vrednosti 20 milijonov evrov na Letališču Jožeta Pučnika, pri čemer naj bi bil Žibert kot član komisije za oddajo del igral dvojno vlogo. Razpis je zdaj razveljavljen, Radovan Žerjav, minister za promet, pa je že naložil Javnemu podjetju Kontrola zračnega prometa Slovenije, naj skupaj s projektanti čim prej najde optimalno rešitev za začetek graditve novega objekta za vodenje in kontrolo zračnega prometa na Letališču Jožeta Pučnika Ljubljana, a brez načrtovanega stolpa. Žerjav je hkrati podjetju Kontrola zračnega prometa Slovenije naročil, naj poišče tudi prostor čim bližje operativnim površinam letališča – po možnosti tik ob terminalih –, kjer bi lahko postavili za polovico nižji kontrolni stolp. Minister Žerjav se je v času preiskave osumljenih zavzel za to, da se stvari razčistijo. Srečku Janši, direktorju Kontrole zračnega prometa, je predlagal odstop. Slednji se za to še ni odločil, saj pravi, da se ne čuti odgovornega. To je seveda vprašanje, saj bi moral kot prvi odgovorni v službi poskrbeti za takšno organizacijo dela, da ne bi mogel nihče posegati v razpisno dokumentacijo, še manj pa jo v postopku oddaje naročil zamenjati. Odgovornost Srečka Janše je torej velika, pa ne s tega vidika, da bi bil sam kakor koli udeležen

pri domnevnih poskusih podkupovanja, ampak zato, ker službe ni vodil tako, da do tovrstnih dejanj ne bi moglo priti.

Nesmisel Na policijske akcije pretekli teden so se ljudje različno odzivali. Iz Združenja Manager so na primer sporočili, da podpirajo prizadevanja odgovornih organov za učinkovito ukrepanje v primeru nezakonitega, nepoštenega ali neetičnega ravnanja menedžerjev, vendar bi morali biti po njihovem mnenju postopki organov vodeni in izvajani tako, da ne bi prizadeli človeškega dostojanstva, upoštevati pa bi morali tudi načelo, da posameznikov ne obsojamo, dokler jim krivda ni pravno močno dokazana. »Predvsem je treba takšne postopke proti posameznikom izvajati odgovorno in hitro, zavedajoč se njihovega vpliva na gospodarske družbe in zaposlene v njih,« menijo v Združenju Manager in dodajajo, da je v interesu združenja in vseh njegovih članov zakonito, pošteno in etično poslovanje gospodarskih družb. Izjava pomeni, da bi morali policisti in tožilci direktorje obravnavati drugače kot druge državljane, kar je seveda nesmisel. Pred zakonom smo vsi enaki.

Šrotov strah Zanimivo je, da se je na dogajanje v zvezi s preiskavo domnevnega gospodarskega kriminala odzval tudi predsednik uprave Pivovarne Laško Boško Šrot. Kot je dejal, je šlo pri aretacijah za demonstracijo moči državnih organov. Po njegovem mnenju je šlo pri tem, »ko strpajo 70-letnega v marico in ga vozijo okrog s sireno«, za demonstracijo moči in predstavo za ljudstvo, vendar pa se

preveč, kot meni Šrot, podcenjuje pamet ljudstva. »Verjetno si Janez Janša želi tudi mene strpati v marico,« je dejal Šrot in dodal, da je resen poslovnež, ki posluje zakonito, in da je Pivovarna Laško javna delniška družba, ki posluje transparentno. Poznavalci razmer so, posebno glede na zadnje dogodke, ko Boško Šrot s svojimi ožjimi sodelavci (ob strani mu očitno stoji tudi Bojan Šrot, predsednik SLS) dejansko prevzema Pivovarno Laško, s čimer bo postal lastnik večjega dela slovenskega gospodarstva, v Šrotovih izjavah videli predvsem bojazen, da se ne bi kaj podobnega zgodilo tudi njemu in njegovim sodelavcem.

Še ena neumnost Zelo zanimiva je bila izjava Zdenka Pavčka, predsednika Gospodarske zbornice Slovenije (GZS). Mimogrede, tudi Pavček je izvedel menedžerski odkup družbe Viator Vektor. Pred televizijskimi kamerami je dejal, da se tako ne dela z menedžerji. Po njegovem mnenju jih ne bi smeli okrog prevažati s policijskimi maricami. Seveda je to nesmisel.

Zaskrbljenost za zaposlene Nasploh zdaj posamezniki poskušajo igrati na karto skrbi za podjetja in zaposlene. Eden od osumljencev gospodarskega kriminala, direktor SCT Ivan Zidar, je, takoj ko se je pojavil v javnosti, vsakršno krivdo seveda zanikal, izrazil pa je zaskrbljenost za delavce v SCT in za njihove družine. »Če se bo to nadaljevalo, SCT v enem letu ne bo več,« je dejal. Hkrati je potožil, da je njegovo zdravstveno stanje slabo. Ob tem spomnimo, da je 70-letni Zi-

dar lastnik SCT, da je prevzem speljal s t. i. menedžerskim odkupom in z za mnoge spornimi posojili, v lasti pa ima posredno premoženje približno 40 družb, povezanih s SCT. Zaradi velike razdrobljenosti podjetij je tudi v uradnih bazah podatkov izredno težko vse zbrati v celoto in ugotoviti, kolikšna je vrednost premoženja, ki jo ima v lasti Ivan Zidar. Seveda pri tem ne smemo pozabiti, da je bilo v SCT pred leti zaposlenih 12 tisoč ljudi, danes jih je nekaj več kot 2 tisoč, družbo pa je vsa leta vodil Zidar. Ko so novinarji komercialne televizijske hiše Zidarja vprašali, ali je tajkun, je odgovoril: »Če menite, da sem tajkun pri 55 letih delovne dobe v dveh izmenah, to pomeni 110 let, potem bi se vprašal: Če sem jaz tajkun, kako so pa tisti tajkuni, ki so v štirih ali osmih letih zaslužili več kot jaz v 110 letih?«

Zaskrbljeni tudi v bankah Ne samo da se pri posameznikih pojavlja velika skrb za zaposlene (!), zaskrbljeni so tudi v posameznih bankah. Gradbena podjetja so že tako odvisna od bančnih posojil, poleg tega so tu še menedžerski odkupi podjetij, za katera so vodilni menedžerji najeli posojila. Če se bi zgodilo, da bi ta podjetja propadla, bi to za seboj potegnilo tudi nekatere banke. Davor Jurak, član uprave frankfurtske banke LHB, članice skupine NLB, je tako novinarjem poslovnega dnevnika potrdil, da »seveda spremljajo poročanja slovenskih medijev o dogajanjih v gradbenih podjetjih, tudi SCT«. Ali je LHB zaradi tega zaskrbljena – neuradno naj bi bila banka precej izpostavljena v SCT, saj naj bi bila ►

Harij Furlan, vodja tožilcev

Radovan Žerjav, minister za promet

Ivan Simič, generalni direktor DURS

Povod za aretacije – stolp na Brniku

► vodstvu finančno pomagala izpeljati prevzem podjetja – Jurak ni želel odgovoriti. »Gre za zaupne informacije, morebitnih poslovnih povezav ne komentiramo,« je dejal Jurak. Novinarji so še dodali, da so gradbinci SCT, Vegrada in Primorja precej zadolženi in da so banke zaradi njih kot do preostalih gradbenih podjetij nadpovprečno izpostavljene.

Davčni grehi V zadnjem času se veliko govori tudi o večjih pregledih poslovanja v gradbenih podjetjih, in to predvsem v zvezi z utajo

davkov. Davčni urad RS (DURS) je že lani objavil podatek, da bodo pod drobnogled vzeli gradbene družbe. Po naših podatkih so inšpektorji poslovanje družbe SCT pregledovali več mesecev. Ivan Simič, generalni direktor DURS, je v preteklih dneh sicer zanikal, da bi kriminalistom ali tožilcem posredovali kakšne podatke, je pa dovolj zgovorno razkritje DURS o tem, kako nekateri prek povezanih ali slamnatih (namišljenih) podjetij utajujejo davek na dodano vrednost (DDV). DURS je na svoji spletni strani kmalu

po novem letu objavil obširno analizo, kako to poteka. V igri je torej več povezanih podjetij, med katerimi nato 'potujejo' razni računi za storitve, ki niso bile opravljene, vmesna podjetja si od tega odbijajo 20-odstotni DDV, končna družba v verigi, ki bi ta davek morala plačati, pa je v lasti človeka z dna družbene lestvice, nelikvidna in kmalu propade. Povedano enostavneje, zaradi računov za nikoli opravljeno delo mora država enemu podjetju vrniti 20-odstotni DDV, končni kupec pa tega v državno blagajno ne

plača, ker tega ni sposoben. Ko ta propade, vmesne družbe najdejo novo povezano družbo in stvari se nadaljujejo. Na koncu so torej oškodovani država in vsi davkoplačevalci. Tovrstno poslovanje v zdajšnjih obtožnicah še ni zajeto, glede na kupe dokumentacije, ki so jo kriminalisti zasegli v hišnih preiskavah, in glede na davčne preglede v podjetjih pa ni izključeno, da česa podobnega v obtožnih predlogih ne bo. Navsezadnje je tudi Aleksander Čeferin, ki zastopa Ivana Zidarja, dopustil to možnost. **D**

Poslovanje družbe Vegrad, ki jo vodi Hilda Tovšak

Prihodki v milijonih evrov

LETO	PRIHODKI	DOBIČEK
2002	89,2	0,90
2003	81,2	0,48
2004	85,3	0,97
2005	108,3	2,67
2006	143,6	2,78

- Podatki za leto 2007 niso znani.

ŠTEVILO ZAPOSLENIH

2005	993
2006	1.125

LASTNIŠKA SESTAVA – V ODSOTOKIH

- Vegrad Naložba DP, družba pooblaščenka	56,76
- KAD	19,00
- SOD	10,00
- Zvon Dva Holding	9,07
- KZ – FIN, d.d.	1,62
- drugi	3,55

Podatki za družbo Vegrad so nekoliko drugačni od podatkov za SCT. Vegrad se v resnici povečuje, v primerjavi z njim (papirnato gledano) je SCT, d. d., pravi malček. V resnici seveda ni tako. Lastniki družbe Vegrad Naložba DB so zaposleni, kolikšen delež v njej pa imajo menedžerji s Hildo Tovšak na čelu, še ni znano.

Poslovanje družbe SCT, ki jo vodi Ivan Zidar

Prihodki v milijonih evrov

LETO	PRIHODKI	DOBIČEK
2002	22,8	1,36
2003	32,7	1,90
2004	35,1	2,73
2005	29,7	1,26
2006	29,8	0,44

- Podatki za leto 2007 niso znani.

ŠTEVILO ZAPOSLENIH

2005	2.235
2006	1.729

LASTNIŠKA SESTAVA – V ODSOTOKIH

- Delfi (v lasti Zidarja in menedžerjev)	80,79
- SCT, d. d.	12,02
- druge pravne osebe	0,57
- fizične osebe	6,62

Poslovanje družbe SCT je težko ocenjevati, saj ima osnovna družba številne majhne družbe. Teh je po nekaterih javno objavljenih podatkih najmanj 40, zato je težko oceniti prihodke in tudi podatek, koliko ljudi dejansko dela za SCT. Preveč je namreč t. i. obvodnih podjetij. Edino kar lahko nesporno ugotovimo, je, da se dobiček družbe nenehno znižuje, to pa pomeni, da obstaja velika možnost t. i. odlivanja denarja in premoženja prek računov za storitve, ki nikoli niso bile opravljene.

Podobnost z nemškimi utajevalci?

Vida Kocjan, foto: Buenos Dias, fotomontaža

Nemčija je pred največjo afero utaje davkov doslej. Šlo naj bi za utajo v višini 4 milijarde evrov, vpletenih pa naj bi bilo okoli tisoč ljudi, med njimi znane osebnosti. Ali slovenski tajkuni podobno izvajajo tovrstne »dejavnosti«?

Kdo se uči od koga?

Sredi februarja, kakšen dan pred odmevnimi aretacijami več slovenskih gospodarstvenikov, so nemški časniki poročali o tem, da je Nemčija očitno pred največjo afero utaje davkov doslej. Šlo naj bi za utajo v skupni višini 4 milijarde evrov, v afero pa naj bi bilo vpleteno tisoč ljudi, med njimi znane osebnosti. Davke naj bi bili utajevali prek računov v alpski kneževini Liechtenstein, ki velja za davčno oazo.

Utaje in preiskave Nemški mediji so postali pozorni, potem ko so preiskovalci opravili preiskavo pri direktorju podjetja Deutsche Post Klausu Zumwinklu. Zumwinkel, ki je eden najuglednejših nemških gospo-

darstvenikov in hkrati član nadzornih svetov podjetij Postbank, Lufthansa in Deutsche Telekom, je po besedah tožilstva osumljen utaje davka v višini milijon evrov. Zumwinkel je dan za tem, potem ko je osemnajst let vodil podjetje, podal odpoved. Novinarji so še razkrili, naj bi policija načrtovala okoli 300 nadaljnjih preiskav, v nekaterih primerih pa naj bi bile številke veliko večje kot v primeru direktorja Deutsche Post, ki skupaj s pripojeno družbo DHL velja za največje logistično podjetje na svetu.

Odziv oblasti Na afero so se odzvali v uradu nemške kanclerke Angele Merkel, afero pa naj bi bila tudi predmet pogovorov Merklove z liechtensteinskim premierjem Otmarjem Haslerjem, ki je v preteklih dneh obiskal Nemčijo. Z nemškega finančnega ministrstva pa so sporočili, da so se pomembne osebnosti prek računov v Liechtensteinu poskušale izogniti obveznosti do družbene solidarnosti skozi plačilo davkov. Dodali so, da gre za znane in manj znane osebe, še posebej za ljudi z dohodki na zgornjem delu dohodkovne lestvice. Državni tožilec, ki je pristojen za preiskavo o tem vprašanju, je poudaril, da gre za finančne vloge več sto ljudi. Denar so vlagali v fundacije, registrirane v Liechtensteinu, ki naj bi jih bili ustanavljali samo za utajo davkov. Po besedah bochumskega državnega tožilca Bernda Bieniosseka, ki je postal osrednja figura pri preiskavi, naj

v preiskavo poleg Zumwinkla ne bi bil vpleten noben drug direktor katerega od osrednjih nemških podjetij, ki kotirajo v indeksu Dax na Frankfurtški borzi.

Odziv politike In kako se na to odzivajo nemški politiki? Medtem ko parlamentarne stranke preiskavo podpirajo, se opozicijski zeleni in liberalci (FDP) sprašujejo o skladnosti delovanja nemške obveščevalne službe (BND) z veljavnimi zakonskimi predpisi v tem primeru. BND naj bi bila namreč po poročanju nemških medijev nekdanjemu uslužbencu največje liechtensteinske banke LGT plačala od 4,2 do pet milijonov evrov za DVD s seznamom okoli 750 oseb, ki so denar naložile v fundacijah pod upravljanjem LGT, ter z napotki banki za najboljši način prenosa finančnih sredstev. LGT trdi, da so mu podatke ukradli.

Razlika v poročanju Odzivi politikov na nemško afero so torej tudi v Nemčiji različni, podobni slovenskim. Je pa očitna razlika v medijih. Medtem ko nemški ne napadajo tožilec, nasprotno, glavni tožilec je celo osrednja figura pri preiskavi, je v Sloveniji na tem področju nekoliko drugače. Ne sicer pri vseh, pri nekaterih, kot je na primer Delo, pa vsekakor. Drugačni so tudi odzivi na mnenja predsednikov vlade. V Nemčiji se je na afero odzvala tudi kanclerka Angela Merkel, pa je zaradi tega nihče ne napada. V Sloveniji je slovenske razmere na področju gospodarskega kriminala in korupcije komentiral premier Janez Janša, zaradi česar so ga posamezniki ostro obsodili. Med njimi predvsem odvetniki slovenskih tajkunov, mediji v njihovi lasti pa jim zvesto sledijo. **D**

Vprašanje je, koliko davkov so na podoben način kot v Nemčiji v preteklem obdobju utajili slovenski tajkuni.

Preverjanje razvoja Posavja

Gašper Blažič, foto: arhiv Demokracije, Bor Slana/Bobo

Vlada je v okviru obiskov statističnih regij 12. in 13. februarja obiskala Posavje. Gre za drugi vladni obisk v omenjeni regiji, namen pa je bil preverjanje napredka v času od prvega obiska vlade pred slabima dvema letoma.

O srednji dogodek prvega dne vladnega obiska v Posavju je bil obisk predsednika vlade Janeza Janše v ženski terapevtski komuni na Razborju nad Sevnico, skupaj z njim sta komuno obiskali tudi ministrica za zdravje Zofija Mazej Kukovič in ministrica za delo, družino in socialne zadeve Marjeta Cotman. V približno istem času je minister za gospodarstvo Andrej Vizjak obiskal novo družbo Hidroelektrarne na spodnji Savi, d. o. o., kjer je imel nagovor ob podpisu pogodbe, nato pa je obiskal še podjetje Stilles Sevnica. V okviru vladnega obiska sta občino Krško obiskala minister za kulturo Vasko Simoniti in državni sekretar na ministrstvu za okolje in prostor Mitja Bricelj.

Odgovornost države Glede na indeks neto dodane vrednosti 2005/2006 v gospodarskih družbah se Posavje uvršča na šesto mesto med slovenskimi statističnimi regijami, pri podjetnikih pa med prvih pet. Regionalni bruto domači proizvod (BDP) na pre-

bivalca v letu 2005 je znašal 80,2 odstotka slovenskega povprečja oziroma 11.319 evrov, kar Posavje uvršča na deveto mesto med slovenskimi statističnimi regijami. V zvezi s tem je direktor Regionalne razvojne agencije Posavje Robert Ostrelčič v pogovoru

za STA izrazil pričakovanje, da bodo osrednja tema tokratnega vladnega obiska postopki umeščanja objektov nacionalnega pomena v regijski prostor: graditev trajnega odlagališča nizko in srednje radioaktivnih odpadkov, veriga petih hidroelektrarn na spodnji Savi, širitev vojaškega letališča Cerklje ob Krki in z njim povezana graditev civilnega letališča. Po njegovem prepričanju je zgraditev odlagališča v celoti naloga in odgovornost države, saj je to eden ključnih pogojev za zagotavljanje zadostne količine električne energije, kar je na energetskega področja nacionalna prioriteta številka ena. »Temu primerno se bodo morali obnašati tako vlada kot vsi pristojni državni organi,« je dejal Ostrelčič. Dodal je, da je od trajne rešitve odlagališča odvisno vprašanje podaljšanja življenjske dobe nuklearke pa tudi morebitna graditev novega bloka. Po njegovih besedah se v regiji zavedajo odgovornosti do jedrskega objekta, zato je večina ljudi pripravljena sprejeti odlagališče, cena za to pa bo zelo visoka. Podobno velja tudi za verigo hidroelektrarn na spodnji Savi in širitev vojaškega letališča. Brez odgovornega ravnanja vladne strani bo izvedba energetskih projektov v Posavju ogrožena, s tem pa bo, kot je dejal Ostrelčič, ogrožena tudi energetska varnost države.

Premier je optimist Kot je v sredo, 13. februarja, na tiskovni konferenci pojasnil premier Janez Janša, se je Posavje v minulih dveh letih razvijalo hitreje od slovenskega povprečja, ki sicer ni nizko, kar daje dobre obete za naprej. Posavje je med dvanajstimi slovenskimi statističnimi regijami na devetem mestu in še vedno delno razvojno ogroženo.

Premier Janez Janša in minister Andrej Vizjak sta zadovoljna z napredkom regije.

Po BDP na prebivalca dosega 80 odstotkov slovenskega povprečja in 70 odstotkov povprečja Evropske unije, zaostanek pa se zmanjšuje. Število gospodarskih subjektov se je v dveh letih povečalo za 3,5 odstotka, medtem ko se je brezposelnost zmanjšala za približno dvajset odstotkov (Posavje je v zadnjih dveh letih zabeležilo padec brezposelnosti z 11 odstotkov v decembru 2005 na 8,7 odstotka v decembru 2007), v nekaterih panogah pa celo primanjkuje delavcev. Brezposelnost prevladuje predvsem med prebivalstvom z najnižjo izobrazbo, v to kategorijo sodijo tudi Romi. Premier je še dejal, da so dodaten razvojni potencial nacionalni razvojni programi, ki v regijo vsaj delno umeščajo pet projektov: gospodarsko središče Feniks, dokončanje verige hidroelektrarn na srednji in spodnji Savi, potencialno graditev drugega bloka Jadranske elektrarne Krško (JEK), skladišče plina pri Brestanici, modernizacijo električnega omrežja na daljnovodu Beričevo–Krško in del tretje razvojne osi. Po Janševih besedah je regija do sedaj izdatno črpala tudi evropska sredstva; od leta 2006 je bilo tako sofinanciranih 181 projektov v skupni vrednosti več kot 10 milijonov evrov. V te-

Delovni posvet vlade na gradu Mokrice.

koči finančni perspektivi se za regijo namenja skoraj 30 milijonov evrov. Novi zakon o financiranju občin je pripomogel, da so občine v Posavju dobile 22 odstotkov več sredstev za investicije. Premier pa je izrazil obžalovanje, ker je izostal razvojni instrument, ki bi ga prinesla nova pokrajinska zakonodaja. Če bi bila ta sprejeta, bi se na Posavje preneslo več kot 32 milijonov evrov.

Obisk v JEK Premier Janša je v okviru obiska v Posavju v spremstvu ministra za razvoj Žige Turka in ministra za gospodarstvo Andreja Vizjaka, ki je doma iz tega dela Slovenije (pred imenovanjem za ministra je bil župan Brežic), obiskal Jadrsko elektrarno Krško. Vodstvo elektrarne

jih je seznanilo z obratovanjem in jim predstavilo ključne izzive, pred katerimi je družba. Kot najpomembnejšega je minister Vizjak izpostavil odlagališče jedrskih odpadkov. Po njegovih besedah njegovo umeščanje poteka po postopku, največji zalogaj pa je za zdaj določitev družbene sprejemljivosti. Drugi ključni izziv je graditev drugega bloka oz. nadgradnja proizvodnje v elektrarni. Sicer pa so, kot je dejal minister, ključni cilji regije skoncentrirani v treh panogah, in sicer v energetiki, logistiki in turizmu. Na področju energetike je minister izpostavil vzpostavitev drugega stebra okoli Gen Energije, in graditev spodnjosavskih elektrarn, omenil pa je tudi fakulteto za energetiko, ki bo jeseni

dodatne ukrepe za omilitve inflacije, oglasile pa so se tudi okoljevarstvene organizacije, ki od vlade pričakujejo večjo učinkovitost pri okoljski politiki in urejanju odlagališč. Udeleženci srečanja so izrazili mnenje, da bi morala vlada nameniti pozornost tudi raziskavam v industriji celuloze in papirja ter poiskati možnosti za ustanovitev visoke šole za tovrstno industrijsko dejavnost, saj v tej panogi primanjkuje strokovnega kadra. V zvezi z razvojem je župan Brežic Ivan Molan dejal, da ima Posavje razvojni potencial in da so bili v zadnjih dveh letih uspešni pri črpanju državnih in evropskih sredstev. Ocenil je, da so vse posavske občine po sprejetju zakona o financiranju občin svoj proračun povečale celo za trikrat. Pred-

Jadrsko elektrarna Krško

Druga najmanjša regija

Posavsko statistično regijo sestavljajo štiri občine: Brežice, Krško, Sevnica in nova občina Kostanjevica na Krki, v razvojno regijo pa bi bili vključeni še občini Radeče in Bistrica ob Sotli. Po površini je druga najmanjša regija v državi, saj meri le 885 kvadratnih kilometrov in pokriva 4,4 odstotka površine Slovenije. Leta 2003 je v njej živel 70.262 prebivalcev, kar je bilo le 3,5 odstotka vsega prebivalstva Slovenije.

Novi zakon o financiranju občin občinam prinaša več sredstev za investicije. Občine v Posavju so tako dobile 22 odstotkov več sredstev.

sprejela prve študente. Logistika bi se po njegovih besedah lahko skoncentrirala predvsem okoli načrtovanega središča Feniks v bližini letališča v Cerkljah, med močnejšimi panogami v regiji pa je tudi turizem. Vizjak je poudaril, da se je Posavje vključilo v razvojne trende, zato dosega pozitivne rezultate.

Razvojni potencial V sredo popoldne so se premier in ministri srečali z župani, poslanci in gospodarstveniki iz Posavja. Na sestanku so predstavniki gospodarstva vlado pozvali, naj sprejme še

stavniki občine Sevnica so vlado prosili, naj zaradi zapletov pospeši aktivnosti pri tretji razvojni osi, saj je boljša cestna povezava z Ljubljano in s Celjem pomembna za gospodarski razvoj Posavja. V zvezi s finančnim položajem občin so predstavniki posavskih občin soglašali, da se je financiranje občin izboljšalo, saj te sedaj niso več deležne le obveznosti, ki jim jih nalaga država, temveč jim država nakazuje tudi denar. Obisk se je končal z dobrodelno nogometno tekmo med vladno ekipo ter ekipo gospodarstvenikov in politikov Posavja. **D**

Ljubljanski vrtci bodo od marca naprej dražji za 10 odstotkov.

Cene vrtcev letijo v nebo

Peter Avsenik, foto: arhiv Demokracije

Ljubljanski vrtci bodo od prvega marca dražji kar za desetino. Ukrep je na seji mestnega sveta v začetku meseca zbudil precej ogorčenja, saj so mu nasprotovale praktično vse svetniške skupine razen liste ljubljanskega župana.

Cena programa v javnih vrtcih v prestolnici bo za prvo starostno obdobje v skladu s sprejetim sklepom 474 evrov, za drugo 335, za kombinirane oddelke 368 evrov in za razvojne oddelke 926 evrov. Za starše, ki plačujejo le določen odstotek programa, to pomeni, da bodo po podražitvi v začetku marca za vrtce v povprečju odšteli dobrih sto evrov, medtem ko so lani plačevali 91,5 evra. Kot je pojasnila načelnica mestnega oddelka za predšolsko vzgojo, izobraževanje in šport Marija Fabčič, se bodo za otroke prvega starostnega obdobja vrtci podražili za 5,4 odstotka, za otroke drugega starostnega obdobja pa za 14,6 odstotka. Je tako drastična podražitev upravičena?

Upravičeni vzroki? Po pravilniku o plačilih staršev za programe

v vrtcih znašajo ta v povprečju 35,6 odstotka cene programa. Po prepričanju ljubljanskega župana Zorana Jankovića je v MOL ta odstotek zdaj precej nižji, le 23,23. Župan je že pred burno sejo mestnega sveta dejal, da je podražitev vrtca prav gotovo neprijeten ukrep, a da so vrtci v Ljubljani še vedno cenejši kot v nekaterih drugih občinah. Načelnica Fabčičeva dodaja, da so se za povišanje cen

Anja Bah Žibert, SDS

morali odločiti tudi zato, ker so se od zadnje uskladitve cen plače 2.275 zaposlenih v vrtcih dvignile za 8,6 odstotka. Po njenih besedah so v MOL vendarle prisluhnili tudi staršem, saj bodo jeseni ljubljanski vrtci glede na njihove potrebe delali tudi do pol šeste zvečer, staršem pa zato ne bo treba dodatno plačati. V veljavi ostaja tudi ljubljanski mestni popust v višini 22 odstotkov v prvem starostnem obdobju in 15 odstotkov v drugem.

Da so vrtci v Ljubljani cenejši kot v nekaterih drugih občinah, je res, toda teh drugih občin ni prav veliko. Veliko lahko pove na primer podatek, da so bile cene programov v ljubljanskih vrtcih za otroke prvega starostnega obdobja že lani za slabih 30 evrov nad slovenskih povprečjem. Kljub nizkemu odstotku plačila, ki ga od staršev zahteva MOL, bi županova lista

lahko razmislila tudi o katerem od predlogov opozicijskih strank. Te so želele na seji mestnega sveta podražitev na vsak način zadržati. Mestni svetnik SDS Peter Sušnik je med drugim že pred sejo vložil dopolnilo, v katerem predlaga zvišanje mestnih popustov. Čeprav je za spremembe zdaj bržkone že prepozno, saj Lista Zorana Jankovića zaradi absolutne večine v mestnem svetu lahko brez težav sprejema odloke po županovi zamisli, pa vendarle pogledimo, katere predloge so podali opozicijski svetniki.

Opozicija zavrnjena »Ni prav, da Ljubljančane kaznujete s tako ceno vrtcev, da bi dokazali, da vam vlada ni dala dovolj denarja,« je bil konkretni Miha Jazbinšek iz Zelenih Slovenije. Jazbinšek je seveda mislil na zakon o financiranju občin, po katerem so državna sredstva v

Ljubljanski župan Zoran Janković

Mestni svetnik Miha Jazbinšek

Mestna opozicija je čedalje enotnejša.

Ljubljanskem mestnem proračunu pač nižja. Še pred tem je Anja Bah Žibert iz svetniške skupine SDS predlagala umik te točke z dnevnega reda seje, saj ima po njenih besedah tolikšna podražitev vrtcev eno samo sporočilo: kaznovanje mladih družin. Prepričana je tudi, da se lahko sredstva za kritje višjih stroškov vrtcev pridobijo iz drugih postavk, denimo vzpenjače. Njen predlog je bil zavrnjen, prav tako predlog njenega svetniškega kolega Petra Sušnika za povečanje občinskega popusta.

S potrebo po poenotenju cen bi se lahko strinjali le, če ne bi MOL v prihodnjih letih načrtovala veliko dragih investicij.

Proti podražitvam so nastopili tudi opozicijski svetniki iz vrst LDS in SD. Svetnica Socialnih demokratov Metka Tekavčič je predlagala, da bi denar glede na še vedno visok mestni proračun lahko našli s prerazporeditvami znotraj proračuna. Marjeta Vesel

Valentinčič iz LDS se je strinjala s Tekavčičevo in dodala, da bo ponekod zaradi podražitve vrtcev padla življenjska raven družine. »Podražitev zadeva mlajše odrasle, ki si ustvarjajo osnovno eksistenco,« je poudarila Vesel Valentinčičeva. Na drugi strani je

v imenu Liste Zorana Jankovića Eva Strmljan Kreslin dejala, da gre za poenotenje cen, zato je takšen ukrep pošten. Za sporno je v tem smislu ocenila tudi zakonodajo, ki se pripravlja na državni ravni, to je predlog ministrstva za šolstvo, da bi bili vrtci brezplačni za drugega in vse nadaljnje otroke v družini, kar naj bi po njeno krepko udarilo občine. Pri tem je Strmljan Kreslinova pokazala, da ne pozna zakonskega predloga. Ta namreč predvideva, da bo strošek občin ostal enak; del stroška za vrtec, ki bi ga za drugega otroka plačali starši, bo namreč plačala država, ne pa občina.

V zakulisju magistrata

Ljubljanski mestni svetnik SDS Boštjan Cizelj nam je posredoval nadvse zanimivo pisanje, v katerem opisuje ravnanje župana prestolnice Zorana Jankovića na sejah mestnega sveta. V pismu z naslovom Gospod župan Ljubljanski – mikrofoni je Vaš opisuje dogodke, ki naj bi se zgodili tedaj, ko kamere in mikrofoni početju in govorjenju župana prestolnice ne sledijo več. Če verjamemo svetniku Cizlju, potem Janković za uveljavljanje svojega mnenja skoraj ne izbira sredstev. Po besedah svetnika SDS mestni opoziciji župan redno namenja »sočne« besede, od katerih nekatere mejijo celo na osebne žalitve. Povod za Jankovićeve besede, v katerem naj bi bil izrekel besede, ki jih navajamo v nadaljevanju, je bilo nasprotovanje opozicije podražitvam ljubljanskih vrtcev. »Moti Jankovićeve način komuniciranja, ki si ga kot župan ne bi smel dovoliti,« pravi Cizelj in navaja Jankovićeve očitke na njegov račun: »Pa kdo si ti, kdo tebe sploh pozna, mene pozna vsa Slovenija, pa še drugje. In moj glas ljudje upoštevajo. Jaz jim bom pred volitvami točno povedal, koga morajo

Mestni svetnik Boštjan Cizelj

volit', da se katastrofa ne bo nadaljevala. Jaz sem na strani partizanov, ne verjamem v Boga in ne hodim v cerkev. Sem na strani zmagovalcev. Vas bodo pa tako ali tako kaznovali. Ali vas bo sploh še kdo volil, poglej, kaj vam kažejo raziskave!« Ko je Cizelj nasprotoval imenovanju Milana Kučana za častnega meščana Ljubljane, naj bi se ga bil Janković lotil še osebno: »Kako te ni sram govoriti čez Milana Kučana in oporekat' njegovemu nazivu častnega meščana Ljubljane, četudi je bila politična odločitev? Ali ti sploh veš, kdo je Milan Kučan? Ali ti sploh veš, kaj je on za tebe? Pa kako so tebe vzgajali doma? Če bi bil jaz tvoj oče, bi te že zdavnaj v rit zbrcal!«

Še bolj kot besede po Cizljem mnenju motijo nekatera dejanja, ko župan kljub jasnemu poslovniku, ki ga je sprejel sam, zmeraj pogosteje uveljavlja moč večine, torej svoje liste. »Tako smo priče grobim kršitvam poslovnika, ko župan razpravljavcem nenehno skače v besedo ali jo celo brez pravega razloga odvzame. Na ta način poskuša zadušiti vsakršno kritično, a dobronamerno razpravo, kar pa je iz naslova demokracije in kvalitetnega razvoja mesta nedopustno,« je še zapisal svetnik SDS.

Državna razbremenitev Lahko bi se strinjali s potrebo po poenotenju cen, a le, če ne bi ljubljanska mestna občina v prihodnjih letih načrtovala mnogih precej dragih in visokoletečih investicij. Pri mnogih odločitvah v mestnem svetu v zadnjem času postaja čedalje očitnejše, da večino spornih idej župana Jankovića pravzaprav podpira le njegova lista, ki ima v njem absolutno večino. Še bolj zanimivo pa je, kako so si v nasprotovanju županovemu ravnanju vedno bolj enotni svetniki iz strank, ki se na državni ravni v mnogih vprašanih precej razhajajo.

Novela zakona o vrtcih, ki je te dni že v parlamentarnem postopku, bo torej vsaj nekoliko razbremenila starše z več otroki. Nikakor pa to ne bi smela biti potuha za občine, da bi začele nenadzorovano služiti na račun mladih družin oziroma na njihovih plečih graditi razne nebotičnike in stadione. **D**

Kmeta ne zastopa nihče

Peter Avsenik, foto: Gregor Pohleven

O razmerah v slovenskem kmetijstvu, o podražitvah osnovnih živil in o tem, kdo pri nas zastopa kmete, smo se pogovarjali z Janezom Slevcem, predsednikom Govedorejskega poslovnega združenja (GPZ).

Ste predsednik Govedorejskega poslovnega združenja. Kako gledate na stalne podražitve cen mesa in kakšna je vaša vloga pri tem?

Vloga kmetijstva pri podražitvah hrane, če upoštevamo ključna živila – mleko, meso –, je praktično vezana na kmetijstvo samo toliko, kolikor se pač podražijo vhodne surovine, ki prihajajo na kmetijo. V letu 2007 je bila podražitev mleka okrog 7-odstotna, odkupna cena mesa pa se lani sploh ni povečala. Ceno generira praktično celotna veriga in to je odraz polpretekle zgodovine predelovalne industrije. Ta je namreč v prejšnjem obdobju ustvarila minus v poslovanju, zdaj

poskuša z visokimi podražitvami pokriti prejšnje grehe in neučinkovitost nekdanjega gospodarjenja. Kmetje so v minusu, saj denimo podražitve mleka, do katerih pride od hleva do predelovalne industrije, ne dohajajo niti podražitev vhodnega materiala. Naj navedem primer; če bi primerjali ceno mleka leta 1970 in 2007 ter upoštevali inflacijo, bi morala biti lani njegova odkupna cena 70 do 80 centov, pa je bila decembra lani le 32,6 centa. Lahko bi torej rekli, da se je v zadnjih 30 ali 40 letih hrana drastično pocenila.

Zakaj je torej hrana na policah čedalje dražja?

V Evropi danes prihaja do opuščanja kmetijske dejavnosti, zato prihaja do pritiskov za dvigovanje cen osnovnih živil. Še posebej pa se opuščajo delovno intenzivne panoge – prireja mleka in mesa ... Sicer pa so za podražitve v zadnjem času bistveni svetovni trendi oziroma dogajanje na svetovnih trgih. Čedalje višje so denimo cene energentov – nafte in elektrike. Poleg tega pa se je treba zavedati, da trg z osnovnimi živili ni več samo trg Evropske unije, ampak je to svetovni trg. Če se recimo na Novi Zelandiji ali v Avstraliji pojavi suša, se to odrazi tudi drugod po svetu. V bistvu je na lokalni trg vezano samo mle-

ko, vendar še njegovo ceno določa tudi cena mlečnega prahu, ta pa se določa znotraj svetovnih borz.

Kdo v Sloveniji zastopa interese kmetov in kakšno vlogo ima pri tem Kmetijsko-gozdarska zbornica?

Načeloma kmeta v Sloveniji ne zastopa nihče. Pravzaprav ga nikoli ni zastopala nobena politična opcija. Bili so posamezni prebliski, predvsem v smislu pridobivanja volivcev na podeželju. Vemo, da je imela SLS za to področje program, vemo pa tudi, kako se je ta program potem izvajal. In primer neučinkovitosti kmetijske politike je prav Kmetijsko-gozdarska zbornica. Zanj so govorili, da bo

panožna organizacija slovenskega kmetijstva. Danes je jasno, da je zbornica le še izpostava arhaičnega združnega sistema. V upravnem odboru zbornice so tako še vedno isti kot v prejšnjih časih. Tako ima v bistvu vlogo partijskega aparata, ki vzdržuje podeželsko volilno bazo, v zadnjem času pa niti tega ne več.

Članstvo v zbornici pa je obvezno ...

Da, to je pač primer, kako je Slovenska ljudska stranka posegla v kmetijstvo. Ogromno je bilo zagotovil, kaj vse bo ta zbornica prinesla, vemo pa, da razen tega, da pobere članarino, ni naredila popolnoma nič. Sistem stagnira tako na strokovni kot na poslovni ravni. Praktično edina svetla točka celotnega sistema so poslovne organizacije kmetov, prek katerih se kmetje organizirajo in enotno nastopajo na evropskem trgu.

In med te spada tudi vaše poslovno združanje?

Da, tudi mi spadamo mednje. Naj pa dodam, da je organizacija kmetijstva v Sloveniji napačna. Gospodarstvo je treba ločiti od politike, ga uvrstiti med gospodarske panoge. Bolj se politika vmešava v gospodarstvo, večja je njegova stagnacija.

Se v zbornici politika in gospodarstvo preveč prepletata?

V zbornici se prepletajo interesi politike, kapitala, najrazličnejši zasebni interesi in interesi strokovnih institucij. Vemo pa, da je tam, kjer država polni »piskrček«, interes praktično neizmeren. Le zakaj bi nekdo delal, če mu država zagotavlja eksistenco in strokovno delo?

V medijih so se nedavno pojavila ugibanja o nastanku nove kmečke stranke pod okriljem SDS, v zvezi s katero se je omenjalo tudi vaše ime. Komentar?

Ne vem, od kod so avtorji takšnih izjav dobili informacije. V združenju se nismo pogovarjali o kakšni novi stranki, pogovarjali smo se o tem, da bi kot združenje morda kandidirali na zborničnih volitvah. Pa še to ni dokončno, saj vedno izhajamo iz

tega, kar si želijo ljudje, in ne iz tega, kar si želijo posamezniki. Govedorejsko poslovno združanje ima namreč posebno strukturo – ima krovno organizacijo in štirideset lokalnih društev, ki so razporejena po vsej Sloveniji. Če se bodo predstavniki teh organizacij, ki so združene v svet GPZ, odločili, da bomo sodelovali na zborničnih volitvah, bomo sodelovali, drugače pa ne.

Dejali ste, da v Sloveniji ni stranke, ki bi zastopala interese kmetov. Se je s spremembo v vrhu SLS to kakor koli spremenilo?

Nikoli nisem bil član SLS, toda osebno v zadnjih desetih ali petnajstih letih nisem zasledil stranke, ki bi imela resen koncept razvoja podeželja. V tem kontekstu ne nastopa resno ne ljudska stranka ne katera druga. So posamezni prebislki, a ko jih nekoliko raziščeš, ugotoviš, da so interesi drugje; recimo v prestrukturiranju kme-

In kako ocenjujete delo novega ministra za kmetijstvo na področju razvoja podeželja?

Prednost novega ministra je vsaj v tem, da se je pripravljen pogovarjati – posluša predloge in jih poskuša vključevati v svojo politiko. Naj pa povem, da podeželje ni le problem kmetijskega ministra; pri tem imajo ljudje včasih zelo zgrešene predstave. Razvoj podeželja je problem celotne vlade. Največji problem v tem kontekstu je gotovo to, da čedalje več ljudi »rine« v mesta. In dogaja se, da je po teh mestih vsak dan manj zaposlitev, da je večja konkurenca ... Na drugi strani pa se na podeželju opuščajo kmetije. Podeželje pa ni samo kmetijstvo. Je zelo širok gospodarski kontekst, ki lahko odločilno vpliva na uspešnost države. V Sloveniji so se v zadnjih 15 letih kmetije opuščale, delovna mesta pa kompenzirala s tistimi v javni upravi. Dolgoročna rešitev to zagotovo

škoda, saj nihče ni razložil, kaj subvencije sploh so.

Kako vi ocenjujete položaj slovenskih kmetov in kako vidite celostni razvoj podeželja?

Kmetijstvo v zadnjem času ni več podeželska idila. Postalo je gospodarska dejavnost, in to zelo slabo plačana. Če bi po gospodarskih kriterijih izračunali prihodke povprečnega slovenskega kmeta, bi ugotovili, da ima večina bistveno nižje prihodke, kot denimo delavci v slovenski tovarni oblačil Mura. V Sloveniji je zelo malo kmetov, ki recimo na uro zaslužijo pol evra.

Menim, da se je treba zavedati, da kmetijstvo ni le panoga, ki prideluje hrano, ampak panoga, ki lahko ohranja okolje, razvija turizem, posredno odpira delovna mesta na podeželju in prek dopolnilnih dejavnosti predstavlja celo konkurenco trgovskim sistemom. Pri nas tega žal ne znamo izkoristiti. Osebno menim, da je Slove-

Kmetijstvo ni le panoga, ki prideluje hrano, pač pa panoga, ki ohranja okolje, razvija turizem, odpira delovna mesta in predstavlja celo konkurenco trgovskim sistemom.

tijjskih zemljišč v stavbna, v novih cestah in infrastrukturi.

Lahko navedete kakšen primer?

Lep primer, kako je politika zaobšla sistem, je še iz obdobja prejšnje vlade, ko je bil dva meseca odprt zakon o kmetijskih zemljiščih. V tistem obdobju so posamezniki ogromno zemljišč prekvalificirali iz kmetijskih v stavbna.

ni. Treba je razvijati tudi območja zunaj mest. In za ta območja mora država imeti zelo jasn koncept razvoja podeželja, turizma in raznih dopolnilnih dejavnosti, ki so v Evropi nekaj povsem običajnega. Pri nas pa se s tem nihče resno ne ukvarja. Kmetijstvo je očitno pomembno za to državo samo toliko, kolikor je sposobno črpati bruseljske subvencije. In če še teh ne bi bilo, bi kmetijstvo dala čisto na stranski tir.

Ali Slovenija v zadostni meri izkorišča evropska sredstva?

Natančne številke mi niso znane. Lahko pa rečem, da si črpanje teh subvencij ljudje dostikrat napačno razlagajo. Evropska sredstva niso namenjena izključno kmetu, čeprav jih ta uveljavlja. Njihova vloga je namreč tudi zniževanje cen hrane na policah v trgovini, in če jih ne bi bilo, potem bi bilo mleko pri nas dražje za 5 ali 10 centov. Lahko rečem, da so nekateri mediji v zadnjem času na tem področju naredili precej

nija ena lepših držav v Evropi. In koliko tega izkoristimo za turizem? V primerjavi z Avstrijo nič! Če želimo to izkoristiti, moramo prilagoditi zakonodajo in jo tudi izvajati. Predsedniku vlade smo že pred časom predlagali, da ustanovi svet za razvoj podeželja. To bi bil strokovni organ predsednika vlade, ki bi predlagal širši koncept skladnega razvoja podeželja. Pri tem je namreč še precej rezerv. ■

88,3 & 105,1 MHz
ALPSKI VAL

Radio Alpski val
www.alpskival.net
† 05 38 11 886
† 05 38 11 674

Slovenska zgodovina v nemščini

Pri graški založbi Leykam je izšla prva slovenska zgodovina v nemščini. Avtorji knjige so ljubljanski zgodovinarji Peter Štih, Vasko Simoniti in Peter Vodopivec, ki so tesno sodelovali z zgodovinsko komisijo za deželo Štajersko. Zgodovina slovenskega poselitvenega območja je pomembna za celoten razvoj območja Alpe-Jadran. Kot je na predstavitvi dejal soavtor Peter Štih, profesor za srednjeveško zgodovino na Univerzi v Ljubljani, do sedaj ni bilo ustrezne zaokrožene predstavitve v tujem jeziku. Po besedah Petra Vodopivca, profesorja za zgodovino 18. in 19. stoletja na ljubljanski univerzi, pa je to zgodovinski dogodek za slovensko zgodovi-

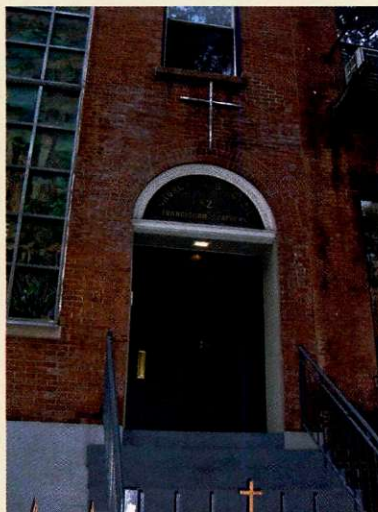
nopisje. Zgodovina slovenskega poselitvenega območja je zgodovina prostora, ki se je raztezalo na različnih historičnih tvorbah: na približno tretjini nekdanje vojvo-

dine Štajerske, Gorice in Trsta, vojvodine Koroške, delu Istre in na madžarskih prekmurskih županih Železno in Zala. Knjiga na okoli 600 straneh osvetljuje

politični, kulturni, družbeni in gospodarski razvoj slovenskega poselitvenega območja od pradavnine do danes. Več kot polovica neilustrirane knjige je posvečena minulima stoletjema. Avtorji so knjigo pripravljali okoli 15 let: leta 1995 je v slovenščini izšla prva knjiga – Slovenska zgodovina do razsvetljenstva. Štih je knjigo, ki se je v Sloveniji odlično prodajala, napisal skupaj z Vaskom Simonitijem, ministrom za kulturo. Nadaljevanje je izšlo leta 2006, ko je Peter Vodopivec v knjigi predstavil slovensko zgodovino od konca 18. do 20. stoletja. Štajerski zgodovinar Pferschy pa je dal pobudo za novi povzetek obeh del v nemškem prevodu. L. H.

Tedenski utrip

NEWYORŠKI SLOVENC IN PREŠEREN Slovenska skupnost v New Yorku je v nedeljo v prostorih cerkve sv. Cirila na Manhattnu proslavila slovenski kulturni praznik z recitacijami in s koncertom, ki ga je povezoval Silvester Lango. Lango je v uvodnem nagovoru navzoče spomnil na življenje in delo frančiškanskega pater Kazimirja Zakrajška, ki je prispel v ZDA prvič leta 1906, leta 1908 pa je v New Yorku ustanovil podružnico Družbe sv. Rafaela, ki je pomagala slovenskim priseljencem ob prihodu v ZDA. Zakrajšek je deloval tudi v Clevelandu in v Lemontu pri Chicagu, kjer so leta 1923 slovenski frančiškani postavili samostan, pred tem pa je leta 1916 v New Yorku pomagal ustanoviti slovensko cerkev sv. Cirila. Zakrajšek je deloval tudi politično in se med prvo svetovno vojno v ZDA zavzemal za ustanovitev samostojne slovenske države. Poleg Slovencev iz New Yorka in okolice se je proslave udeležila generalna konzulka RS Alenka Suhadolnik. Klemen Novak je recitiral pesmi Soči Simona Gregorčiča in Čaša nesmrtnosti Antona Aškercarja, Helka Puc pa je predstavila Sveto obhajilo Ivana Cankarja. Kulturni program je poživila mednarodna džezovska skupina pod vodstvom saksofonista Lenarta Krečiča, ki je predstavila Krečičevi priredbi narodnih pesmi Nede mi več rasla in Odpiraj dekle kamrico. Udeležence proslave je potem sprejel pater Martin Krizolog. L. H.

Slovenska cerkev v New Yorku

PROSLAVA V TRSTU IN GORICI Dan slovenske kulture so v zamejstvu proslavili z osrednjo prireditvijo v petek, 15. februarja, v Kulturnem domu v Trstu in v nedeljo, 17. februarja, v Kulturnem centru Lojze Bratuž v Gorici. Osrednjo proslavo ob prazniku slovenske kulture so organizirali krovni organizaciji, kulturne zveze in vse osrednje kulturne ustanove v zamejstvu. Pripravo programa vsako leto izmenično prevzame eden od soorganizatorjev. Slavnostna govornica na obeh proslavah je bila kulturna delavka iz Rezije Luigia Negro. S to izbiro sta krovni organizaciji po lanskih sramotnih dogodkih okrog sprejemanja deželnega zaščitnega zakona za Slovence v Italiji, ko je skupina nestrpnih Režijanov zanikala obstoj slovenskega življa v dolini pod Kaninom, ovrednotili trud slovenskih kulturnih delavcev, ki si v Reziji prizadevajo za ohranitev slovenske besede, kulture in izročila. Osrednji del proslave je bil posvečen 130. obletnici rojstva Otona Župančiča. Prikazali so njegovo pesnitev Duma, ki prinaša še danes aktualno sporočilo ljubezni do domovine in razdvojenosti med navezanostjo na idilično podobo toplega domačega zavetja in hrepenenjem po odkrivanju širšega sveta, ki je včasih krut in trd, vendar vseeno privlačen. Verz iz Dume Kje, domovina, si? so izbrali za naslov predstave. Duma so recitirali mladi člani gledališke skupine Slovenskega kulturnega kluba, ki jo vodi Lučka Peterlin Susič. Poleg njih so nastopili še nekateri člani Radijskega odra in skupine Tamara Petaros, ki deluje v okviru Finžgarjevega doma na Opčinah. Besedo so obogatili video, ki ga je pripravil Alex Purič, predvsem pa glasba in gib. Predstavo je režiral Gregor Tozon. L. H.

Kulturni center Lojze Bratuž v Gorici

Mrzel veter je v nedeljo Kosovo dokončno odpihlil iz naročja Srbije.

Dnevnik kosovske osamosvojitve

Besedilo in fotografije: Ana Müllner

V nedeljo je svet postal bogatejši za novo državo – Kosovo. Najpomembnejši dan v kosovski zgodovini je minil v znamenju slavlja, kakršnemu nekdanja srbska pokrajina še ni bila priča.

Še pred tednom dni je odločitev o kosovski neodvisnosti visela v zraku in prav do sobote so se porajali dvomi, ali bo vladi v Prištini tokrat uspelo izpeljati zgodovinsko potezo, ki je že nekajkrat neslavno propadla. V nedeljo pa se je zgodovina dokončno obrnila v prid prebivalcem Kosova. Prav ta zgodovina, ki je Kosovu največkrat obrnila hrbet in prinesla le razloge za žalovanje, je v nedeljo uresničila sanje Kosovcev, ki so končno dočakali lastno državo.

Vse poti vodijo v Prištino

»Že dvajset let živim v Nemčiji,

ki je v tem času postala moj dom. A neodvisnosti Kosova ne bi želel zamuditi za nič na svetu,« mi je na letalu na poti v Prištino dejal sopotnik. V novorojeno evropsko prestolnico so se v dneh pred osamosvojitvijo začeli množično vračati po vsej Evropi razseljeni prebivalci Kosova, da bi polni čustev prišli pričakat uresničitve dolgoletnega upanja. Na prištinskem letališču se je zbrala množica ljudi in nestrpno pričakovala vrnitev v tujini živčih svojcev, četudi so se slednji v domovino vrnili le za nekaj dni. Ob prihodu

v Prištino je postalo jasno, da se Kosovo pripravlja na nekaj velikega. V Prištino so se po desetih letih znova uprle oči vsega sveta, ki so pred slabim desetletjem nemo opazovale Miloševićevo etnično čiščenje »zibelke srbstva«. Na vsakem koraku dogajanje spremljajo številne televizijske kamere in fotografski aparati; svetovni mediji kosovski osamosvojitvi namenjajo izredno pozornost. Priština, dokaj neprivlačno mesto, je popolnoma prekrita z zastavami, ki plapolajo po vseh ulicah, balkonih, izložbah in

avtomobilih. Med njimi je največ albanskih pa zastav Združenih držav Amerike, največje zahodne podpornice kosovske neodvisnosti. Ne manjka niti zastav Evropske unije, Francije, Nemčije in Velike Britanije. Zanimivo pa je, da v vsej Prištini ni opaziti niti ene slovenske zastave, čeprav so prebivalci Kosova pričakovali, da bo Ljubljana med prvimi podprla njihovo neodvisnost, kar je povzročilo besne reakcije v Srbiji. Plakati z zahvalami zahodnim zaveznikom visijo po vseh večjih ulicah; na njih prebivalci

► Kosova zatrjujejo, da ne bodo pozabili tega, kar so zahodne države storile zanje.

Obisk pri srbski manjšini

Le dobrih petnajst minut vožnje iz Prištine pa je potrebnih, da se veselje ob pričakovanju političnih sprememb sprevrže v zategnjenost. Ob prihodu v vas Gračanico, ki je poseljena izključno s Srbi, albanščina nemudoma zamenja srbsčina, denarna valuta se iz evra spremeni v dinar in že na prvi pogled se vidi povečano število varnostnih sil Kforja. Čeprav mi je kasneje eden od pripadnikov švedskega bataljona v Kforju zagotovil, da je za varnost več kot odlično poskrbljeno, voznik taksija noče voziti po vasi. Pravi, da je zanj kot Albanca nevarno zadrževanje v srbskih predelih. Vsi zidovi v Gračanici so še vedno polepljeni s plakati Tomislava Nikolića, poraženega predsedniškega kandidata srbske radikalne stranke. Njegovo ostro nasprotovanje kosovski odcepitvi mu je na nedavnih predsedniških volitvah v Srbiji prineslo plebiscitarno volilno podporo med kosovski-mi Srbi. Ulice v Gračanici so prazne in še največ življenja je pred tamkajšnjim pravoslavnim samostanom. Obdan je z bodečo žico, noč in dan ga varujejo pripadniki Kforja. Vse preveč so namreč še živi spomini na dogajanje pred štirimi leti, ko so kosovski Albanci svoj bes proti Beogradu sprostili na srbskih pravoslavniških cerkvah in njihovo opustošenje je mogoče videti še danes.

Tamkajšnji Srbi so redkobesedni in nočejo govoriti o dogajanju v nekaj kilometrov oddaljeni Prištini. Večina od njih ne zapušča varnega zavetja vasi. Eden redkih, ki se je pripravljen pogovarjati, je Mladen. Star je osemindvajset let in dela kot varnostnik pred eno redkih trgovin v vasi. »Zasluzim sto evrov na mesec. S tem denarjem je praktično nemogoče preživeti, a tu bi le težko zaslužil več. Brezposelnost je visoka in lahko sem le vesel, da imam službo.« In kaj pričakuje od bližajoče se razglasitve neodvisnosti? »Ne vem. Dvomim, da bo za nas dobro poskrbljeno. Sedaj nas varujejo vojaki, a ti bodo nekoč odšli in takrat bo za nas postalo izredno težko. Nikogar ne sovražimo in vse, kar hočemo, je življenje v miru. Gračanice nočem zapustiti; tu je rojena vsa moja družina,

Ponosna predstavitev novega državnega simbola

ženina družina, tu so živeli že naše prababice in pradedki. A če nam ne bo preostalo drugega, bomo prisiljeni oditi.«

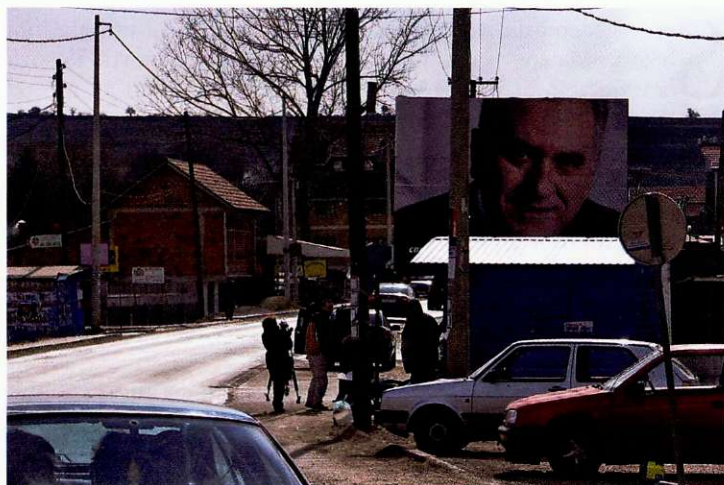
Slavje in veselje

V soboto popoldne Prištino v hipu zajame snežna nevihta z močnim vetrom in zdi se, kot da je ta naravni pojav še zadnji poskus uradnega Beograda, s katerim poskuša odpihniti kosovske osamosvojitvene težnje. A v nedeljo, na t. i. dan D, se Priština zbudi obsijana s soncem. »Lepo vreme je znak, da je Bog z nami,« mi zjutraj reče receptor v hotelu. Slavje se začne že v soboto popoldne, ko postane dokončno jasno, da je do neodvisnosti Kosova le še nekaj ur. V središče mesta se s polžjo hitrostjo zgrinjajo številni avtomobili, ki kar tekmujejo v tem, kateri od njih bo prikazal najizvirnejši okras – vse seveda v znamenju bližajoče se razglasitve neodvisnosti. Množica dogajanje spremlja z bučnim ploskanjem in vzklikanjem gesel, med katerimi je največkrat slišati »Živelo svobodno Kosovo in kosovski narod!«. Nimalokrat se slišijo tudi Srbiji namenjeni vzkliki, ki pa jih zaradi dobrega okusa raje ne bomo zapisali. Pred Grand hotelom Priština, kjer je bilo središče medijskega dogajanja, igra tradicionalna albanska glasba, na katero v krogu veselo plešejo skupine mladih. Sobotno rajanje, ki je bilo pravzaprav le generalka pred nedeljo, se konča pozno ponoči.

V nedeljo zjutraj se počasi in zaspano začnejo priprave na največjo slavo v zgodovini Kosova. Ulice v središču Prištine se začnejo najprej počasi, nato pa čedalje hitreje polniti z ljudmi in le redki so, ki niso ogrnjeni z albansko ali ameriško zastavo. Zgodaj popoldne je Priština že nabito polna ljudi, ki na pravem pravicem sibirskem mrazu čakajo na razplet izrednega parlamentarnega zasedanja. Središče dogajanja je Ulica Marije Terezije, ki se razteza od vladne stavbe do hotela Priština. Na enem od sosednjih stanovanjskih blokov se bohoti velikanska slika Ibrahima Rugove, pred dvema letoma preminulega kosovskega predsednika, ki velja za očeta osamosvojitvenega gibanja. Njegova slika ga simbolično postavlja v središče kosovske osamosvojitve, h kateri je s svojim življenjskim delom od vseh dosedanjih kosovskih politikov največ prispeval. Okoli štirih popoldne predsednik kosovske vlade Hašim Tači razglasi, da »je republika Kosovo neodvisna, demokratična in suverena država«. Množica tisočih ponori, nebo nad Prištino razsvetlijo prvi ognjemeti in slišijo se slavnostni rafali. Čez dobro uro kosovski politični vrh (premier Tači, predsednik parlamenta Krasniči in predsednik Kosova Sejdiu) v tiskovnem središču s svojo odločitvijo seznanijo svetovno javnost ter nato nemudoma odidejo na slavnostni koncert kosovske filharmonije. Kosovskemu parlamentu je do razglasitve kljub pomanjkanju časa uspelo celo izbrati novo za-

Enote Kforja so bile dobro pripravljene na zagotavljanje varnosti.

V srbskih vaseh (na sliki Gračanica) ni bilo razloga za veselje.

Zahvala zaveznikom v tujini – Evropski uniji, Albaniji in ZDA

Kosovo je v nedeljo postalo najmlajša država na svetu.

Veliki trije: premijer Tači, predsednik Sejdiu in predsednik parlamenta Krasniči

Kosovska osamosvojitve je bila deležna izjemne pozornosti svetovnih medijev.

stavo, ki že v ponedeljek pono-
sno vihra po novorojeni državi.

Konec kot začetek Različne
odzive na razglasitev neodvisne-
ga Kosova bi še najbolj opisali
kot izredno čustvene. V Prištini
je kar nemalokrat opaziti solze
veselja ljudi, ki so se jim z osam-
osvojitvijo uresničile večdeset-
letne sanje. In medtem ko se je
pravkar rojena država veselila, so
v javnost počasi curljale novice o
izgredih v Beogradu in Kosovski
Mitrovici. Kosovska osamosvo-
jitev je minila mirneje, kot si je
marsikdo upal napovedati. Iz-
gredi v Beogradu so bili pričako-
vani in marsikdo je skrivaj pričako-
val precej hujše reakcije. Pri
tem naj tudi omenim, da je bilo
za varnost v Prištini kljub pričako-
vanjem slabo poskrbljeno, in
če bi se kdo na primer odločil na-
pasti medijski center, bi to lahko
izpeljal brez večjih težav.

Številni svetovni časopisi so
nedeljsko razglasitev neodvisno-
sti označili kot zadnje poglavje v

razpadu nekdanje Jugoslavije. A
ta konec je v bistvu šele začetek
dolge in trnove poti novorojene
države, ki se bo morala najprej
soočiti s trdim orehom medna-
rodnega priznavanja. Srbija bo
svojo nadvlado nad Kosovom
poskušala ohraniti na najrazlič-
nejše načine, pri čemer bo vlogo
njene glavne podpornice vse-
kakor igrala Rusija. Šele nato se
lahko Kosovo začne postavljati
na lastne noge, kar bo zagotovo
dolgotrajen proces.

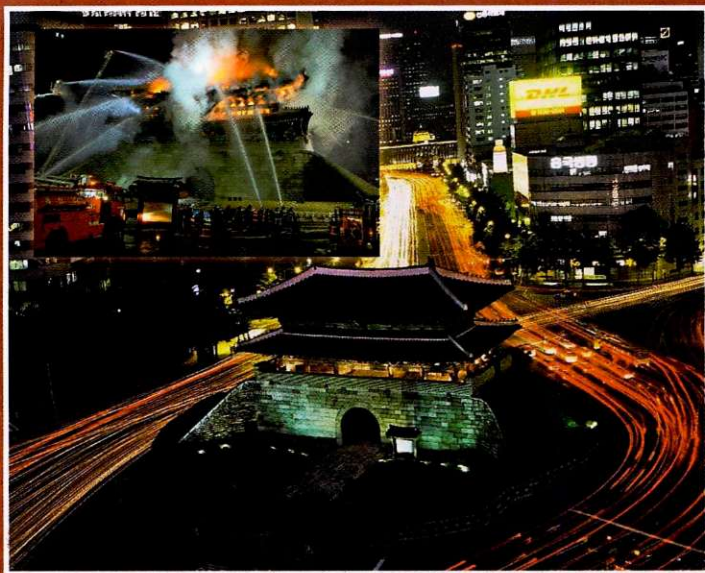
Eno glavnih vprašanj, ki se
postavlja ob aktualnem doga-
janju na Balkanu, je zagotovo
to, ali prebivalci Kosova lahko
mirno sobivajo s Srbi. Čeprav
bodo kosovski Srbi v novi drža-
vi imeli pravice, kakršnih nima
nobena evropska manjšina, pa
v možnost normalnega sobiva-
nja verjame le malokdo tako na
srbski kot na kosovski strani.
Lydra Vraniči, ki je pred zadnji-
mi volitvami vodila medijsko
kampanjo premijerja Tačija, iz-
raža odkrit skepticizem. »Rada

bi verjela v to, da bomo lahko
živeli normalno življenje skupaj
s Srbi, a se mi zdi to le malo ver-
jetno. Veliko tu živčih Srbov še
vedno verjame v Miloševićevo
idejo o veliki Srbiji, je pred de-
setimi leti tu delala grozne stvar-
i. Sedaj so se zaprli v svoje vasi
in nočejo imeti stika z zunanjim
svetom. A konec koncev, zakaj
bi bilo komu, ki nas je še pred
desetimi leti pobijal, sedaj dovo-
ljeno prosto hoditi po Prištini?«
Lydra dobro ve, o čem govori;
skupaj s svojo družino je bila
tudi sama žrtev srbske represije,
in preden je NATO z bombni-
mi napadi prisilil Miloševića k
umiku srbske vojske s Kosova,
je izgubila sestro in očeta. Po-
dobno zgodbo bi lahko povedal
marsikateri prebivalec Kosova.
Slike od vojne dalje pogrešanih
ljudi zrejo v mimoidoče z ograje,
ki obdaja stavbo kosovske vlade.
Za večino od njih so se že pred
desetimi leti izgubile vse sledi.
Zgodovina je stoletja skrbela
za to, da so ljudje na Kosovu

imeli le razloge za žalovanje in
nikoli za veselje. V nedeljo se je
usoda končno nasmehnila tudi
Kosovu in dala upanje dvema
milijonoma tam živčih ljudi.
A boleča preteklost še zdaleč ni
pozabljena. **D**

Radio VIVA
FM 102.1
99.5
stereo
RDS
M.Sobota tel: 02/537-1949

Slave Klavora 1
9000 Murska Sobota
Slovenija
tel.: 02/537 1949
fax.: 02/537 1948
GSM: 041/34 66 46
GSM: 031/34 51 51
<http://www.radio-viva.com>
e-mail: viva@radio-viva.com

Maščevanje oblastem

Starejši mož je priznal, da je podtaknil požar na vratih Namdaemun, ki so veljala za najbolj znano zgodovinsko znamenitost južnokorejske prestolnice Seula. Vrata so se zaradi požara porušila. Dejal je, da je šlo za zamero zaradi dolgoletnega zemljiškega spora in nepravilne obravnave s strani oblasti. 69-letnega moškega so aretirali že leta 2006, ker naj bi bil iz istih razlogov poskušal zanetiti požar v palači Changgyeong. Takrat je bil kaznovan z denarno in zaporno kaznijo, a so ga iz zapore predčasno izpustili. Vrata Namdaemun si je po navedbah seulske policije kot tarčo izbral, ker so bila slabo varovana. Na južnokorejskem zavodu za varstvo kulturne dediščine ocenjujejo, da bo obnova spomenika trajala dve do tri leta, stala pa naj bi okoli 21 milijonov dolarjev. Slišati je že glasove, da obnovljeni spomenik ne bo mogel nadomestiti izvirnika, ki je bil priča več kot pet stoletjem razburkane korejske zgodovine. Posebne enote policije od tega dogodka dalje varujejo preostale ključne zgodovinske točke v mestu.

Revni Romuni Prebivalci romunskega podeželja živijo v precej bornih razmerah. Samo 25 odstotkov hiš je priključenih na kanalizacijo, preostali imajo še vedno t. i. stranišča na štrbunk. Skoraj polovica jih nikoli ne prebere časopisa, 90 odstotkov jih nikoli ne obiše kina ali gledališča.

Številni na romunskem podeželju trpijo tudi zaradi slabe preskrbe s pitno vodo, saj je le 56 odstotkov gospodinjstev priključenih na vodovodno omrežje. Več kot 20 odstotkov jih nima hladilnika in le slaba polovica jih razpolaga z mobilnim telefonom. Daleč najpomembnejši vir informacij ostaja televizija; kar 82 odstotkov vprašanih jo namreč gleda vsak dan. Največje zaupanje imajo v duhovnike, zdravnike in učitelje. Tudi navdušenje nad kmetijstvom med romunskimi vaščani ni pretirano: 23,5 odstotka jih zanima poljedelstvo, 12 odstotkov živinoreja, skoraj 36 odstotkov

pa jih ne zanima niti prvo niti drugo. Tudi evropski denar jih ne zanima preveč, evropskim subvencijam pa ne pripisujejo nobenega pomena.

Strožja pravila Evropska komisija se je odločila, da se spopade z nezakonitim uvozom gensko spremenjenega riža iz Kitajske. Oblasti v Bruslju so namreč sklenile uvesti strožje preizkuse za vrsto kitajskih izdelkov iz riža. Uvoz teh izdelkov brez potrdila, da ne vsebujejo gensko spremenjenih primesi, bo od 15. aprila prepovedan. V Evropi prepovedano gensko spremenjeno vrsto

riža Bt63 je komisija že septembra 2006 odkrila v Nemčiji, Veliki Britaniji in Franciji. Čeprav so se kitajske oblasti po navedbah komisije takrat zavezale, da bodo situacijo uredile, je problem znova izbruhnil konec leta 2007, ko so se tovrstni izdelki znova pojavili na prodajnih policah v EU. Testna prepoved bo predvidoma začela

TUJI TISK

The Times

Bolni samomorilki

Iraški preiskovalci in ameriški vojaki so v Bagdadu aretirali vršilca dolžnosti direktorja psihiatrične klinike, ki ga sumijo, da je Al Kaida izročil dve duševno bolni ženski, da so ju uporabili kot samomorilke teroristke pri dveh

akcijah na tržnicah, kjer je zaradi eksplozije umrlo okoli sto ljudi. Direktor bolnišnice je sicer umrl v Bagdadu 11. decembra – ustrelili so ga oboroženi ljudje na motornih kolesih. Njegovi zdravniški kolegi pravijo, da so ga ustrelili zato, ker ni hotel sodelovati z Al Kaido. Toda Al Kaida je že prej uporabljala duševno bolne za teroristične akcije – takih primerov je bilo že šest. Razumljivo je, zakaj so Al Kaida pritegnile ženske – lahko so se bolj približale cilju, saj so veljale za neopazne, ker jih manj preiskujejo kot moške. Teroristična napada 1. februarja sta med najbolj krvavimi. Eni ženski so dali v roke nahrbtnik z razstrelivom, drugo pa so oblekli v eksplozivni telovnik.

Mignews

Na snemanje

Iz Kanade v Rusijo so za snemanje umetniškega filma Volk pripeljali pravi volčji trop. Snemanje bo potekalo na območju zasnežene Jakutije, na območju Evenov, ki sicer gojijo jelene. Pripeljali so dvanajst dresiranih vol-

kov in enega psa, katerih izposoja in prevoz sta stala dobrih 13.000 kanadskih dolarjev. Film o volkovih snema francoska družba MC 4, scenarij je napisal francoski popotnik Nicole Vanie, producent pa je Phillipe Goutie. Filmska družba je carinikom poleg vseh drugih dokumentov morala pokazati strokovno dovoljenje za uvoz živali, ker so volkovi, ki so jih uvozili, na seznamu ogroženih vrst. Volčji igralci bodo preživeli v Jakutiji okoli tri mesece, 10. maja pa bodo živali odpeljali nazaj v Kanado.

veljati 15. aprila, tako da bodo lahko države članice EU do takrat sprejele potrebne ukrepe. O morebitnem podaljšanju prepovedi bodo odločali čez šest mesecev.

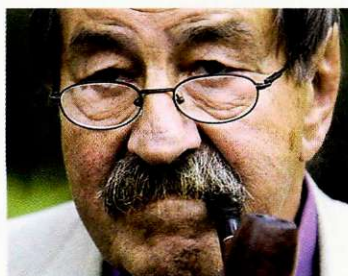
Opravičilo staroselcem Avstralski premier Kevin Rudd se je v zgodovinskem govoru pred parlamentom opravičil avstralskim staroselcem, aboriginom, za več kot dvesto let diskriminacije in

zlorab domorodnega prebivalstva. Mnenje opazovalcev je, da je Rudd v svojem opravičilu šel veliko dlje, kot so pričakovali. S tem je uresničil eno svojih temeljnih političnih obljub iz predvolilne kampanje. Še posebej je bilo opravičilo naslovljeno na t. i. ukradene generacije staroselcev, aborignske otroke, ki so jih nasilno ločili od družin, pa tudi na njihove potomce in družine. Opravičil se je tudi za kršitve dostojanstva in ponižanje, ki ga je utrpelo ljudstvo, ponosno na svoje izročilo in kulturo. Rudd je v govoru poudaril, da se krivice iz preteklosti ne smejo nikoli

več ponoviti, gesto vlade, ki jo vodi, pa je označil za novo stran v zgodovini avstralske celine in del zdravljenja nacije.

Nov muzej Nemški pisatelj in Nobelov nagradjenec Günter Grass bo prihodnje leto dobil muzej v svojem rodnem kraju Gdansk, nekdanjem Danzigu, kjer se je rodil. Pisatelj je nad to idejo zelo navdušen. Gdansk med drugim razpolaga z več kot 120 litografijami, 51 grafikami in s šestimi skulpturami, ki jih je ustvaril Grass. Umetnik je oktobra lani v tem mestu proslavil svoj 80. rojstni dan. Njegovo priznanje, da je bil ob koncu vojne

član enote SS, je na Poljskem sprva izzvalo burne razprave, ni pa uničilo njegovih dobrih stikov z rojstnim mestom.

Delili milijone V kolumbijskem mestu Villavicencio so neznanci mimoidočim in prebivalcem revnih mestnih predelov podarili več milijonov pesov. To so naredili

tako, da so se pripeljali z avtomobilom in mimoidočim razdelili po okoli dva milijona pesov, nekateri pa so v svojih poštnih nabiralnikih ali pod vrati stanovanj našli po 300 dolarjev. Oblasti domnevajo, da gre za denar od prodaje mamil.

Kdo in zakaj je denar razdeljeval, ni znano. Med ljudmi so se pojavile govorice, naj bi bil pred kratkim umrl neki vodja prekupčevalcev z mamil, ki je v oporoki določil, da morajo njegovo premoženje razdeliti med reveže.

Nova jedrska elektrarna

Turčija bo zgradila svojo prvo jedrsko elektrarno, stala pa naj bi na sredozemski obali blizu mesta Akkayu, kjer naj bi bilo že vse pripravljeno za graditev. Postavitev jedrskih reaktorjev v Akkuyu je bila že načrtovana, vendar so načrte zaradi prevelikega finančnega zaloga in nasprotovanja domačih, grških in ciprskih okoljevarstvenikov opustili leta 2000. Nasprotniki opozarjajo predvsem na veliko nevarnost tektonske prelomnice, ki poteka le kakih 25 kilometrov stran od kraja, kjer naj bi stala elektrarna. Elektrarno naj bi začeli graditi še letos, po napovedih pa naj bi začela obratovati leta 2013 ali 2014. Potekajo tudi pripravljala dela za postavitev še enega jedrskega reaktorja, ki naj bi stal v bližini črnomskega mesta Sinop. Ankara ima namen zgraditi tri jedrske elektrarne s skupno zmogljivostjo 5.000 megavатов, s čimer bi preprečili morebitno pomanjkanje elektrike in zmanjšali odvisnost od tujih dobaviteljev.

VIR: STA

TUJI TISK

The Independent

Zdravi otroci

Za mlade ženske bi bilo bolje, da bi imele otroke s starejšimi moškimi, saj kakor kažejo raziskave, imajo le-ti boljše možnosti, da spočnejo zdrave otroke, kakor mladeniči, v katerih kipijo hormoni. Velika raziskava vpliva, ki ga ima starost

staršev na verjetnost, da se pri otrocih pojavijo kakšne napake ali bolezni, je pokazala, da so v največji nevarnosti tisti malčki, ki so jih zaplodili očetje, mlajši od dvajset let. Otroci mladih očetov za 22 odstotkov pogosteje umirajo v prvih štirih tednih življenja, možnosti, da bi umrli v prvem letu življenja, pa so kar za 41 odstotkov večje kot pri otrocih očetov, starejših od dvajset let. Poleg tega imajo otroci mladih očetov več možnosti, da se bodo rodili prezgodaj in s premajhno težo. Ugotovili so tudi, da se tveganje prirojenih bolezni pri otrocih, ki se rodijo očetom, starejšim od 40 let, ne povečuje. Vlogo igrajo tudi socialni dejavniki, saj so mladi očetje ponavadi revnejši in manj izobraženi kot starejši.

Daily Telegraph

Razkrita skrivnost

Po 500 letih so znanstveniki kriminalisti razkrili enega najbolj skrivnostnih zločinov – uboj dvornega filozofa Medicejcev, Giovannija Pice della Mirandola, ki je nenadoma zboleel in umrl leta 1494. Govorilo se je, da so ga

ubili. Njegova slava je sčasoma ugasnila, toda v času Medicejcev je bil znamenita osebnost. Znan je postal, ko je v starosti 23 let izjavil, da je pripravljen v javni razpravi zagovarjati 900 tez s področja filozofije in religije, ki jih je sam postavil. Njegov traktat Beseda o človeškem dostojanstvu je postal manifest renesanse. Umrl je star 31 let. Julija lani je skupina znanstvenikov z univerz v Bologni, Pisi in Lecci analizirala njegove ostanke. Uporabili so biotehnologijo in analizirali njegovo DNK, da bi ugotovili vzrok njegove smrti. Ugotovili so, da je bil zastrupljen, saj so v kosteh našli smrtni odmerek strupa V ostankih so našli tudi precej svinca in živega srebra.

INTERVJU

Dr. France Arhar

Na lepe oči nihče ne daje denarja

Vida Kocjan, foto: Gregor Pohleven

Dr. France Arhar, predsednik uprave Unicredit bank Slovenija, d. d., je slovenski javnosti znan kot nekdanji guverner Banke Slovenije, danes pa je vpet v bančno poslovanje skupine Unicredit.

Kakšno je vaše stališče do menedžerskih odkupov, kjer vodilni kot poroštvo za odplačilo posojila zastavljajo delnice podjetij, ki jih šele nameravajo kupiti s temi posojili? Ali tudi vaša banka financira te odkupe oziroma ali menedžerji tovrstna posojila iščejo tudi pri vas?

Tovrstnih posojil imamo nekaj, vendar so še iz preteklosti. V zadnjem času pa takih poslov nimamo. Seveda je logično, da tudi nas sprašujejo po tem, vendar imamo v naši banki koncernska pravila, ki so tudi z vidika etike zelo pomembna. Pri tem ločimo, ali gre za menedžerske odkupe ali za druge vrste financiranja podjetij. Dolžnost bankirja je, da dobro analizira vsa tveganja in nato poišče tudi primerna zavarovanja posojila. Glede na to, da so bili v zadnjem času v Sloveniji sklenjeni na tem področju veliki posli, v igri so bili veliki zneski, je tveganje še večje. Oceniti, kakšna bo situacija na trgu v prihodnosti glede na to, da gre pri tem običajno za dolgoročno financiranje, ni preprosto. Izhajati iz tega, da se bodo posojila plačevala iz rezultata firme, je težka stvar. Če imaš na razpolago samo to bodoče podjetje in nič drugega, je po našem prepričanju tveganje visoko.

Pojavljajo se komentarji, da so v Sloveniji pogoji za ta posojila zdaj poostreni in da bodo tuje banke rade financirale tovrstne nakupe. Se strinjate s tem?

Ne strinjam se z nekaterimi komentarji, da bodo zdaj, ko so v Sloveniji pogoji poostreni in je osrednja banka pogoje poostрила tudi z vidika obremenitve kapitala, tuje banke vstopale v te posle. Daleč od tega. Vprašanje pa je, kaj se bo dogajalo v prihodnosti. Sicer pa na lepe oči nihče ne daje denarja. Vse je odvisno od ljudi, živi kapital, če tako rečem, je tisti, ki daje mrtvemu dušo in rezultate. Prepričan sem, da ni tujih bank, ki bi z levo roko zdaj nadomestile domače, da bi bili pogoji iz tega

zornega kota na tem področju milejši. Iskreno rečeno, že sedanji bančni zakon, ki je začel veljati 1. januarja lani, je z vidika obvladovanja tveganja ostrejši kot v preteklosti. Poleg tega so januarja začela veljati določila skupnega evropskega monetarnega trga.

Mnogi se sprašujejo, kako obravnavate ta posojila s praktičnega vidika banke?

To je res vprašanje, ko nekdo da ponudbo za prevzem, ker so predpisi, ki urejajo prevzem, dejansko zelo jasni, strogi, roki pa kratki. V 30 dneh je treba izstaviti ustrezno garancijo, iskreno rečeno, pri velikih zneskih se res postavi praktično vprašanje. Če je nekdo banko zaprosil za posojilo, banka tega ne more odobriti kar na bianco podlagi. Banka mora narediti t. i. skrbni pregled tako pri tistem, ki daje ponudbo, kot pri drugem, ki naj bi bil prevzet. Pri tem si predstavljate, da je treba vse narediti v 30 dneh. Predstavljajte si, kako boste delali skrbni pregled pri firmi, ki naj bi bila prevzeta, sploh pa sovražno prevzeta, in kakšne podatke boste dobili od te firme. Saj obstajajo določeni podatki, tudi o finančnih odnosih med firmami, ampak za to je vedno potreben skrbni pregled. Da bi zadevo speljali v tako kratkem času, praktično v dveh ali treh tednih, ker so nato potrebni še postopki prek KDD in agencije za trg vrednostnih papirjev, bi se moral zgoditi čudež. Tudi po logistični plati v štirinajstih dneh tega ni mogoče narediti, saj imamo člani uprave določene omejitve pri odgovornosti, tovrstne stvari je treba obravnavati v različnih organih, kot so kreditni odbori, nadzorni sveti in podobno, tudi v okviru bančnega koncerna. Na žalost ali na veselje tovrstnih zneskov, o kakršnih se zdaj govori v Sloveniji in so tudi aktualni, presegajo pa 100 milijonov evrov, tako hitro ni mogoče urediti. Vse to je treba izvesti tudi na strani posojilojemalca, saj nihče nima tolikšnih pristojnosti. Gre za velike, zahtevne in odgovorne stvari in moram reči, da v naši banki tega ne znamo narediti v štirinajstih dneh.

Se menedžerji obračajo na vas za ta posojila?

Logično, saj je Slovenija majhna, obstajajo tudi omejitve po bančnem zakonu. Sicer pa vidite tudi sami, kakšna je zadolženost pod-

jetij in da je angažma bank v marsikaterem primeru na zgornjem limitu. Bančni kapital je tisti, ki določa maksimalno izpostavljenost. Že po tej logiki morajo biti vsa velika podjetja v Sloveniji pri večjih bankah, profiliranost lastniškega trga ali ta drugi val privatizacije pa se v zadnjem času dogaja pred našimi očmi. Tu je še koncentracija in logika povezanih oseb, pri čemer je bančni zakon zelo jasen, kdo je povezana oseba. Tudi pri povezanih osebah je treba pogledati, kakšno je njihovo delovanje na tujih trgih. Naša banka mora kot sestavni del koncerna gledati tudi to, kakšna je na primer eventualna izpostavljenost do hčere, recimo na Balkanu ali pa v vzhodni Evropi in podobno. Vedno gledamo, kakšna je skupna izpostavljenost, tudi z vidika celotnega bančnega koncerna. Te povezave so v marsikaterem primeru zelo sofisticirane, zato morajo biti bankirji v takšnem primeru še bolj previdni.

Kako je mogoče, da je majhna gospodarska družba, ki je bila na novo ustanovljena, prejela posojilo na primer v višini 350 milijonov evrov, da je prevzela drugo družbo? Kakšna so pri tem zavarovanja, saj vsi vemo, da je treba za najem posojila pri banki, če ga najema fizična oseba, plačati zavarovanje?

Ne sprašujte mene, ampak vprašajte tiste, ki so dali ta posojila.

Vseeno, kako menite, da je to šlo v praksi z bančnega vidika?

Ne bi želel pesniti, kaj je kdo gledal in kako je to gledal. To morate vprašati tiste, ki so to počeli.

Po nekaterih podatkih so banke lani dale 700 milijonov evrov posojil za menedžerske odkupe ...

To je ocena, ki jo osrednja banka dela na podlagi različnih informacij. Koliko pa je tega bilo dejansko, ve vsaka banka sama. Osrednja banka naredi nadzor portfelja šele v banki. Eno so ankete, drugo so takšna poročila. Iz tega zornega kota je tudi tisti del odgovora, zakaj je kreditna rast tako visoka. Vemo, kaj se dogaja pri prebivalstvu, kaj se dogaja v ▶

► podjetniškem sektorju, pa ne vemo povsem natančno. Če pa vzamemo številko 700 milijonov evrov, za katero ne vem, ali je pravilna, je to pomemben »prispevek« k novi zadolžitvi bank. Ta denar pa ni šel za nabavo materiala ali naložbe, ampak za nakupe deležev.

Kaj to lahko pomeni za slovenski bančni prostor, se ta posojila po novem štejejo kot nezavarovana?

To se ne more tako obravnavati, tudi sklep osrednje banke ni takšen, da bi že kar apriori določil, da so posojila nezavarovana, če ima banka za zavarovanje delnice. Treba je pogledati izpostavljenost, povečati obremenitev kapitala, kar pomeni, da je treba v banki permanentno spremljati t. i. kapitalsko ustreznost, ki je predpisana tudi z bančnim zakonom. Ta se ne sme znižati pod določeni odstotek, jemlje pa volumen za druge posle. Toliko več je treba imeti nato kapitala, angažiranega za tovrstno izpostavljenost.

So to pasti za slovenski bančni prostor, se lahko kaj zgodi?

Težko bi govoril o pasteh, ker je vsako financiranje neke vrste past. Kreditno tveganje ob vsem drugem tveganju, tržnem, tečajnem, obrestnem, ostaja številka ena. Kreditno tveganje je, bi lahko rekli, kraljica tveganj in pomeni sposobnost odplačila kredita. Ob tem sofisticiranem novem procesu je tudi kriterij Basel II, ki obravnava tudi operativno tveganje in podobno, klasično kreditno tveganje številka ena. In temu je namenjen tudi večji del bančnega zakona in največja pozornost. To pomeni analizi dolžnika in njegovi sposobnosti, da bo skladno s pogodbo svojo obveznost izpolnil pravočasno. Če tega ne bo, je banka v težavah. Ustvarjati mora rezervacije iz tekočega dohodka.

Kaj pa bančni najem posojil v tujini; tu se pojavljajo ocene, da so posojila dražja pa tudi njihova ročnost naj bi bila nižja?

Pri tem je treba vedeti, da imajo banke premalo virov za dolgoročna posojila. Razlogi

iskati v tujini, zlasti z zadolževanjem na podlagi sindiciranih kreditov na dolgi rok. Tukaj moram povedati še to: tudi v tujini je ta navada, da je denar v obliki depozitov samo kratkoročno, do enega leta. Nad enim letom običajno banke, ki imajo dobro boniteto, zbirajo denar z lastnimi obveznicami. Te obveznice, ki so likvidne, imajo različno ročnost, na 10, 15 ali 20 let. Iz tega zornega kota tudi prebivalstvo kupuje takšne obveznice, kajti če imajo depozit na leto dni, praktično z njim ne morejo razpolagati leto dni, razen če se zgodi kaj izrednega in naredi banka izjemo pri izplačilu. Pri obveznicah pa je stvar drugačna, imetnik jo lahko proda že naslednji dan, dobi gotovino, seveda pa je tu določen diskont. To pomeni, da je ta oblika bolj fleksibilna. Domača banka pa nima takšnega rejtinga, da bi šla na kapitalski trg. Velike banke, vključno z našo, imajo rejting in dejansko te virov dobijo na kapitalnem trgu. Z lastno zadolžitvijo. Če torej pogledamo strukturo bilance domače ali tuje banke, imajo recimo v tej pasivi na desni strani med viri tudi 15, 18, 20 odstotkov pasive v takšni obliki. To je torej prvi razlog, zakaj so se domače banke začele zadolževati v tujini. Ker tako imenovana ročna struktura virov ni bila ustrezna in ker ni mogoče dajati dolgoročnih kreditov s kratkoročnim denarjem. Treba je poudariti, da se je nekako tudi oblikovala stalnica, da je od vsega denarja v bankah recimo 42 ali 43 odstotkov denarja avista, naslednja skupina so vezana sredstva na 3 ali 6 mesecev. V obeh primerih gre za kratkoročne virov, kar pomeni, da je denarja do enega leta na ta način skoraj 85 odstotkov. S preostalimi 15 odstotki pa banka ne more dajati hipotekarnih posojil. Nemogoče. Drugi vzrok pa je siceršnje pomanjkanje virov. Domače varčevanje je namreč prenizko za takšno investicijsko dejavnost, kot jo imamo v Sloveniji, saj dosega celo 29 odstotkov BDP na letni osnovi. Varčevanje na primer dosega 22 ali 23 odstotkov BDP. To pomeni, da za naložbe ni druge poti, kot da pride denar od drugod. To pa je drugi razlog, zakaj so se banke začele zadolževati v tujini.

v švicarskem franku. Sicer pa teh 31 milijard evrov dolga, kot ga ima Slovenija zdaj, nikoli ni mogoče enačiti z 20 milijardami v nekdanji Jugoslaviji. Tovrstne primerjave so brezpredmetne, vsega ne moremo metati v isto vrečo. Dolg na prebivalca sploh ni mednarodna kategorija. Slednje je javni dolg v EU, v delu zadolžitve pa so na prvem mestu banke. Skoraj polovica tega dolga odpade na banke, te pa so se zadolžile zato, da so lahko dajale posojila doma. Prvič doslej se je pojavila tudi večja zadolžitve osrednje banke. Ta je prav v času ERM2 investirala ogromno denarja za to, da je ohranjala tečaj pri centralni pariteti. Porabila je ogromno denarja, da je z blagajniškimi zapisi sterilizirala pritok tujega denarja v Slovenijo. Če tega ne bi naredila, tečaj ne bi bil 239,64 tolarja za evro, ampak bi bil bistveno drugačen. Naj dodam, da se je osrednja banka morala samo lani pri Evropski centralni banki zadolžiti za 3,6 milijarde evrov zato, ker je morala izplačati tolaške blagajniške izpise.

Kakšna bi bila inflacija v Sloveniji, če bi imela Banka Slovenije drugačno vlogo?

Banka bi vplivala na inflacijo in gospodarsko rast. Obrestna mera bi bila seveda drugačna, višja. Vprašajmo se, kdaj se je nazadnje zvišala obrestna mera v Sloveniji. Vsaka valuta ima pač svoje življenje. Vsaka valuta ima svojo obrestno mero in skozi politiko obrestne mere se bistveno vpliva na finance. Prvo vprašanje je, ali je obrestna mera realna. V sedanji situaciji, če je inflacija 6 in banke dajo 4 odstotke, je obrestna mera seveda realno negativna. Takšna situacija pa vodi k trošenju. To so dejstva. ECB pa pri tej t. i. cenovni asimetriji ne more gledati vsake države in njenih želja ter stanja v državi. Poleg tega je zelo pomemben tudi davčni vidik, davčna politika pa je še vedno v rokah nacionalnih vlad ne glede na to, da so tudi za to področje evropske direktive. Logično pa je seveda, da je bila tudi tako visoka gospodarska rast, ki je rekordna v novi Sloveniji, podprta s kreditnim povpraševanjem. Če bi bila tukaj politika ostrejša, bi bili krediti dražji, en del pa bi jih absolutno odpadel, saj ga mora že banka izločiti zaradi kreditne sposobnosti.

Kakšno je sodelovanje med bankami glede na težave, ki se že prenašajo tudi na slovenski trg?

To stanje se seveda že čuti. Soodvisnost od tujega denarnega trga je tako visoka, da med bankami vlada strah. Kajti med bankami velja maksima, da smo banke partnerji, med partnerji pa posojila niso zavarovana, kar je običajno. Banka daje posojilo drugi glede na oceno, koliko je ta sposobna vrniti. Kaj je največji problem? To, da se druga banka boji, da ji prva ni vsega povedala, koliko je slabega premoženja in podobno. Zato je prišlo do strahu in strah je tisti, ki nominira na trgu.

Teh 31 milijard evrov dolga, kot ga ima Slovenija zdaj, nikoli ni mogoče enačiti z 20 milijardami v nekdanji Jugoslaviji. Tovrstne primerjave so brezpredmetne.

za to so številni, tu je premalo prostora, da bi vse pojasnil, segajo pa leta nazaj. V bankah je ogromno denarja, t. i. avista denar, ta agregat je zadnja leta nenehno naraščal, kar je seveda zelo slabo za vsako banko. Ob takšnih virih je zato nemogoče, da bi banka dajala dolgoročne kredite, tudi na 30 let. Nemogoče. Zato banka potrebuje kombinacijo z daljšimi viri in teh doma ni. Zato so banke začele te virov

Zadolževanje bank vpliva na zadolženost države, pri čemer nekateri dolg preračunavajo na prebivalca in to primerjajo z zadolžitvijo nekdanje Jugoslavije. Kako je s tem?

V tem primeru ne gre za zunanjo zadolženost države v celoti, saj je dolg v evrih, ki je danes domača valuta. Pretežni del tega dolga je v evrih, nekaj malega je sicer še v ameriškem dolarju in v novjšem času tudi

Posledica strahu je, da ni novih virov in da se banke bojijo posojati drugi banki. Denarni trg, na katerem banke delujejo, je ohromljen. Poleg tega pa ne samo da je težko priti do novih virov, cena le-teh je zdaj tudi popolnoma drugačna. Zdaj se je namreč cena za te vire bistveno povišala, čeprav je obrestna mera, evropska, pri 4 odstotkih, ameriška po zadnjem znižanju pri 3,5 odstotka. Marža, ki izkazuje tveganja, ki izkazuje boniteto, pa je enormno narasla. Tudi za 100 bazičnih točk. Vse to je zaradi nezaupanja. Koliko časa bo to trajalo, je težko oceniti. Zdaj so tudi centralne banke med t. i. Scilo in Karibdo. Na eni strani grozeča inflacija, v EU 3,2, v ZDA 4,1, v državah OECD 3,4, na drugi strani pa vprašanje stabilnosti finančnega trga. Sicer pa menim, da je odkrit le vrh ledene gore, prave dimenzije vse te krize se bodo izkazale, šele ko bodo revizorji opravili preglede posameznih bank.

Torej se posledice ameriške hipotekarne krize čutijo tudi v Sloveniji?

Posredno seveda, saj pravim, da ni virov ali pa so viri na svetovnem trgu po toliko višji ceni.

Kako gledate na slovensko inflacijo in na zadnje ukrepe vlade ter možnost verižne inflacije?

To je znana stvar: višje plače, višji stroški in tako naprej. Pri tem se vedno postavi vprašanje, kje se to ustavi. Od nekdaj velja, da kakor hitro se sprejemajo posebni ukrepi, če vzamemo ZDA, Slovenijo ali katero koli drugo državo, spet odpremo to vprašanje. Prvo vprašanje je vprašanje pravičnosti. Kako bomo najbolj pravično to razdelili? Iz tega zornega kota je dodaten dokaz, da so stabilen denar in stabilne cene najboljša socialna politika. Tovrstne ukrepe sam ocenjujem dejansko kot korake v sili. Moram pa povedati, da smo mi t. i. cenovno stabilnost v »fotofinišu« zelo hitro dosegli. Ko smo startali z ERM2, je bila inflacija 5,6 odstotka. V svetu velja, da zmerno nizke inflacije ni lahko znižati. To gre po korakih. Ne kritiziram, govorim samo, kar je običajno. Že stvari znotraj teh dveh let prilagajanja so kazale iz meseca v mesec velike nihaje. Če en mesec inflacija zaniha zaradi razprodaj, se spremeni v deflacijo, naslednji mesec pa je ta spet visoka 1,2 na primer, kar pomeni, da stvari niso stabilne. Druga stvar je sam evro. Cenovni pritisk smo doživeli že ob koncu februarja 2006, ko je bil sprejet zakon o dvojnem označevanju cen, ki je začel veljati 1. marca 2006, in že takrat je prišlo do velike spremembe cen. Zakon je bil v veljavi do junija lani in ni pomenil nič posebnega, skrbel je samo za to, da je bil tečaj korekten. Ni skrbel za ceno. Ni pomenil limitiranja cen. Ko sem prikazoval ceno v evru in tolarju, je moral biti pravilen tečaj. To ni bila zamrzitev. Ampak takrat so se naredili cenovni premiki. S kakšno težo v statistiki, tega ne vem, ampak inflacija je glavni problem

Ne strinjam se, da bodo zdaj, ko je v Sloveniji osrednja banka te pogoje poostrila tudi z vidika obremenitve kapitala, tuje banke vstopale v te posle.

tega gospodarstva. To je popolnoma jasno. Ker ta nima zgodovine v stabilnosti. Saj je niti ne more imeti. Slovenija je bila rojena v hiperinflaciji, zaradi razvrednotenja denarja in denarnih malverzacij je bil to eden pomembnih dejavnikov, zaradi katerih je padla stara država Jugoslavija. Skratka, to minimalno davčno prilagajanje, te akcise, ki so tudi določene pri alkoholu in energiji, pa recimo to, da je bila električna energija za prebivalstvo in za podjetja različna. Roko na srce, energija za prebivalstvo je bila tukaj zelo poceni, za gospodarstvo pa ni. Vsi skupaj pa vemo, da če se energija podraži, se bodo cene prej ali slej povečale. To je ta drugi vidik, ki ni zane-marljiv. Naslednja stvar so nadzorovane cene v Sloveniji. Leta 2003 je bil na tem področju, kolikor je meni znano, sprejet prvi dogovor med vlado in osrednjo banko.

Kaj bi bilo treba narediti, da se to uredi?

Moram reči, da ta država še ni imela stabilizacijskega programa, ki bi bil sprejet z najširšim konsenzom. Konec septembra 1991 smo iz Banke Slovenije poslali poseben memorandum državnemu zboru in vladi ter predlagali stabilizacijski program, ki mora dobiti konsenz pri socialnih partnerjih, sindikatih, delodajalcih in tako dalje. Najbolj eklatanten stabilizacijski program v Evropi je bil avstrijski iz leta 1973, ko so postavili razmerje šilinga proti nemški marki 7,05, sindikati in delodajalci so se zavezali, sindikati so takrat postali delničarji preko Bawaga avstrijske centralne banke, svojega človeka so imenovali za vice-

guvernerja v centralno banko, vse zaradi kredibilnosti. In kaj so dosegli? S tem razmerjem so prišli direktno v evro. Leta 1999, si predstavljate? Kaj je bil tisti dogovor? Da domači stroški ne smejo prehitovati nemških. Ker tega programa v Sloveniji nismo imeli, je bil to razlog, da se nikoli nismo mogli odločiti za politiko fiksnega tečaja.

Kakšni so bili razlogi, da so to pri nas odklanjali?

Najti družbeni konsenz v tem trikotniku: delodajalci, delojemalci, sindikati in vlada. To mora biti zaveza. Centralna banka leta 1991 ni dobila odgovora ne od parlamenta ne od vlade. Ob tolikih kritikah, češ da je tečaj povzročil inflacijo. To se mi zdi najbolj smešna zadeva. Zdaj nihče ne govori o tečaju, kot da ga ni. Prej je bil vedno glavni le tečaj. Prvič s strani izvoznikov, drugič s strani ljudi. Zakaj tečaj? Zato, ker je bila izkušnja s tečajem iz Ju-

goslavije najtrša. Vsi vemo, da takrat ni bila pomembna cena denarja, to je obrestna mera, ampak so bile pomembne tečajne razlike.

Že prej ste govorili o nadzorovanih cenah.

Se vedno imamo velik delež cen, ki jih nadzoruje vlada. Od lokalnega do državnega nivoja je tega skoraj 15 odstotkov. Evropa ima pod nadzorom le še 7 odstotkov cen, Poljska, ki je nova članica, samo 4 odstotke. Tu smo še vedno med dvema poloma: če ne bo dovoljenja za povečanje cen, bo izguba in bo treba začeti pri teh subjektih spet z reorganizacijo in reformami. To je to.

Kaj pa koncentracija in monopoli?

To je na slovenskem trgu velik problem. Zame je bila pravzaprav največja farsa, da so včasih na uradu za varstvo konkurence za preverjanje koncentracije jemali enkrat domači trg, enkrat pa evropskega. Spet odvisno, za koga je šlo. Kdaj je zame evropski trg pomemben? Ko gledam na elastičnost. Če gledam na dnevne potrebe, na špecerijo in podobno, kaj je logično? Da se bom navadil hoditi v najbližjo trgovino. Ne bom zdaj ne vem kje iskal cenejših izdelkov, pri izdelkih večje vrednosti pa je seveda drugače. Sicer pa elastičnosti praktično ni. Koncentracijo, ki ni normalna za Evropo, imamo na drugih mestih, kot bi jo morali imeti, pri pokojninskih družbi, ko je sinergija, imamo pa povsem nasprotno sliko. ■

(Intervju je v celoti objavljen na spletni strani www.demokracija.si)

Skrivnosti gozda

V. M., foto: arhiv Demokracije

V Prirodoslovnem muzeju Slovenije v Ljubljani je na ogled razstava *Skrivnosti gozda*, ki obravnava gospodarsko, okoljsko in naravovarstveno izjemno pomemben ekosistem. Slovenci smo na svoj gozd lahko zelo ponosni.

Slovenija je za Finsko in Švedsko tretja najbolj gozdnata dežela v Evropi. Že več kot 130 let površina gozdov v naši državi vztrajno narašča predvsem zaradi opuščanja kmetijstva v teže dostopnih predelih. Brez človekovega vpliva bi gozd poraščal najmanj 93 odstotkov površine Slovenije.

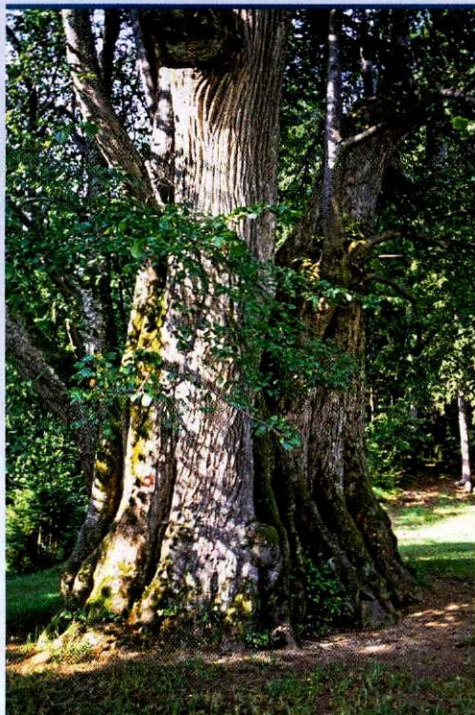
Ponosni na svoj gozd Razstava obravnava gospodarsko, okoljsko in naravovarstveno izjemno pomemben ekosistem. S sonaravnim in večnamenskim gospodarjenjem, usklajenim z načeli varstva narave, ki omogoča trajno in optimalno rast gozdov in uporabo njegovih funkcij, smo gospodarili že od druge polovice 19. stoletja. V času, ko se vse bolj zavedamo pomena trajnostne rabe naravnih virov, si je Slovenija pridobila ugled v Evropi in po vsem svetu. Mnoge rastlinske in živalske vrste, na primer velike zveri (volk, medved, ris), ki so drugod po Evropi na robu obstoja, saj za življenje potrebujejo velike sklenjene površine gozda, najdejo v slovenskih gozdovih »poslednje zatočišče«. Z razstavo in s knjigo muzej tako izpolnjuje svoje pomembno poslanstvo: predstavlja naše naravne dediščine in naravovarstveno ozaveščanje javnosti.

Biotska raznovrstnost Razstava *Skrivnosti gozda* je udejanjenje enega od delov scenarija nove stalne razstave, ki jo Prirodoslovni muzej Slovenije že nekaj let pripravlja za novo stavbo. Ta naj bi bila predvidoma zgrajena v prihodnjih letih v Biološkem središču. Na približno sto kvadratnih metrih je predstavljen gozd kot ekosistem. Obiskovalec se ob ogledu najprej vpraša, kaj gozd sploh je, spozna njihove različne vrste in se zave, da se je sestava gozda v preteklosti nenehno spreminjala. Izve, da gozdovi v svetovnem merilu izginjajo, v Sloveniji pa njihova površina narašča. Hudomušne karikature prikazujejo njegov pomen, omenjeno je tudi trajnostno gospodarjenje z gozdom.

Velik del razstave je namenjen »glavnim igralcem«: drevesom kot temeljnim

Divja svinja
(foto Janez Papež)

Najdebelejše slovensko drevo je Najevska lipa z obsegom debla v prsni višini 1080 cm, visoka je 24 m. Raste na Ludranskem Vrhju nad Črno na Koroškem (foto Robert Brus).

Najstarejše slovensko drevo naj bi bil macesen nad Malo Pišnico. Nekateri menijo, da raste že kar 800 let (foto Robert Brus).

Najvišje slovensko drevo je 62 m visoka Sgermova smreka, ki raste na Pohorju (foto Robert Brus).

Bukve, ki rastejo ob reki Krki med Dvorom in Sotesko, so najvišje bukve na svetu. Ena, ki so jo pred leti posekali, je bila visoka 46 m (foto Robert Brus).

Mala uharica svoj plen lovi ponoči
(foto Tomi Trilar).

Mušnica (foto Matija Gogala)

► gradnikom in glavni značilnosti gozda; glivam, ki razveseljujejo go-barje, a je njihov izjemni pomen za ohranjanje ravnovesja v ekosistemu našim očem večinoma skrit; živalim, nekaterim med ljudmi priljubljenim, drugim neznanim, tretjim osovraženim in strah zbujajočim. Predstavljene so tudi nekatere zanimivosti iz življenja gozdnih prebivalcev ter odnosi med organizmi, ki so pomembni za preživetje vrst ter ohranjanje biotske raznolikosti in vitalnosti gozda.

Drama v gozdu Življenjski prostori v gozdu so prikazani ob šest-metrskem drevesu, nekakšnem

»izseku gozda v živo«, s številnimi dermoplastikami nekaterih značilnih gozdnih vretenčarjev, gliv in nevretenčarjev. Za obiskovalce bo zagotovo zanimivo tudi raziskovanje gozda ponoči, kjer lahko z baterijsko svetilko v roki ugotavljajo, katere živali so v gozdu dejavne ponoči, in prisluhnejo njihovem oglašanju. Dodan je še ščepec geologije, ki se na kratko dotakne glavnih kamnin slovenskih gozdnatih pokrajin in nastanka tal. Na velikem zaslonu si je mogoče ogledati triminutni

film o ogroženosti gozda *Drama v gozdu*, ki sta ga posnela Umanotera in RTV Slovenija. Na računalniškem kiosku z dotikalnim zaslonom bodo otroci (in morda ne samo otroci) z veseljem zai-grali računalniško igrico ter se preizkusili v poznavanju različnih plodov gozdnih dreves.

»Razstava« tudi doma Besedila na razstavi so kratka in jedrnata, saj obiskovalci razstav dolgih ne želijo brati. Različne interaktivne predstavitve ponujajo možnosti

za raziskovanje, preizkušanje ter kritično razmišljanje in učenje z izkušnjo. Tako obiskovalci brez truda in z veliko motivacije sprejmejo glavna sporočila razstave.

Razstavo vsebinsko nadgrajuje knjiga z istim naslovom (*Skrivnosti gozda*), v kateri lahko obiskovalec v udobju domačega naslanjača v miru prebere več o gozdovih doma in po svetu. Besedila za knjigo je napisalo 17 avtorjev, vrhunskih strokovnjakov s področja biologije, gozdarstva in geologije. Na 167 straneh bralec spozna gozdove v Sloveniji in po svetu, njihov pomen in razvoj gozdov na našem oze-mlju po ledeni dobi. V poglavju *Življenje v gozdu* spozna drevo kot temeljni gradnik gozda pa glive in njihov pomen za rast gozda, de-lovanje ekosistema in prebivalce različnih življenjskih prostorov, od krošenj do gozdnih tal in opa-da, sušic in podrtic. Predstavljena je tudi problematika velikih zveri pri nas in po svetu, nekateri za-nimivi odnosi med gozdnimi or-ganizmi (teritorialnost, življenje v skupnosti pri gozdnih sesalcih, prehranjevanje ptičev in žuželk, sporazumevanje pri žužkah, raz-množevanje žuželk, zajedalci) in gozd ponoči. Knjiga je opremljena s številnimi fotografijami, risbami, skicami in preglednicami.

Spremljevalni program Raz-stavo spremlja bogat program: strokovna vodstva, učne ure z delovnimi listi in delavnice za šole in vrte, sobotne delavnice in priložnostna predavanja za najširšo javnost. **D**

Najredkejša drevesna vrsta v Sloveniji
je hrast oplutnik (foto Robert Brus).

Ose šiškarice se razvijajo v šiškah na drevesih in se hranijo z rastlinskim tkivom
(foto Davorin Tome).

3. radijski misijon na valovih Radia Ognjišče od 9. do 15. marca 2008

Voditelji misijona:
lazaristi

**»Živeti Kristusa,
da bomo mogli
Kristusa prinašati
drugim, nič več
in nič manj.«**

(Sv. Vincencij)

RADIO OGNJIŠČE

Ljudski cesar Jožef II.

Bogdan Sajovic, foto: arhiv Demokracije

Habsburški vladar Jožef II. je bil zaradi svojih reform med ljudstvom znan kot »dobri«. Nasprotnega mnenja so bili plemstvo in Cerkev, nekateri so ga razglasili kar za brezbožneža. Sam je menil, da se mu je ponesrečilo vse, česar se je lotil.

V slovenski zgodovini habsburški vladarji večinoma niso prav pozitivno opisani, če so seveda sploh opisani. Med redkimi, ki so opisani kot pozitivne osebnosti, celo v socialističnem zgodovinopisju (četudi tu seveda pogojno), je bil cesar Jožef II., ki so ga imenovali tudi ljudski cesar. Bil je eden od razsvetljenih absolutistov osemnajstega stoletja, ki je s svojimi reformami poskušal svojo državo spremeniti iz srednjeveške v moderno. Nekatere med njegovimi reformami so ostale ljudem tako v spominu, da so ga »posvojili«. Veliko bolj kisli so bili plemenniki, ki so menili, da cesar s svojimi reformami ruši »naravni in božji red« v državi. Duhovščina ga za časa vladanja ni imela prav

**Zaradi reform
na cerkevenem
področju
so Jožefa II.
nekateri imeli za
brezbožnika.**

nič rada, še posebej ne zaradi njegovega razpuščanja samostanov. Zaradi tega so ga za hrbtom imenovali kar »brezbožni cesar«.

Jožef II. se je rodil 13. marca 1841 na Dunaju v cesarski palači. Njegova mati je bila cesarica Marija Terezija, najstarejša hči cesarja Karla VI. Stari cesar, ki ni imel moških potomcev, je napravil precedens v habsburški zgodovini, ko je za dedinjo habsburških dežal postavil žensko, svojo

najstarejšo hčer. Jožefov oče je bil rimsko-nemški cesar Franc Lotarinški, ki pa je bil bolj malo cesar in Lotarinški. Rimsko-nemška cesarska krona je morala pripadati izključno moškemu, in da bi jo Habsburžani lahko obdržali, je bil namesto Marije Terezije uradno okronan Franc, dejanska oblast pa je bila v rokah njegove žene. Zaradi političnega položaja je moral ob poroki Franc žrtvovati svojo Lotaringijo in jo prepustiti Franciji. Za to žrtev so se mu oddolžili s Toskano in z uradnim preimenovanjem imena vladarske hiše v »habsburško-lotarinško«.

Smola v zakonih Jožefova najnežnejša leta je zaznamovala vojna, kajti prav v letu njegovega rojstva je umrl njegov ded, Prusija in njena zaveznica Francija pa nista hoteli priznati Mariji Tereziji pravice so dedovanja habsburških posesti. Izbruhnili je vojna za avstrijsko nasledstvo, v kateri so se menjavali zmage in porazi in se je po osmih letih razmeroma ugodno razpletla za Habsburžane. Obdržali so naslov in večino posesti z izjemo Šlezije, ki so jo zasedli Prusi.

Jožef je odraščal v številčni družini, saj je imel kar štirinajst bratov in sestra, med njimi Leopolda, ki ga je kasneje nasledil na prestolu, in Marijo Antoinetto, ki je kot francoska kraljica izgubila življenje v francoski revoluciji. Otroštvo je bilo za tedanje razmere na dvorih precej srečno. Marija Terezija si je kljub državnimskim opravilom vzela obilico časa za svoje otroke. Franc, ki je bil cesar samo simbolično, v resnici pa za visoko politiko in vojaške zadeve ni imel prav veliko smisla, je v tistem času na daljavo upravljal (in to dokaj uspešno) svojo Toskano, torej je imel prav tako veliko časa za svoje otroke. Jožef je tako odraščal v precej

Ljudski cesar Jožef II

Jožef II. se je dobro razumel s pruskim kraljem Friderikom II., starim sovražnikom svoje matere.

»Brezbožni« cesar se je srečal s papežem.

► toplem domu, kjer so tudi zvesto gojili ljubezen do umetnosti. Mladenič se je tako posvetil branju, predvsem je cenil Voltaira, in se pri tem navzel nekaterih idej, ki so bile za tedanje tradicionaliste skoraj bogokletne.

Ko je bil star devetnajst let, se je oženil z Izabelo, hčerjo parmskega vojvode, in kazalo je, da bo imel v zakonu prav toliko sreče kot njegovi starši. A že po treh letih je Izabela umrla, njun edini otrok, hčerka, pa je tudi umrla že v nežnih letih. Jožef se je kmalu drugič poročil, tokrat z Marijo Bavarsko. Drugi zakon je bil brez ljubezni in tudi brez otrok, zaradi ženinine smrti pa prav tako kratkotrajen. Jožef se potem ni več poročil.

Sovladanje z materjo Leta 1765 je nenadoma umrl tudi cesar Franc. Jožef si je tako štirindvajsetleten na glavo posadil cesarsko krono, a tako kot njegovega očeta ga je Marija Terezija poskušala držati daleč od vodenja države, čeprav ga je imenovala za sovladarja. Jožef si je sčasoma pridobil nekaj vpliva na vodenje države, še posebno v upravnih in vojaških zadevah, vendar je imela zadnjo in odločilno besedo v državniških poslih še vedno njegova mati. Občasno sta zaradi tega prihajala v spore, najbolj zato, ker Marija Terezija svojega starega nasprotnika Friderika II. Pruskega ni hotela niti videti, Jožef pa je njegove vojaške in upravne spo-

sobnosti ter reforme, s katerimi je moderniziral svojo državo, spoštoval. Sploh sta bila oba velika ljubitelja Voltairovih del, imela pa sta tudi nekaj skupnih pogledov na nadaljnji razvoj Evrope. Še posebno sta se strinjala z mnenjem, da bi bilo treba Poljsko razdeliti med Prusijo, Rusijo in Habsburžane in jo politično likvidirati, medtem ko je Marija Terezija to misel zavračala.

Leta 1780 je umrla tudi Marija Terezija in Jožef je lahko zavladal, ne da bi kdo omejeval njegove za-

misli. Popolnoma je prevetрил dvor in poslal v pokoj večino starih sodelavcev svoje matere. Kmalu je začel z obsežnimi reformami, ki so zlasti plemstvu delale sive lase, navduševale pa so druge podanike.

Hitro uvajanje reform Ena takšnih je bil akt, ki je odpravil tlačanstvo na državnih posestih, prav tako pa tudi v dednih habsburških deželah. Plemstvo se je s tem čutilo oropano. Cesar se je pripravljaval tudi na to, da bi delno nacionaliziral posestva plemstva,

seveda za odškodnino, zemljo pa bi lahko odkupili kmetje, ki so jo obdelovali. Neuspešno je poskušal tudi uvesti, da bi kmetje svoje obveznosti do posestnika plačevali v gotovini in ne več z deležem pridelka, prav tako pa tudi, da bi posestniki delo kmetom plačevali v gotovino in ne s pridelki.

Na simbolni ravni je Jožef II. odpravil dvorni poklek na svojem dvoru kot nepotrebnega, plemstvo pa je razjaril s tem, da je popravljaval denarno situacijo s prodajanjem plemiških naslovov. Za šest tisoč goldinarjev je lahko bogat trgovec postal baron, če jih je državni blagajni ponudil pol milijona, pa knez. Dunajski park Prater, ki je bil do tedaj dostopen samo za plemiče, je cesar odprl vsemu prebivalstvu. Plemičem, ki so ga kritizirali, čes da se zdaj ne bodo imeli kje družiti le s sebi enakimi, je zabrusil, da bi se potemtakem on lahko sprehajal le po Kapucinski grobnici, kjer so pokopani cesarji.

Jožef II. je uvedel reforme tudi na področju šolstva, kajti nadaljeval je z reformo obveznega izobraževanja, predvsem pa je zahteval, da vsi njegovi podaniki govorijo vsaj osnovo nemščine, ki jo je razglasil tudi za uradni jezik.

Hrupne cerkvene reforme

Največji hrup pa je dvignil s svojimi verskimi reformami. Na začetku svoje vladavine je objavil odlok o verski strpnosti in s tem globoko prizadel conserva-

Cesar je na bes plemstva prodajal plemiške naslove. Baronski je stal šest tisoč goldinarjev, knežji pa pol milijona.

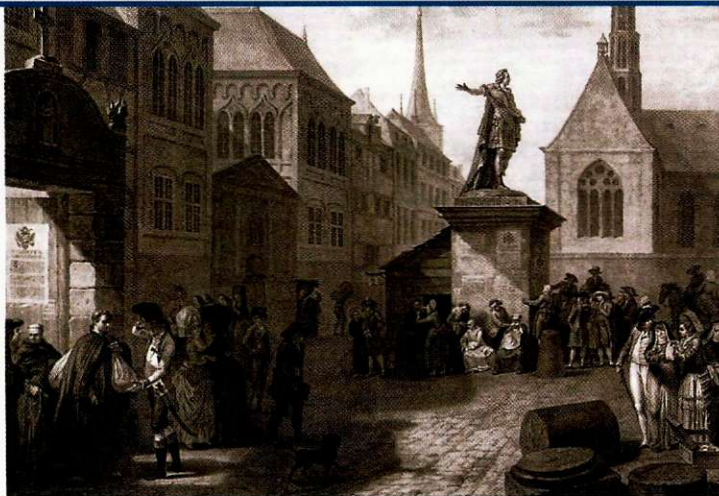
Dunaj, prestolnica razsežnega Jožefovega cesarstva

tivni del katoliške duhovščine. Še več razburjenja pa je nastalo, ko je cesar, ta tradicionalni branilec katolištva, objavil, da meni, da je večina samostanov tako ali tako nepotrebna in sama sebi namen, ter sklenil, da jih razpusti. Za časa njegove vladavine je bilo razpuščenih okoli sedemsto samostanov v habsburških deželah. Seveda ni imel s tem namena uničiti Cerkve kot take, le od duhovnikov je zahteval, da gredo iz samostanov med ljudi. Zgrajenih je bilo namreč več novih cerkev, tako da je imel vsak podanik cerkev v oddaljenosti ene ure hoda. S tem je hotel predvsem doseči, da bi duhovnik poznal svojo župnijo in poleg verskih obredov vodil tudi matične knjige svojih faranov. Za to je dobival plačo iz državne blagajne, v katero se je stekel denar od prodaje zaplenjene samostanske zemlje, preprosto rečeno, s tem ukrepom je naredil iz duhovnikov državne uradnike, ki jih je plačevala krona, lojalne bolj vladarju kot pa recimo redovnim predstojnikom iz tujine. A ne glede na to so Jožefa II. mnogi konservativci razglašali za brezbožnega.

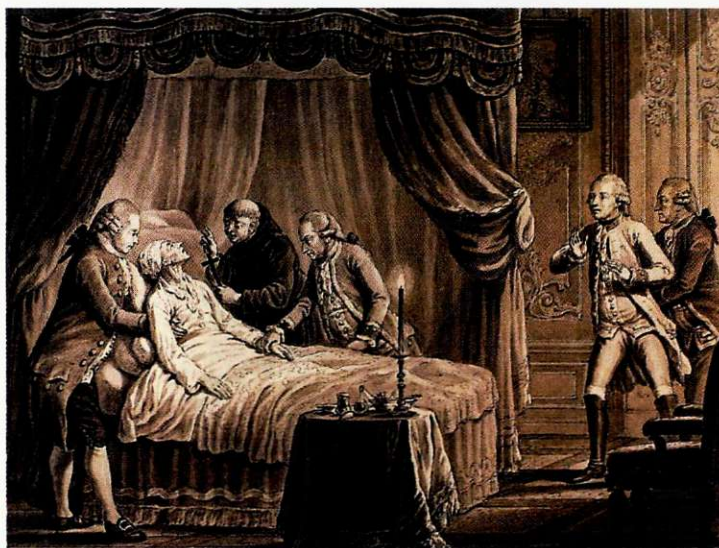
Na področju sodstva je objavil nekaj zelo odmevnih reform, zaradi katerih se je spet priljubil ljudstvu. Sojenje fevdalcev podložnikom je bilo odpravljeno, prav tako pa tudi mučenje med preiskovalnim postopkom. Šel je še celo korak dlje in leta 1787 z odlokom v svoji državi prepovedal smrtno kazen.

Spodletela zunanja politika

Precej manj pa je bil Jožef II. uspešen na zunanje političnem področju. S pruskim kraljem, starem nasprotnikom svoje matere, se je dobro sporazumel o delitvi Poljske in cesarstvo je kljub materinem nasprotovanju leta 1773 sodelovalo v t. i. prvi delitvi Poljske. Jožef se je povezal z rusko carico Katarino in poskušal z vojnim pohodom uničiti Turčijo ter si pridobiti svoj del turškega imperija, kar pa mu je spodletelo. Neuspešno je tudi poskušal likvidirati Beneško republiko in si pridobiti večji del, še raje pa kar celo njeno ozemlje. Nekaj uspeha mu je prineslo le zbliževanje z večno habsburško tekmičico Francijo, saj je menil, da bi lahko do-

Za časa vladavine Jožefa II. so v habsburških deželah razpustili okoli sedemsto samostanov.

Umirajoči cesar je želel, da mu na grob napišejo: »Tu počiva Jožef II., ki se mu je ponesrečilo vse, česar se je lotil.«

bra zveza, ki bi obrzdala čedalje bolj napadalno Prusijo. Močna kopenska zveza bi se lahko tako uspešno postavila po robu čedalje večji angleški moči na morju.

Jožef je bil znan tudi kot popotnik. Že od mladih nog je rad potoval in pri tem najraje inkognito. Pri tem si je nadel ime grof Falkenstein, po majhni grofiji v okviru svojega cesarstva. Na potovanjih pod krinko, ki jih je opravljal tudi kot cesar, in to tako po domačih deželah kot v tujini, je spoznaval utrip ljudstva. S takšnih potovanj se je rodilo več anekdot, med drugim tista, da je nekoč šel za botra otroku postajnega načelnika, kjer je njegova kočija menjala konje. V rubriko »poklic botra« je zapisal – cesar.

Na koncu razočaranje Jožefovo vladanje v vlogi samostojnega cesarja je trajalo komaj deset let. V njem se je vedno bolj dvigala zagrenjenost, kajti menil je, da mu je

spodletelo. Vedel je, da plemstvo in Cerkve zaradi kratkovidnih interesov nista dojela pravega smisla njegovih reform, prav tako tudi ne meščanstvo, ki naj bi s tem največ pridobilo. Razočaran je bil tudi nad kmeti, ki so jim njegove reforme precej popustile vsakdanje omejitve, vendar jih niso razumeli in tudi niso pokazali nobene posebne pobude, da bi jih izkoristili v svoj prid ali v prid države.

Posebno hudo razočaranje je doživel, ko je leta 1788 popolnoma spodletela njegova največja vojaško-politična akcija proti Turčiji. Največje ponižanje je doživel pri mestu Karansebes, ko se je vojska sto tisočih vojakov pripravljala, da sprejme Turke. Prišlo je do pretepa med vojaki dveh enot, ki sta se sprli zaradi sode žganja. V pretepu je bilo uporabljeno tudi orožje in v noči, ko nihče ni vedel, kaj se dogaja, so drugi deli vojske menili, da gre za nenadni napad. Na slepo so začeli

streljati okoli sebe in se praktično pobijati med seboj. Po nekih podatkih je padla desetina vojakov, drugi pa so se v neredu umikali pred domnevnim nasprotnikom. Cesar sam je v tej bitki proti samemu sebi padel s konjem v neki potok in se prehladil. Na Dunaj se je vrnil ne le razočaran, ampak tudi hudo bolan.

Vse leto 1789 je Jožef II. čedalje bolj hiral. Bolezni in razočaranju je sledila še skrb za sestro Marijo Antoinetto. Imel jo je sicer za »avšo«, vendar jo je imel tudi zelo rad. V Franciji je namreč izbruhnila revolucija. Glede na cesarjevo nagnjenje k reformam se mu ta revolucija ni zdela docela napačna, ampak do neke mere celo potrebna, da bi prevetrila okostenel francoski državni ustroj, vendar se je bal, da se ne bo ustavila na prvi stopnici in se bo še razvila. Bal se je torej za usodo svoje sestre, prav tako pa ga je skrbelo, da se ne bi zgodilo kaj takšnega, kar bi ogrozilo tudi krono njegove družine. Jožef II. namreč v svojih reformah ni nikoli niti pomislil, da bi ljudstvo imelo kakšno besedo pri vladanju ali celo dobilo pravico do sovladanja v državi. O kakšni ustavi in parlamentu ni razmišljal, francoski revolucionarji pa so zahtevali prav to, najradikalnejši pa celo odpravo monarhije.

V dolgih mesecih bolezni je opazil, da velik del njegovih uradnikov precej po svoje vodi državo. Njegove reforme so predvsem na Madžarskem sabotirali, zato jih je bil prisiljen večino preklicati. Država je imela probleme že zaradi vojne s Turčijo, poleg tega so se puntali tudi v tedaj avstrijski Belgiji. Nemške kneževine so se zbiral v opozicijo proti Habsburžanom, kajti na dan so prišle nekatere precej neprevidne poteze, s katerimi je poskušal Jožef II. pod neposredno oblast Habsburžanov vključiti Bavarsko.

Cesar Jožef II. je umrl 12. februarja 1790, na prestolu pa ga je nasledil brat Leopold. Pred smrtjo je želel, da mu na grob zapišejo: »Tu počiva Jožef II., ki mu je spodletelo vse, česar se je lotil.«

Krilni oltarček z zahodne meje

V. M., foto: arhiv Demokracije

V Narodni galeriji v Ljubljani (Narodni dom) je do 23. marca na ogled zanimiva razstava: obnovljen krilni oltarček iz Britofa ob Idriji ter prikaz poteka natančnih restavratorskih del in izdelave replike celotnega oltarja.

Britof ob Idriji, podružnična cerkev sv. Kancijana

Rečica Idrija teče vzporedno z reko Sočo, leži onkraj Goriških brd in je stoletja veljala za mejno reko med Slovenci in Furlani. Po letu 1945 je rečica pomenila »železno zaveso« med demokratičnim Zahodom in komunističnim Vzhodom, kar je med tamkajšnje prebivalstvo zasekalo hudo rano. Zdaj je ozka dolina spet prosto dostopna in prav je, da so umetnostni zgodovinarji namenili posebno skrb majhnemu, a dragocenemu oltarčku, ki se je skrival in dolgo

propadal v cerkvi sv. Kancijana v Britofu (pri Ukanju).

Cerkev sv. Kancijana Sredi tipičnega gručastega zaselka na manjšem griču, ki se dviga nad mejno rečico Idrijo na skrajnem zahodnem robu Goriških brd, stoji cerkev sv. Kancijana. V virih, natančneje v vizitacijskem zapisniku Bartolomea Porcie, prvič nastopa leta 1570, vendar brez podrobnejšega opisa. Sprva je cerkev sodila v okvir župnije v Kanalu, danes pa pripada župniji

Marijino Celje (Lig). Bolj kot viri je zgovorna cerkvena arhitektura, saj z letnico 1504 na jugozahodnem vogalu prezbiterja in 1505 nad glavnim portalom sporoča čas graditve. Sočasno z graditvijo so cerkev tudi slikarsko okrasili in kmalu za tem opremili z novim oltarjem. Pozneje, najkasneje v 17. stoletju, so ji prizidali zakristijo, zvončnico kot najpreprostejšo obliko zvonika, vhodno lopo in postavili nov glavni oltar. S temi prezidavami je stavba dobila današnji obseg. Najstarejša dela stavbe sta torej podolžna ladja in s šilastim slavlolokom z geometričnima kapiteloma ločeni dvopolni prezbiterij s triosminkim sklepom. Posebej razgibana je zunanjšina prezbiterja, ki ga poleg talnega zidca členi še

horizontalni venec, nad katerim se v sklepnih stranicah odpirajo tri dvodelna okna z ribjim mehurjem podobnim krogovičjem. Enake oblike je tudi okno v južni steni ladje, katere zahodno steno zaznamujeta še šilast profiliran portal s poznogotskim motivom sekajočih se palic in okroglo okno.

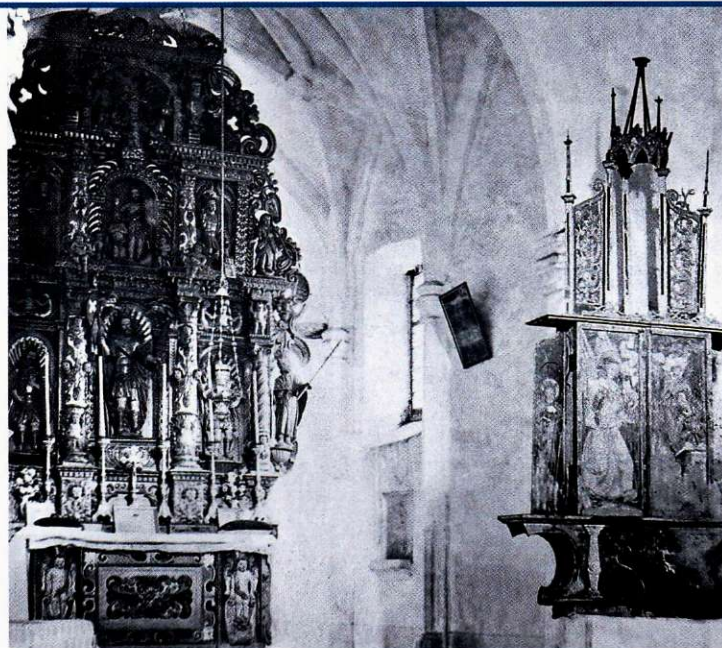
Notranjost ladje je prvotno prekrival lesen raven in poslikan strop, danes se odpira pogled na odprto ostrešje, medtem ko prezbiterij še vedno krasi gotski obok z zvezdasto-mrežasto shemo reber. Sečišča reber so dosledno okrašena s poslikanimi gladkimi sklepniki v obliki trilistov, štirilistov in ščitkov. Na enem vidimo grb družine z Vogrskega (Ungerspach). Mogoče pripada Simonu z Vogrskega, ki naj bi bil imel leta 1504 sodstvo v Kanalu.

Poznogotska arhitektura Po arhitekturni plati cerkev predstavlja zanimiv primer poznogotske arhitekture, ki se v nasprotju s sočasno gradbeno produkcijo v zahodi Sloveniji odmika od tistih stilno-formalnih značilnosti, ki imajo praviloma izvor v gorenjski poznogotski arhitekturi (Kranj, Škofja Loka). O tem pričajo številni poznogotski geometrijski motivi, sestavljeni zlasti iz žlebov in palic, ki se med seboj igračkasto prepletajo in spominjajo na preplete vej. Vidimo jih na profiliranem kapitelu slavloloka, nekaterih konzolah in še posebno na portalu, ki tipološko sodi med t. i. paličaste portale (Stabportal), katerih razvoj se je v avstrijskih deželah začel nekako proti koncu 15. stoletja. Posebnost je tudi obočna shema, edina te vrste v Sloveniji, ki ji vzporednice najdemo še v nemških deželah. Zaradi vsega naštetega arhitekturna izhodišča britofske cerkve ne moremo iskati v osrednji Sloveniji,

meni dr. Robert Peskar, temveč severno, v širšem alpskem in predalpskem prostoru, najverjetneje na Tirolskem, Koroškem ali Štajerskem, čeprav tektonska razmerja, kompaktna obravnava sten ter motiv slavoločnih kaptelov izražajo tudi tradicionalno arhitekturno pojmovanje.

Mojstru oziroma delavnici lahko na podlagi enakih slogovnih značilnosti in enakega mojstrskega znaka pripišemo še graditev Marijine cerkve v Šmarjah pri Sežani iz leta 1505 in istega leta začet prezbitarij cerkve sv. Danijela v Volčah. Mogoče je mojster celo identičen s stavbarjem Sigismundom, sinom slikarja Ožbolta iz Tržiča, ki je v Volčah leta 1504 zgradil kostnico, ki pa se ni ohranila.

Krilni oltarček Rezljani oltarček iz Britofa pri Ukanju je eden zelo redkih srednjeveških krilnih retablov, ki so se ohranili na Slovenskem. Glede na to, da osrednja figura v skrinji predstavlja sv. Kancijana, je prvotno stal na glavnem oltarju v prezbitariju cerkve, ko so si omislili novega baročnega, pa so ga premestili na desni stranski oltar v ladji. Sestavljajo ga skrinja s tremi svetniki – poleg zavetnika cerkve sta tu še sv. Jernej na levi in sv. Gereon na desni – vrtljivi krili s po enim nadaljnjim svetnikom v reliefu (sv. Simon na levi in sv. Juda Tadej na desni) ter podstavek – predela, na katerem je naslikan Bog Oče. Oltarček je nekdanj krasila še krona na vrhu, ki jo izpričajo stare fo-

Notranjščina cerkve pred drugo svetovno vojno

tografije, v osrednjem baldahinu krone pa si po analogijah lahko predstavljamo še en kipec, po vsej verjetnosti stoječega Trpečega Kristusa. Na zunanji strani kril, ki se pokažejo, ko je oltarček zaprt, je naslikano Marijino oznanjenje z angelom na levi in Marija ob molilnem pultu na desni. Poleg tega se vidi, da sta skrinjo ob straneh sklepali podobni visoki in ozki rezljani krilci kot na kroni.

Cevčeva domneva Ko so raziskovali, kje in kdaj bi lahko nastal ta oltarček, so postali najprej pozorni na izgubljeno krono. Takšne fino izrezljane krone z motivom prepletenega vitičevja in baldahinčkom na sredini srečamo v začetku 16. stoletja na zahodnem Koroškem. Koroške značilno-

sti razkriva tudi rezljani okras pod zgornjim robom skrinje. Za same figure v skrinji in na notranji strani kril pa tega ni mogoče reči. Emilijan Cevc je v njihovem slogu videl splošne južnonemške značilnosti zgodnjega 16. stoletja in je glede na to, da dva nadaljnja kipa istega neznanega ustvarjalca sv. Sebastijana in sv. Roka, ki ju zdaj hrani Narodna galerija v Ljubljani, izvirata iz cerkve sv. Petra nad Begunjami, pomislil na nekega rezbarja, ki naj bi deloval na Kranjskem. V resnici pa nas te figure usmerjajo v Furlanijo ali bolje k izdelkom južnotirolskih rezbarjev iz Brunecka, ki so delali za Furlanijo (predvsem Mojster Nikolaj in Michael Parth), in njihovim furlanskim posnemovalcem, ki so privzeli že določene

renesančne prvine. Karakterizirata jih obilna postava s širokim bradatim obrazom in preko života potegnjenim plaščem kot nekakšnim predpasnikom ter trdna frontalna postavitev s poudarjenim kontrapostom. Seveda pa je ta figuralni vzorec že preveden v ponavljajočo se otrdelo shemo, ki ne dopušča datiranja kipov pred časom okoli leta 1530.

Höflerjeva teza Neskladnost med skrinjo, ki bi jo lahko skupaj s podstavkom izdelal kakšen koroški rezbar v letih okoli 1510 do 1520, in kipi je mogoče razložiti tako, da so kipi za skrinjo nastali pozneje. To velja tudi za reliefa na krilih. Ti sta zgoraj okrašeni s podobnim, vendar že renesančno učinkujočim prepletom, ki nas spominja na rdeče korale, vkovane v zlatarski izdelek. Marija oznanjenja na zunanji strani desnega krila je posneta po lesorezu Albrechta Dürerja iz *Malega pasijona*, natisnjenega leta 1511, ki so ga zelo kopirali.

Pri vprašanju, kje je oltarček nastal, moramo torej upoštevati južnotirolsko-furlanske vplive. Četudi Cevčeve domneve o kranjskem izvoru delavnice ni mogoče kar tako ovreči, se zdi pravilneje, meni prof. dr. Janez Höfler, da jo postavimo na zahodno slovensko obrobje, morda kar v samo Gorico. O morebitnih slikarskih in kiparskih delavnicah v Gorici v zgodnjem 16. stoletju sicer ne vemo ničesar, a je mesto na stičišču severnjaške celinske in zahodne italijanske likovne kulture najprimernejši kraj za nastanek takšnega izdelka.

Restavratorski posegi Jeseni leta 2002 je znameniti krilni oltar že drugič po drugi svetovni vojni potoval v Ljubljano, saj je bil spet v slabem stanju. Ob tej priložnosti je bil deležen temeljitih preiskav in preučevanja, saj je eden izmed najdragocenejših primerkov naše dediščine iz obdobja gotike. Prepeljali so ga v ateljeje Restavratorskega centra, kjer so najprej uničili insekte, potem pa izvedli natančne raziskave, naredili kopije za popolnoma nov oltar, ki bo poslej stal v cerkvi, izvirnik pa bo na ogled v muzeju (galeriji). **D**

Krilni oltar sv. Kancijana (odprt)

Krilni oltar (zaprt)

Tamar

Petra Janša, foto: STO/ J. Skok, B. Kladnik

Tamar je 6 km dolga alpska dolina, ki leži na skrajnem severozahodu Julijskih Alp. Oblika črke U pove, da jo je v ledenih dobah preoblikoval ledenik. Slikovita alpska dolina se nadaljuje iz Planice ter se s severa zajeda med vrhove in grebene Julijskih Alp. Tako jo obkrožajo stene Mojstrovke z leve in Ponc z desne, končuje pa jo ponosni Jalovec. Tik pod stenami se skriva zelena oaza Tamarja, nekdanja planina s planinskim domom na kraju, kjer je bila nekoč pastirska koča.

Ograjen prostor ob sirarni Nekateri viri navajajo, da Doline Tamar v resnici ni, je le Tamar, zgornji del ene izmed naših najlepših alpskih dolin – Planice. Tam so namreč nekoč rateški kmetje izkrčili gozd, uredili planino in postavili pastirsko kočo s sirarno. In res je razlaga besede »tamar« v Slovarju slovenskega knjižnega jezika označena za narečno in pomeni ograjen prostor, v katerega se zapira živina, oziroma staja; tako lahko zapremo, zganjamo govedo v tamar ali ovce v ovčji tamar. V koroškem narečju pa je to preprosta stavba za bivanje živali, tako se lahko vidijo številni tamarji na planini.

Izredno zanimivo je tudi raziskovalno delo dr. Henrika Tume »Imenoslovje Julijskih Alp«, ki obsega več kot 30-letno alpinsko delo, začeto z namenom, da se »ugotovijo in ohranijo slovenska imena naših Alp«. Tuma je po končanem delu prišel do prepričanja, da tvori imenoslovje Julijskih Alp tudi trdno podlago za izsledovanje prve alpske kulture. Tako zapiše za kraj Tamar: »Schafherde, ograjen prostor za drobnico s prostorom za sirarjenje. Beseda značilnega pomena za prvo alpsko kulturo, daleč razširjena na zapad in jug. Tamarji so vsi na višji, zavarovani legi.«

Danes stoji na nekdanjem mestu pastirske planinske koče, ki je del čudovite vedute Tamarja v objemu Mojstrovke, Ponc in Jalovca. A kljub vsej lepoti je lahko tukajšnji svet neprijazen. Zima, mraz in trde življenjske razmere v Zgornjesavski dolini, posebej pa v Ratečah, so vzrok, da jim je tamkajšnji župnik, pisatelj, potopisec, zgodovinar in glasbenik **Josip Lavtižar (1851–1943)** nadel naziv »**Kranjska Sibirija**«.

Kapela Marije Pomagaj Za ljubitelja slovenskih planinskih poti je smiselna postavitev kapele Marije Pomagaj v Tamarju, ki je bila zgrajena leta 1936. Zgraditi jo je dal tedanji rateški župnik Josip Lavtižar, kranjskogorski rojak. V kroniko je zapisal: »Število obiskovalcev Planice, obkrožene z vencem Julijskih Alp, iz leta v leto narašča. Da si ohranimo katoliški in slovenski značaj, potrebujemo v Tamarju tudi zunanje znamenje. To bo lepa in dosti prostorna Marijina kapela ob vznožju mogočnega Jalovca.« Načrte zanjo je naredil arhitekt Skubic iz Ljubljane, 23. avgusta

1936 pa jo je blagoslovil škof Gregorij Rožman. Zima in z njo povezani plazovi so v Tamarju pogost pojav, zato je bilo zelo pomembno, kam postaviti kapelo, da je ne bo zasulo. Hkrati pa se od nje odpira pogled nazaj po dolini Planice in k Nadiži, prvemu izviru Save Dolinke.

Leta 2002 je bila kapela na pobudo tedanjega župnika Marka Benedika prenovljena po zamisli našega umetnika p. Marka Ivana Rupnika. V prenovi spada strop, še posebej s svojo simboliko barvnih krogov. Pomen barv izhaja iz starega krščanskega izročila.

Rdeča barva prvega kroga je barva Boga, kroga sredi kapele predstavljata v zeleni barvi stvarstvo in v modri barvi človeka, trije krogi nad oltarjem v oranžni barvi in v zlato pomenijo božjo zvestobo, se pravi svetost Boga. Krog kot tak po-

Dolina Tamar

meni v krščanski tradiciji nebo, kocka pa stvarstvo, kozmos.

Oltar je v obliki kocke, kar nakazuje vesoljno razsežnost svete evharistije, v katero je vključena vsa zemlja. Urez v prednjo stranico kocke, okrašen z rdečo in zlato barvo, spominja na Kristusovo rano, iz katere se na nas vse razliva božje življenje, njegova neminljiva Ljubezen. Vrhunec prenove seveda predstavljajo mogočni mozaiki p. Marka in njegove ekipe Centra Aletti iz Rima. Mozaik v kapeli je kot neka kamnita tkanina stvarstva, na katero je položena sveta podoba: kot vesoljni plašč. Spominja tudi na melišče, melišče milosti. Po tej sveti podobi se dvigajo k Bogu molitve vernikov in čez to sveto podobo drsi božja milost.

V lopi kapele na prednji steni sta upodobljena lika dveh angelov. Angel na desni je v gibanju, hiti, čez ramo ima plezalno vrv, v roki pa drži triperesno žezlo Svete Trojice. Podoba angela na levi strani pa kaže na lik, ki stoji trdno na mestu. Angel ima v eni roki rožo mogoto, ki predstavlja božjo neminljivost in večnost, v drugi roki drži svet, znamenje, da božja ljubezen objema vse in vse drži v življenju.

Nadiža in Zelenci V gornjem delu doline izvira kot prvi izvir Save Dolinke Nadiža, znana po svojem šumelišču in je del Triglavskega narodnega parka. Izvira na nad-

Ledno plezanje

Tamar je najlepši pozimi.

morski višini 1232 m ter takoj nato pade v 12 m visokem slapu. Pot nadaljuje v številnih šumih in v dolini takoj ponikne. Tako je vidna le njena hudourniška struga. Voda nato pride na plan pri Ratečah kot uradni izvir Save Dolinke, jezera, ki mu zaradi izrazito zelene barve pravimo tudi Zelenci. Ti so naravni rezervat na meji treh držav. Njihova pomembnost je v pričevanju o dogajanju v geološki preteklosti. Predstavljajo pa tudi življenjski prostor zanimivih živali ter rastišče redkih in ogroženih rastlin. Porožna jezerska kreda, ki je na dnu, neprestano prepušča talno vodo v obliki »vulkančkov«, kar je edinstven primer v Sloveniji. Jezerska voda ima stalno temperaturo 5 do 6 °C. Voda iz jezera preide v strugo, ki se na vzhodu razlije v kilometer dolgo in 200 m široko plitko močvirje Blata.

Dostop do izvira Nadiže je iz Kranjske Gore proti Planici in naprej v Tamar (5,5 km od Rateč). V Tamarju vodi od Planinskega doma Tamar proti lepo vidnemu šumelišču široka steza, ki pri vodnem zajetju preide v dokaj strmo stezo. Do izvira je le 20 minut hoje v breg, premagati je treba 122 m višine. Izlet ni naporen, potrebna pa je primerna planinska obutev in nekaj kondicije. Čeprav je primeren tudi kot 'družinski izlet', je pri slapu potrebna pazljivost, saj potka ni varovana. Od slapa do samega izvira pa naj se povzpnejo samo tisti s čelado.

Tamar pozimi V Tamar, ledeniško dolino pod Poncami, se je lepo odpraviti v vseh letnih časih, najlepše pa je morda pozimi, ko se Planica in Tamar spremenita v pravo zimsko pravljico. Takrat se lahko do vedno odprtega Doma v Tamarju odpravite peš, s sanmi ali smučmi, tekaškimi ali turnimi. V domu

Nekoč pastirska koča je danes planinski dom.

Župnik in pisatelj Josip Lavtižar (1851–1943)

Kapela je prenovljena po zamisli p. Marka Ivana Rupnika.

Kapela Marije Pomagaj v Tamarju

imajo popolno gostinsko ponudbo. V dveh restavracijskih prostorih je 70 sedežev in na terasi pred domom še 100. V 12 sobah je 42 ležišč in 21 skupnih ležišč. Od Doma v Tamarju lahko izlet nadaljujete do zatrepa doline, le slediti je treba markirani poti proti Jalovcu ali Slemenovi špici. Jalovec spada med najbolj obiskane vrhove naših gora, a še vedno velja za »težko« goro, zato je privlačen cilj izurjenih in dobro opremljenih planincev. Prvi so se na Jalovec iz Koritnice povzpeli inž. Karl Wurmb ter domača vodnika Črnuta in Strgulc leta 1875, iz Planice pa sta prva priplezala na vrh dr. Julius Kugy in Andrej Komac leta 1884.

Tamar je tudi eno najbolj znanih slovenskih ledenih plezališč. Odlikujeta ga predvsem lahek dostop in obilje slapov vseh težavnosti, led pa je v tem mrzlem zatrepu Slovenije celo takrat, ko v Kranjski Gori že cvetijo trobentice. Poleg slapov se tam najde še kakšna mešana skalno-ledna skulptura, ki ji v plezalnem jeziku pravijo »mixed«, težavnost tega pa je zelo odvisna od debeline in kakovosti ledu. **D**

Vodna zlatica

O Juliusu Kugyju

Založba Mladika, Trst

Tržačan Enrico Mazzoli je velik ljubitelj gora in poznavalec Juliusa Kugyja. Dosegel je, da je tržaška občinska uprava razglasila Kugyja za častnega meščana, njegov grob pa za kulturni spomenik. Kugyja Slovenci, še posebej zaljubljeni v gore, jemljemo za svojega, je mitska oseba in o njem imamo že veliko knjig, tudi vse njegove zapise o gorah. Zaradi lojalnosti avstrijskim oblastem med prvo svetovno vojno so Italijani njegovo delo dolgo zanemarjali, še posebej spomine na vojna leta. V knjigi *Kugy v prvi svetovni vojni* (s podnaslovom *Od Julijskih Alp do Kobarida, čez Tilment, Piavo in nazaj*) Mazzoli osvetljuje dogodke med prvo svetovno vojno in pojasnjuje razloge, zaradi katerih je bil del Kugyjeve avtobiografije na italijanski strani zamolčan.

Izposojenke pri Trubarju

Založba ZRC

Založba ZRC in Inštitut za slovenski jezik Franca Ramovša ZRC SAZU sta v zbirki *Linguistica et philologica* izdala knjigo Helene Jazbec Nemške izposojenke pri Trubarju. Knjiga obravnava nemške izposojenke v besedilu Primoža Trubarja *Ena dolga predgovor*, ki je predgovor k njegovemu prevodu prvega dela Novega testamenta iz leta 1557. Glavni cilj analize nemških izposojenk je bil čim bolj natančno določiti čas izposoje. Ugotovljeno je bilo, da je bilo največ besed lahko izposojenih v 12. stoletju, ko se je začel večji pritok nemškega prebivalstva. Trubarjevih inovacij pa je zelo malo. Poleg tega *Ena dolga predgovor* vsebuje samo 4 odstotke nemških izposojenk od vseh besed v besedilu. V Trubarjevem delu so nemške izposojenke torej pretežno odraz rabe v ljudskem jeziku in jih Trubar iz nemščine ni prevzemal zaradi morebitne nezadostne izraznosti slovenščine 16. stoletja. Avtoričine ugotovitve vodijo v sklep, da prvi slovenski pisatelj kaže nepričakovano visoko stopnjo jezikovne ozaveščenosti in težnjo po čim večji razumljivosti svojih spisov.

Julijska krajina

ZRS

Znanstvenoraziskovalno središče Koper je v zbirki *Annales Majora* izdalo zgodovinsko monografijo *Operacija Julijska krajina* s podnaslovom *Severovzhodna meja Italije in zavezniške obveščevalne službe (1934–1945)*. V knjigi zgodovinar Gorazd Bajc prikazuje italijanski odnos do razmejitve Julijske krajine v obdobju od kapitulacije Italije 8. septembra 1943 do konca druge svetovne vojne skozi dokumente anglo-ameriških obveščevalnih služb. Po kapitulaciji

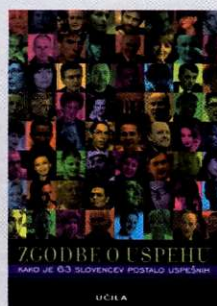
1.

1.

2.

3.

4.

se je namreč za italijansko stran pojavila nevarnost, da po prvi svetovni vojni zasedenih in priključenih ozemelj na severovzhodu ne bo mogla pred t. i. slovansko ali slovansko-komunistično nevarnostjo učinkovito braniti nobena italijanska vojaška formacija. Knjiga prinaša veliko novih spoznanj za slovensko zgodovinsko sliko in nam daje bolj kompleksno sliko tedanjega dogajanja, saj temelji na do nedavnega večinoma nedostopnem gradivu v arhivih v Londonu in Washingtonu. Seznanj nas, kako so delovale te obveščevalne službe, kateri so bili njihovi glavni cilji, še zlasti glede Primorske, slovensko-italijanskih odnosov in končne razmejitve.

Jürgen Habermas

Založba Sophia

Delo *Med naturalizmom in religijo* je Jürgen Habermas osredičil okoli dveh konfliktnih tendenc našega časa: na eni strani gre za absolutizacijo dognanj in miselnih form naraševanja, za ekspanzijo naturalizirane podobe sveta, na drugi za naraščanje vpliva religijskih ortodoksij. Teme knjige se na koncu iztečejo v družbeno teorijo – temo razmerij in vplivov, ki obstajajo znotraj države med obvladovanjem religijskega in svetovnonazorskega pluralizma, ter »obetov za politično ureditev pacificirane svetovne družbe«. S to kritiko egoističnega individuuma in slehernega fundamentalizma ostaja Habermas veliki moralni kritik globaliziranih družb pa tudi zagovornik dialoga v sodobnih pluralističnih družbah.

Zgodbe o uspehu

Založba Učila

Študenti z različnih fakultet so se lotili obsežnega projekta in povabili uspešne Slovence, naj spregovorijo o »skrivnosti« svojega uspeha. Izbrali so ljudi z različnih področij (gospodarstvo, šport, kultura, mediji, politika, religija) glede na njihovo uspešnost, priljubljenost in nagrade, ki so jih prejeli. In kaj je njihov skupni imenovalec? Kaj jih je privedlo do uspeha? Poleg delavnosti

še disciplina in red. Intervjuvanci v večini pravijo, da po ničemer niso izstopali med svojimi vrstniki v omenjenem obdobju, vendar pa je pri vsakem posebej opaziti, da je (bil) na neki način poseben. Vidimo jih kot samozavestne, z visokim samospoštovanjem, kot drzne in predane vizionarje. So urejeni in skrbijo za svoje zdravje. Spremembe jih privlačijo. Ne strmiijo (le) k finančnemu uspehu, temveč uživajo v tem, kar delajo. Seveda je pomembna tudi sreča, pravijo – biti ob pravem času na pravem mestu –, ki pa je povezana s trdim delom, z vztrajnostjo, odločnostjo, načelnostjo, s preudarnostjo. In s poštenostjo.

Veliki grof

Karantanija

V zbirki *Klasiki* je založba Karantanija objavila zgodovinsko povest *Veliki grof*, ki jo je Fran Detela napisal leta 1885. Povest prikazuje burne dogodke za časa zadnjega celjskega grofa Ulrika II. Poročil se je s Katarino, hčerko srbskega despota Jurija Brankovića. Kot varuh in svetovalec mladoletnega ogrskega kralja Ladislava Postuma se je vmešal v notranje zadeve in razprtije na Ogrskem in izzval sovraštvo ogrskih velikašev, zlasti mogočnega Hunjadija. Ti so ga leta 1456 zahrbtno ubili v Beogradu, s čimer se je končala dinastija Celjanov. Zgodba je polna romantičnih vložkov in strasti.

Zlato srečo nosimo

Založba Mladinska knjiga

V knjigi *Zlato srečo nosimo, vsem ljudem jo trosimo* (zbirka *Velike slikanice*) so zbrane pesmi, pravljice in uganke, ki nas ob naletavanju snežink popeljejo od Miklavža do Božička, pa čez novoletne čudeže vse tja do dvanajstih starih mož, ki že leta vrtijo naš čas naprej. Izbor Anje Štefan je bogata mešanica ljudskega slovstva in avtorskih besedil, likovna podoba pa je delo najboljših slovenskih ilustratorjev. Kot posebna zanimivost je prvič v slovenščini objavljena zgodba Astrid Lindgren *Božični večer s Piko Nogavičko*.

Puhov most na Ptuju

Mostovi Petra Gabrijelčiča

V. M.

V Cankarjevem domu v Ljubljani je na ogled (do 28. februarja) razstava *Mostovi*, na kateri so predstavljeni najpomembnejši mostovi, ki jih je zasnoval Peter Gabrijelčič, profesor na Fakulteti za arhitekturo v Ljubljani.

Mostne konstrukcije imajo v zgodovini stavbarstva prav poseben položaj. Vedno so bili namreč zgradbe s kulturnim in ne le uporabnim namenom. Verjetno so najlepša in simbolno najbolj sporočilna arhitektura. So pripovedi o prestopih čez naravno oviro, obramba pred sovražnikom, a tudi najzanimivejši kraji za pretok ljudi in izmenjavo blaga. Mostovi so torej od nekdaj sodili med pomembne objekte in graditelji so jih postavljali v skladu s svojo umetnostjo graditve. »Most poudarja povezovanje končnega s končnim v omejeni soodvisnosti med ločenostjo in povezanostjo ter s tem, ko premaguje razdaljo, to dela hkrati opazno in izmerljivo. Je simbol svobode,« je o Gabrijelčičevih mostovih zapisal prof. Miloš Florijančič.

»Pomembnejši kot hiše« »Nič od vsega, kar človek v življenjskem slogu postavlja in gradi, ni v mojih očeh boljše in vrednej-

še kot mostovi. Pomembnejši so kot hiše, svetlejši kot božji hrami, ker so bolj splošno uporabni. Last vsakogar, do vseh so enaki, koristni, vedno postavljeni smiselno, na kraju, kjer se križa največ človeških potreb, trajnejši so kot druge gradnje in ne služijo ničemu, kar je skrito ali zlo,« je o mostovih zapisal nobelovec Ivo Andrić.

Izkušnja dveh desetletij Mag. Peter Gabrijelčič je bil rojen leta 1947 v Mariboru, diplomiral je na Fakulteti za arhitekturo v Ljubljani leta 1973 in bil asistent pri prof. Edu Ravnikarju. Do leta 1983 je bil redni profesor za področje urbanizma in arhitekture, bil je dekan Fakultete za arhitekturo v Ljubljani. Bil je gostujoči profesor v mnogih krajih po svetu. Predava na številnih mednarodnih in domačih kongresih. Razstavljal je na samostojnih preglednih avtorskih predstavah v številnih galerijah po svetu in prejel mnoge nagrade.

Graditev mostov, pri katerih je Peter Gabrijelčič sodeloval kot arhitekt, nam odkriva več kot dvajsetletno izkušnjo, v kateri so se prepletla znanja številnih strokovnjakov. Skupaj so izoblikovali vrsto prostorskih zgodb, ki so pomembno in usodno zaznamovale številna mestna in krajinska okolja v Sloveniji.

Njegova zgodnja dela predstavljajo odmik od splošno uveljavljenega golega inženirstva v mostogradnji. Zlom te kontinuitete in vpeljava simbola je za tisti čas pomenila temeljni preobrat v graditvi mostov na Slovenskem. Z vztrajnostjo delovanja mu je uspelo vzpostaviti klasično obravnavo mestnih projektov in opozoriti na izgubljene prostorske in ambientalne vezi med reko in mestom.

Arhitektura za človeka V velikih inženirskih projektih Peter Gabrijelčič sodeluje kot občutljiv oblikovalec, ki se s krajinskimi fenomenami ukvarja tudi na dru-

gih področjih svojega delovanja. »Krajino zaznava kot celovit morfološki teritorij. Strukturno ga prepozna in identificira njegove specifičnosti, kar ga vodi k uglasenemu delovanju med celotno podobo krajine in cestnim oziroma mostnim telesom,« o Gabrijelčičevi arhitekturi pravi prof. Florijančič.

V soočenju s pragmatizmom inženirske logike in logike izvajalca deluje Gabrijelčič v smislu risarja, ki v popolnosti obvladuje bistvo in perspektivo krajine, ki jo obdeluje. To perspektivo vleče skozi celotno pot projektiranja, vse do končnega učinka, ki ga most in cesta ustvarjata v prostoru.

Mostovi in brvi, pri načrtovanju in oblikovanju katerih je sodeloval, so arhitekture za človeka. Lahko jih prehodimo ali samo opazujemo. Vsem je lasten humanistični zven, kar je nedvomen osebni Gabrijelčičev prispevek v krogu timskega dela, kjer pri graditvi tako zahtevnih objektov sodelujejo mnogi odlični inženirji in skrajno zahtevni naročniki. **D**

Kvaliteto igre potrди gledalec

Lucija Horvat, foto: arhiv MGL

Igralec Uroš Smolej je bil za vlogo Konferansjeja nagrajen že štirikrat, nazadnje z nagrado Prešernovega sklada. Največje priznanje zanj pa je, da je bil Konferansje vseh gledalcem.

Ko so v mariborskem gledališču brali obrazložitev tvoje nagrade Prešernovega sklada, si se v nekem trenutku zasmejal. Je bil za smeh kakšen poseben razlog?

Podelitev je bila zame zagotovo zelo srečen trenutek; nisem mogel biti resen ne glede na to, da proslava sama po sebi ni bila ne vem kako vesela. Je pa res, da je bila v besedilu obrazložitve besedna zveza, ki me je malo spodbodla in sem se samoironično nasmešnil. Rečeno je bilo namreč, da sem v odlični psihofizični kondiciji, vendar imam ta čas sam pri sebi občutek, da to ni čisto res.

Za vlogo Konferansjeja si dobil že nekaj nagrad. Kako je bilo študirati to vlogo?

Res je, da sem bil večkrat nagrajen za to vlogo. Da bi bil kdo večkrat nagrajen za določeno vlogo, se v Sloveniji ne zgodi ravno pogosto. To je morda bolj v navadi v tujini, kjer je več festivalov, priložnosti in nagrad. Vloge sem se lotil tako kot vsake druge, le da sem imel predpriprave iz plesa in petja. Samo po sebi to ni tak problem: naučiš se pesmi in jih obvladaš. Tudi koreografije sem se naučil ne glede na to, da nisem poklicni plesalec. Večji problem

je bilo združiti igro, petje in koreografijo, ker tega kot igralec nisem vajen, zato je študij te vloge terjal malo več časa, vsega skupaj dobre tri mesece. Študirati to vlogo je bilo zame res zabavno, in če se ne bi zabaval, bi bilo včasih kar težko. Petje in ples imam rad, zato sem se vloge lotil z velikim užtkom in je bila zame velik izziv. Pri igri nas je spremljal orkester, kar je bil zame šok, vendar pozitiven. Na premieri smo imeli vsi nastopajoči posebno tremo, skrbel nas je vsak ton in korak posebej, toda prebili smo led. Še zdaj, po toliko predstavah gre kdaj kakšen korak malce po svoje, vendar je to neopazno, ker je vsa koreografija zavita v igro.

Katera je tvoja najljubša vloga?

Ne morem opredeliti najljubše vloge, ker mislim, da je to vprašanje za nekoga, ki je končal svojo

ki so ti podobni, ali takšni, ki so popolnoma drugačni od tvojega?

Rekel bi, da je izziv za igralca prav to, da pokaže nekoga drugega, ne toliko sebe. Seveda sebe zagotovo na neki način zrcališ na odru, vendar so mi prav odstopanja od sebe najzanimivejša. Če lahko pokažem nekaj, kar jaz nisem, je to najlepše in velik izziv. Problem je le, kako iti iz svoje kože, saj vedno na neki način črpaš iz sebe. Pri oblikovanju vloge pomagajo tudi življenjske izkušnje. Sploh pa je igralec kompleksno bitje in vedno nosi s sabo tako vlogo kot osebno življenje – to dvoje je zelo težko ločiti. Tu ne mislim, da bom igral neko vlogo in potem razmišljal in živel kot tisti lik v gledališču, res je le to, da kot vsi ljudje veliko svojega dela nosim s sabo in sem pod pritiskom, ker moram biti na vlogo pripravljen, saj sem

Slovensko gledališče je dobro, moderno in ima sebi lastno poetiko. Izkorišča vso gledališko svobodo in pokriva vse gledališke žanre, tudi muzikal.

igralsko pot in se zazira nazaj. Ne morem se opredeliti ne na žanr ne na vlogo. Seveda je Konferansje zame ena najljubših vlog že zato, ker je tako uspešna, ker jo je užitek igrati in ker je tako drugačna od drugih vlog. Sicer pa imam v različnih obdobjih različne prioritete. Je pa kar nekaj vlog, ki se jih rad spominjam; še toliko rajši imam tiste, ki jih je občinstvo sprejelo z odobravanjem. Slednje je najboljša potrditev, da sem vlogo dobro odigral.

Kakšne značaje najraje igraš? Kakšni značaji so ti bližje: takšni,

zvečer na odru. Poklic igralca se živi z odgovornostjo, da te zvečer gleda dvorana ljudi. V tem smislu se od vloge ni mogoče ločiti, detajlno pa seveda jaz nikakor nisem tisti, ki ga igram. V predstavi Prasica debela na primer igram japija, ki ima značaj popolnoma nasproten mojemu, je nesramen in površen. Seveda pa igram tudi vloge, o katerih ne bi mogli govoriti, da predstavljajo značaj. Takšna vloga je prav Konferansje, ki predstavlja vse kaj drugega kot kakšen določen značaj. Konferansje je konglomerat vsega, v sebi nosi dobro in

slabo, ekstremna čustva, lahko celo agresijo, marsikaj torej.

Lahko zaupaš, katero vlogo študiraš zdaj?

Ta čas nobene. Pred časom smo imeli premiero Ljudomrznika, konec letošnje sezone pa bom začel študirati vloge za prihodnjo sezono. Nobena še ni uradna, lahko rečem le, da je pred mano še en muzikal, čaka pa me tudi kakšna resna vloga za protiutež, saj igra kot taka terja preizkuse v različnih žanrih in vlogah. Najmanj kar si želim, je, da bi me opredelili na primer samo za komične ali samo za resne vloge.

Te bomo v prihodnosti še kdaj videli v filmu?

Vsake toliko pride na vrsto tudi film, nekaj snemalnih dni z manjšo vlogo. Seveda bi si želel tudi kaj večjega, vendar razumem, da je naš trg majhen, režiserji in producenti pa imajo svoj krog ljudi, ki jim zaupajo, kar je tudi normalno. Ne vem, morda bodo kdaj snemali film, v katerem bodo v kakšni vlogi videli prav mene ... Film mi je všeč, všeč mi je snemati film. Imel sem že priložnost, da sem se lahko ukvarjal tudi s konkretno filmsko vlogo, ne le z epizodo, ki jo narediš mimogrede. Filmski dan je zelo zanimiv, lahko se osredotočiš res le na določen trenutek, igra je precej specifična, igralska sredstva so manjša. Upam, da se bo zdaj v Evropski uniji s pretokom igralcev in režiserjev trg malo odprl in bo več možnosti.

Bi šel snemat v tujino?

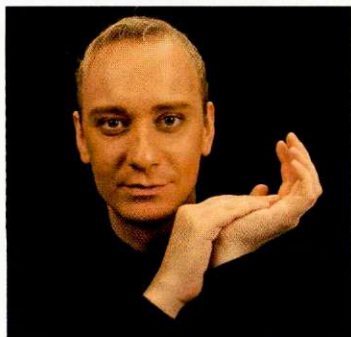
Bi, seveda, če bi imel kakšno konkretno ponubo. Po avdicijah pa ne bi hodil.

Kakšna je po tvoje kakovost slovenskega gledališča?

Slovensko gledališče je zelo kvalitetno. Resno mislim. Na tako majhnem prostoru toliko dobrih igralcev, gledališč, režiserjev in kvalitetnih predstav! Slovensko gledališče ima tudi v svetu veljavo. Glede na gostovanja slovenskih gledališč smo v primerjavi s tujimi zelo visoko. Nekaj tujih predstav seveda pride v Slovenijo, vendar so to ponavadi najboljše. Vseh, da bi potem predstave te druge dežele primerjali s slovenskimi, pa si verjetno ni mogoče ogledati. Glede na to, kar sam vidim in spremljam, tako igralce kot predstave, se mi zdi, da je naše gledališče res na nivoju; je dobro, moderno in ima sebi lastno poetiko. Izkorišča vso gledališko svobodo in pokriva vse gledališke žanre, tudi muzikal. Tako komercialno kot umetniško tradicionalno gledališče imata pri nas svoje mesto. Izbor predstav je zelo širok in mislim, da slovensko gledališče res lahko zadovolji okus slehernega zahtevnega obiskovalca gledališča. Pri nas se greš v gledališče lahko nasmejati, zjokati ali pa si preprosto pogledat kaj vizualno lepega.

Ali ima slovensko gledališče glede na posebne slovenske okoliščine kakšno slabost?

Slabost? Gledališče kot tako najbrž ne. Seveda pa je vprašanje morda to, kako je gledališki delavec oz. kulturnik nasploh obravnavan. Problem je vrednotenje dela človeka, ki živi od umetnosti. Ne vem sicer, kako je v tujini, lahko da je celo slabše. Vseeno mislim, da se imamo v pri nas kar lepo, da ne smemo preveč črno gledati in da smo tisti, ki delamo, lahko srečni, da imamo službe in da lahko delamo. V kakšnem večmilijonskem mestu, nekje, kjer so doma sanje in kjer je igralec res ogromno, je pot do tega, da lahko nekaj narediš in pokažeš svoj talent, verjetno precej trnovo. Pri nas je ta pot morda vseeno malo lažja, čeprav je res, da brez določenih kvalitet tudi pri nas igralec ne pride do izraza. Glede na to, da je Slovencev malo, ima vsak diplomant AGRFT pri nas še vedno možnost in priložnost dobiti si tako delo, ki ga rad opravlja, naj bo to gledališče, televizija, radio ali film. **D**

Napovednik dogodkov

ČETRTEK, 21. 2. 2008

19.30 SNG Drama Ljubljana: Dane Zajc: Jagababa

19.30. Gospodarsko razstavišče: Sergej S. Prokofjev: Romeo in Julija – balet

19.30 Stara pošta: Henrich von Kleist: Kleist

20.00 SNG Drama Ljubljana: Žarko Petan: Fatalna komedija

PETEK, 22. 2. 2008

19.30. Gospodarsko razstavišče: Sergej S. Prokofjev: Romeo in Julija – balet

19.30 SNG Drama Ljubljana: J.-B. P. Molière: Scapinove zvijače

19.30 MGL: Vladimir Nabokov: Lolita

20.00 Teater Komedija: Aldo Nicolaj: Blagi pokojniki, dragi možje

21.00 MGL: J. Pavlič / G. Puccini: Tosca. Gostuje Umetniško društvo OSUM.

SOBOTA, 23. 2. 2008

19.30 MGL: J. Masteroff, F. Ebb, J. Kander: Kabaret – muzikal

20.00 MGL: J. Pavlič / G. Puccini: Tosca. Gostuje Umetniško društvo OSUM.

20.00 SNG Drama: Zijah A. Sokolović: Igralec ... je igralec ... je igralec

20.30 Cankarjev dom: Za Ondekoza (Japonska) – spektakel z bobni taiko

NEDELJA, 24. 2. 2008

17.00 Lutkovno gledališče Ljubljana: A. Lindgren, B. Tadel: Kljukec s strehe – lutkovna predstava

20.00 Kulturni dom Mengeš: SNG Nova Gorica in Gledališče Koper: Douhtar pod mus

PONEDELJEK, 25. 2. 2008

19.30 SNG Drama: Tennessee Williams: Orfej se spušča

20.00 MGL: J. Pavlič / G. Puccini: Tosca

20.00 Slovenska filharmonija: Veda Zuponic, klavir (ZDA) – klasična glasba

TOREK, 26. 2. 2008

18.00 SNG Drama: Heinrich von Kleist: Katica iz Heilbronna ali Preizkus z ognjem

19.30 MGL: Drago Jančar: Lahka konjenica

19.30 Cankarjev dom: SNG Opera in balet Ljubljana: Yin & Yang – baletni večer

20.00 MGL: J. Pavlič / G. Puccini: Tosca

SREDA, 27. 2. 2008

19.30 MGL: Drago Jančar: Lahka konjenica

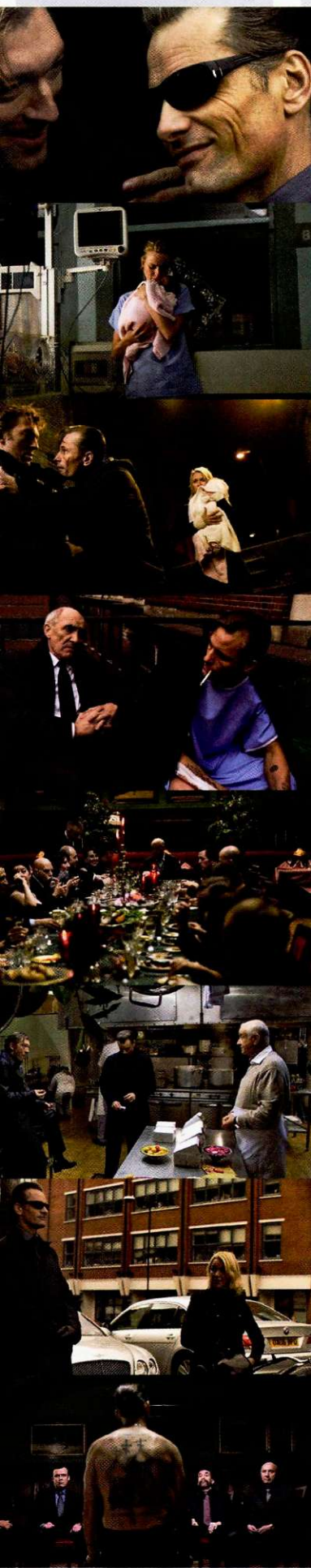
20.00 Cankarjev dom: Simfonični orkester Severnonemškega radia (NDR) iz Hamburga (Nemčija) – klasična glasba

20.00 Gledališče Glej: Gledališče Glej: Vincent River

**RADIO
ZELENI VAL**
93.1 & 97.0 Mhz

ALPE ADRIA "ZELENI VAL" d.o.o., Spodnja Slivnica 16, 1290 Grosuplje

Smrtne obljube

Monika Maljevič

Tragična smrt noseče najstnice spodbudi porodničarko Anno, da poskuša s pomočjo pokojničinega dnevnika odkriti sorodnike dekletovega dojenčka.

Ob iskanju razlag v ruščini napisanega dnevnika se njene poti prekrizajo z brezkompromisno rusko mafijo, katere član je tudi premišljeni Nikolai. Ob druženju z Anno se znajde v dilemi med ljubezenskimi čustvi in zvestobo mafijski družini, toda ko se med kriminalci razplamti kruta vojna, je lahko vsako omahovanje usodno ...

Skrivnostni in karizmatični Rus Nikolai Luzhin je voznik pri eni izmed najbolj razvpitih londonskih kriminalnih družin. Glava družine, pripadnice mafijske bratovščine Vory V Zakone, je Semyon, lastnik luksuzne restavracije. Njegov sin je nasilni in izzivalni Kirill, ki pa je veliko bolj navezan na Nikolaia kot na lastnega očeta.

Nikolai se uspešno izogiba težavam, ki ga obdajajo, toda ko spozna porodničarko Anno Khitrovo, se njegovo življenje zaplete. Anno močno prizadene tragična zgodba najstnice, ki umre pri porodu. Odloči se, da bo poiskala dojenčkove sorodnike, pri tem pa si pomaga z dekletovim dnevnikom, napisanem v ruščini. Kljub opozorilom svojega strica Stepana ne odneha in kmalu nenamerno prekriza pot Voryjem.

Nikolai se nenadoma znajde med dvema ognjema. Na preizkusu je njegova zvestoba. Na eni strani je družina, ki bo storila vse, da prikrije resnico, na drugi pa Anna, ki se vztrajno podaja v čedalje večje težave. Komu lahko sploh zaupa? V usodni verigi prevar in umorov, ki zaznamujejo družino in temačne predele Londona, so v nevarnosti mnoga življenja, tudi njegovo.

Ozadje zgodbe V novem trilerju znanega režiserja Davida Cronenberga je po celovečercu *A History of Violence* glavno vlogo znova prevzel Viggo Mortensen. Sku-

Eastern Promises

Režija: David Cronenberg

Žanr: kriminalka/triler

Scenarij: Steven Knight

Produkcija: Stephen Garrett, David M. Thompson, Jeff Abberley

Igrajo: Viggo Mortensen, Naomi Watts, Vincent Cassel, Armin Mueller-Stahl, Josef Altin, Mina E. Mina, Aleksander Mikic

Premiera: 21. 2. 2008

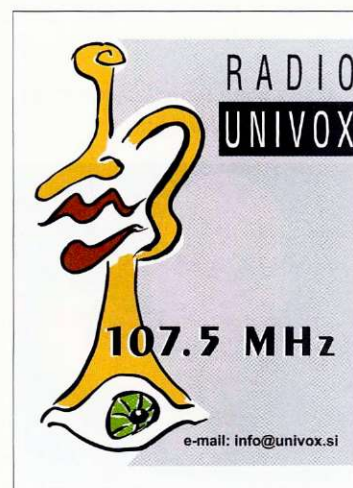
Distribucija: Cinemania group

pna vsem trem filmom je zgodba o drugačnem, skitem Londonu. Prvotno naj bi Knight napisal enurni televizijski film o vzhodnoevropski trgovini z ljudmi, nato pa se je pisanje sprevrglo v raziskovanje mogočnejših, ki s to trgovino ustvarjajo vrtoglave dobičke. Gre za pravo kriminalno organizacijo Vory V Zakone. »Neverjetno, kako različni vzhodnjaki, Rusi, Kitajci, Turki ..., delujejo na edinstven način in hkrati krepijo vezi med seboj,« pravi Knight. »Policija se z veliko težavo prebije v svet zločincev, toda te skupine imajo povsem svojo politiko, ki zunaj njihovih skupin sploh ni vidna.

Lik Semyona predstavlja resničnega lastnika restavracije v New Yorku, lik Anne pa sem posvetil porodničarki, ki je bila navzoča pri porodu mojega prvorojenca v

londonski bolnišnici. Hotel sem prikazati, kako se povsem običajna Londončanka kar nenadoma lahko znajde v skrivnem svetu, vendar se to ne zgodi pogosto, saj se ta dva svetova le redko prekrizata.« **D**

**"Fantje in dekleta,
odgovornost do
naroda se začne
v postelji."**

Dr. Franc Rode, kardinal

Bob leta 2007

Izbrali smo izjavo, ki je s pomočjo
vašega glasu premočno zmagala.

www.vecer.com/bob

VEČER

Božičkove sani

Tekst: Miha Dovč, foto: Matej Mihinjač, oba SAGA Institute

Volvo XC70 D5 summum avtomatik

Že res, da ima volvo XC70 v svoji najprestižnejši izvedenki bolj malo skupnega s prevoznim sredstvom tega dobrega moža iz Laponske, a nekaj skupnih točk le imata. Obe prevozni sredstvi imata korenine v Skandinaviji in obema ne primanjkuje igráč. Le ciljna skupina je malo drugačna.

Ne izstopa Na cesti se boste redkokdaj ozrli za njim, in tudi če boste sami sedeli v njem, boste hitro opazili, da se druge glave prav nič z začudenjem ne obračajo za vami. Za dvigovanje ega pri Volvu že od nekdaj

TEHNIČNE KARAKTERISTIKE

TEHNIČNI PODATKI	VOLVO XC70 D5 AVTOMATIK
vrsta motorja	turbodizelski, petvaljni, vrstni, 4 ventili na valj
prostornina v ccm	2.400
moč v kW (KM) pri vrt./min	136 (185) pri 4.000
največji navor v Nm pri vrt./min	400 pri 4.000
menjalnik	šeststopenjski, samodejni
pogon	na vsa štiri kolesa
mere (dolžina x širina x višina) v mm	4.838 x 1.861 x 1.604
medosna razdalja v mm	2.815
prtljažnik v litrih	575 – 1.600
masa praznega vozila (nosilnost) v kg	1.794 (426)
največja hitrost v km/h	205
pospešek 0-100 km/h v s	9,9
poraba (po normah EU) v l/100 km	10,5/7,0/8,3
poraba na testu v l/100 km	10,4
cena vozila v EUR	56.426

nimajo zdravila. Škatlaste oblike karoserije in veliki ostri robovi so vedno dajale prednost uporabnosti pred estetiko – boljša izkoriščenost prostora v potniškem prostoru in prtljažniku. Z novim XC70 so sicer stopili malo stran od tega načela, a vendar še vedno ni zgubil značilnega 'šarma'. Zunanji videz vozila tako nikoli ne bo predmet širokih filozofskih razprav. Ko samo s prijemom voznikovih vrat odklenete vozilo ob predpostavki, da imate v žepu pametni ključ, pa se vam zasvetijo oči. Kas se zavrti kakšno desetletje nazaj, ko ste na božično jutro švigali z očmi pod smreki-

co in iskali darila, ki so vam bila namenjena. Tu so odlični sedeži, odeti v perforirano usnje, ki pozimi grejejo in poleti hladijo voznika in sovoznika, vrhunski avdiosistem, sistem BLIS, ki opozarja voznika na vozila v mrtvem kotu, aktivni tempomat s samodejnim uravnavanjem razdalje do spredaj vozečega, samodejno odpiranje in zapiranje prtljažnih vrat ter še cela vrsta dobrot, ki jih spregledate in odkrijete kasneje ter se znova veselite. Brušen aluminij na vratih in armaturni plošči ter drugi materiali v notranjosti ovržejo vse dvome o izbiri cenjenih materialov. Voznik bo zlahka našel idealno pozicijo za vožnjo in na cilj prišel bolj spočit kot tedaj, ko se je usedel v vozilo. Le gumbov na sredinski konzoli je več, kot smo vajeni pri drugih vozilih, in zahteva malo več privajanja. Tudi zadaj sedeči bodo imeli dovolj prostora za 'lunjičastih' rjavih usnjenih sedežih. V prtljaku je dovolj prostora tudi za dva ladjadorca, ki jima boste z varovalno mrežo preprečili nedovoljen vstop v potniški prostor. Le nežno tapetiran prtljažnik prej obložite s kakšno odejo. Da Volvo skrbi za varnost svojih potnikov, je bolj jasno kot vreme poleti. Poleg že prej omenjenih sistemov BLIS in aktivnega tempomata je XC70 oborožen še s sistemom, ki opozarja na premajhno varnostno razdaljo, z dvomestnim številom zračnih blazin in nadležnim, a zato učinkovitim opozarjanjem za pas, če ni pripet.

Še vedno pet valjev Pogonski stroj je ta, po katerem je Volvo znan kot Saab po svojih turbomo-

torjih – vrstni petvaljnik. V 2,4-litrskem turbodizlu se skriva 185 'konjičev', kar se sicer sliši veliko, a praksa je malo drugačna. Teža, ki z voznikom in sopotnikom hitro doseže 2 tona, ter rahlo počasen samodejni menjalnik zahtevata svoj davek. Poraba se je zato venomer gibala nad 10 litri, hitrost pa ne bo nikoli večja od 205 kilometrov na uro. Napredek pri avtomatiki je sicer viden, vendar velja razmisliti o ročnem menjalniku s prav tako šestimi stopnjami. Neodzivnost, večja poraba in slabše zmogljivosti so dovolj tehtni razlogi za to. Podvozje se z nastavitvijo trdote blaženja zlahka prilagaja voznikovim željam s tremi načini: comfort, sport in advanced. Oddaljenost od tal, stalni štrikolesni pogon in zaščitne plastike sicer nakazujejo, da ima XC70 tudi nekaj terenskih ambicij, a pomanjkanje reduktorja hitro konča preveč ambiciozno avanturo. Za plezanje čez pločnike in robnike pa ima več kot dovolj znanja.

Ob bok XC70 lahko postavimo še audija allroad in subaruja outback. Ta tri vozila se dobro znajdejo na cesti in terenu, hkrati pa s seboj prepeljejo še nekaj prtljage. Le prodajna cena zna marsikoga odvrniti od tako zelenega nakupa. **D**

Novici

GMC DENALI XT Dokaz, da večno kontroverzni Američani znajo narediti nekaj planetu prijaznega, je GMC-jev koncept – SUT denali XT. Hibridni agregat poleg običajnega bencina prebavlja še 85-odstotni bioetanol. Od primerljivo velikega športnega tovornjaka je ekonomičnost pri porabi goriva, tudi kadar ga žene bencin, večja za 50 odstotkov. Glede na njegovo pojavo lahko pričakujemo, da ga žene agregat litrske prostornine manjšega sodčka in res – V8 s prostornino 4,9 litra postreže z 243 kilovati največje moči. Pod obliko zunanosti so podpisani pri Holdnu, z dežele tam spodaj, ki prav tako spada v koncern GM.

RINSPEED SQUBA V letu 1977 je v kino prišel film večnega šarmerja, angleškega tajnega agenta z licenco za ubijanje Jamesa Bonda. Imenoval se je Vohun, ki me je ljubil, izvrstno pa ga je odigral Roger Moore. Ker je Bond poln igračk kot Božiček, se je v filmu prevažal z 'rahlo' modificiranim lotusom esprit, ki je zmogel pluti pod vodo, kot mala podmornica. Rinspeed, ki je takrat Bondu pripravil ta avtomobil-podmornico, je predstavil svoj novi izdelek – sQuba. Le-ta ima kopenskega sorodnika v lotusu elise, vse drugo pa je plod inženirjev dežele nešteti bank in prvega letošnjega avtomobilskega salona. Poganja ga elektromotor, ki zmore nič kaj fascinantnih 37 kilovatov ter 160 nju-tonmetrov navora. Največja hitrost, ki jo bo vozilo zmoglo na kopnem, je 120, pod vodo pa bo plavalo s 3 kilometri na uro. Potop bo mogoč do globine desetih metrov. Da bosta imela voznik in sopotnik oskrbo s kisikom, bosta zadržena dva rezervoarja s skupno zmogljivostjo 33 litrov. Razlog, zakaj 20 kilogramov težko vozilo iz karbonskih vlakn nima strehe, je v varnosti. Če gre kaj narobe, lahko oba potnika brez težav splavata na površje, če bi imelo vozilo še streho, pa bi ga morali za potop obtežiti z dodatnima dvema tonama balasta, čemur električni motorček z majhno zalogo moči ne bi bil kos.

AVTOPRALNICA

AP 24 ur
(Center Kompas Stp)
Celovška cesta 206

Odprto:
NON STOP 24ur!

Tel: 01/500-37-53
Avtopralna steza
Samopostrežne storitve
Samopostrežni sesalniki
Samopostrežni čistilniki preprog
Samopostrežna avtopralnica

Parks 1
10 let

Parkirna hiša WTC
Dunajska cesta 158

Odprto:
pon – pet 07:00 – 18:00
sobota 07:00 – 13:00

Tel: 01/58-97-855
Strojno – ročno pranje
Notranje čiščenje
Poliranje
Globinsko čiščenje
+ VULKANIZERSTVO

Adrenalna izgorelost ni depresija

Lucija Horvat, foto: arhiv Demokracije

Sindrom adrenalne izgorelosti je motnja, ki najbolj prizadane tiste, ki ljudi okoli sebe navadijo na to, da lahko vedno prevzamejo nase vsako delo in nikoli ne razočarajo. Od sebe zahtevajo preveč in ne priznajo znakov izčrpanosti.

Adrenalna izgorelost je pravzaprav zelo razširjena, doleti lahko tako moške kot ženske vseh starosti, vendar pa je njene znake mogoče prepoznati in se motnji pravočasno izogniti. Do izgorelosti pride, tako pravi psihologinja Andreja Pšeničny z Inštituta za razvoj človeških virov, zaradi neustreznih, izčrpavajočih in ne vzajemnih odnosov tako v zasebnem kot v delovnem življenju.

Proces izgorevanja Izgorevanje je proces, ki ima več stopenj. Prva stopnja je izčrpanost, pri kateri si oseba noče priznati občutka kronične utrujenosti,

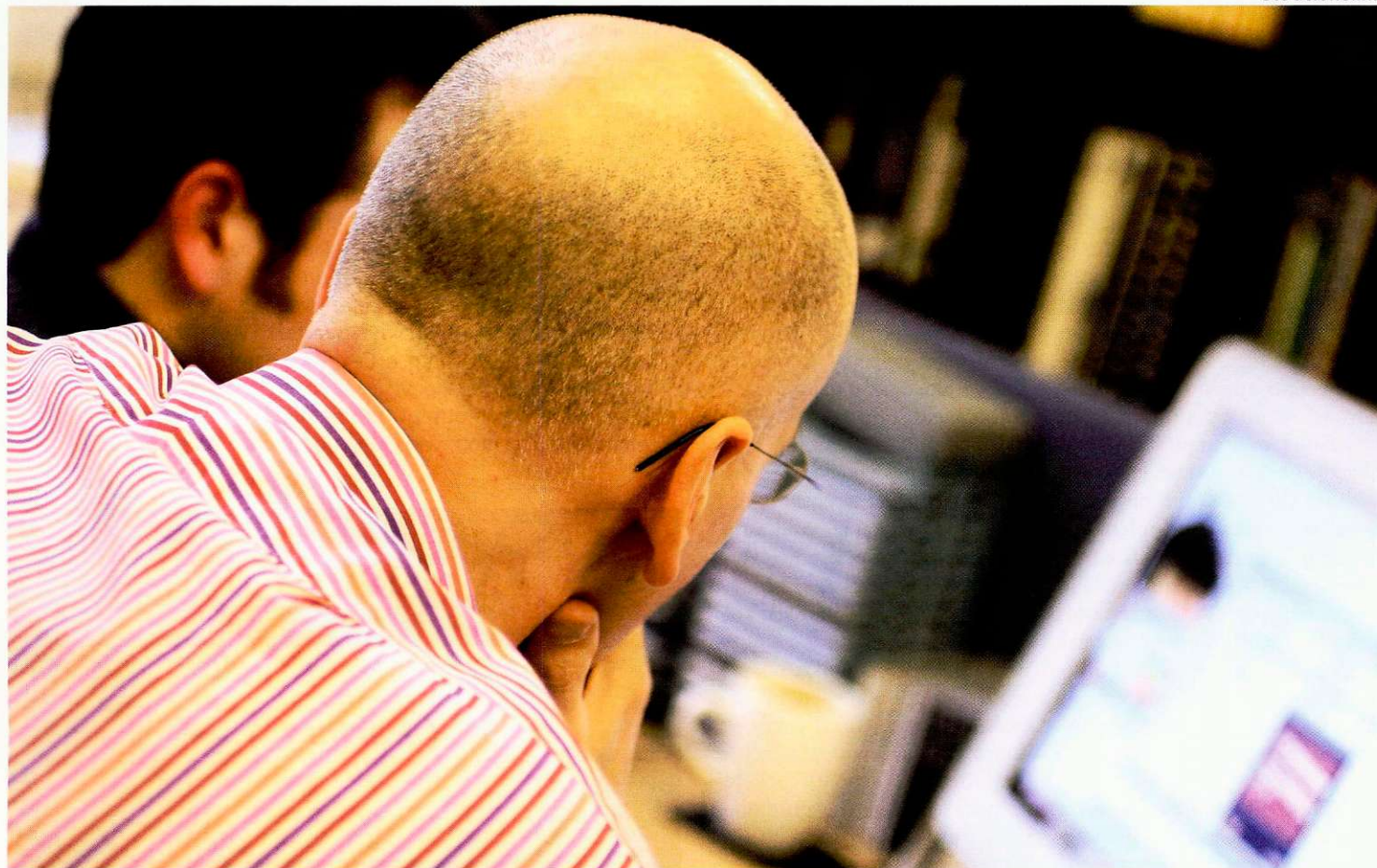
ampak si še naprej nalaga vedno nove in nove naloge. Navzven se to stanje kaže kot deloholizem, človek pa je manj odporen in prožen. Takšno stanje lahko traja tudi dvajset let, potem pa izgorevanje preide v naslednjo stopnjo, ki se kaže kot občutek ujetosti v način življenja, dela in odnosov. Hkrati se pojavljajo občutki krivde in upadanje storilnostno pogojene samopodobe, ki jo spremlja preizčrpanost. Nanjo prizadeti pogosto spet reagira aktivno, in čeprav zamenja delovno ali življenjsko okolje, tja prenaša svoje stare notranje prisile in tudi vzroke za nadaljnje izgorevanje. Takšno stanje nava-

dno traja eno do dve leti, število znakov izgorelosti pa se povečuje in stopnjuje.

Adrenalna izgorelost Tretja stopnja izgorevanja obsega troje: najprej stanje tik pred adrenalnim zlomom, ki traja okoli tri mesece, ko se prizadeti trudi, da bi bil še naprej aktiven, čeprav so vsi simptomi na višku in se spremembam okoliščin sploh ne more več prilagajati; nato nastopi adrenalni zlom, ko je prizadeti čisto brez energije in doživi velik psihofizični in nevrološki zlom. Na zunaj je adrenalni zlom, ki traja od nekaj tednov do treh mesecev, videti kot psihična mo-

tnja v obliki hudih depresivnih in/ali anksioznih simptomov. Kaže se lahko tudi telesno kakor infarkt ali možganska kap ali druga akutna telesna bolezen. V tretjo stopnjo adrenalne izgorelosti sodi tudi čas po adrenalnem zlomu. »Takrat prvi izčrpanosti sledi obdobje intenzivnih vpogledov, sprememba vrednostnega sistema in transformacija osebnostnih lastnosti. Zato je adrenalna izgorelost hkrati lahko formativen proces in formativna kriza. Ker z velikim upadom energije človeku zmanjka tudi energije za vzdrževanje psihičnih obrambnih mehanizmov in s tem notranjih

Ste deloholik?

Izgorevanje na delovnem mestu

prisil, se lahko zlomijo tudi tisti mehanizmi, ki so privedli do stanja izgorelosti,« pravi psihologinja Andreja Pšeničny.

Posledice izgorelosti Adrenalna izgorelost ima dolgotrajne posledice, ki se lahko vlečejo tudi dve ali tri leta. Tako delovne sposobnosti močno upadejo, pogosto se pojavljajo močni padci psihofizične energije, tudi če človek pred tem ni aktiven. Oseba, ki je doživela adrenalni zlom, ni sposobna vzpostavljati psihofizičnega ravnotežja in v obremenjenih situacijah doživlja periodično vračanje simptomov akutnega adrenalnega zloma. Čuti velik odpor do prejšnjih življenjskih in delovnih situacij, ki so jo pripeljale do zloma, in se vanje niti ne more vračati. Pogoste so tudi osebnostne spremembe – odgovornost za druge zamenja odgovornost zase, storilnost pa ni več vrednota.

Depresija ali ...? Pogosto adrenalno izgorelost zamenjujejo z depresijo in jo zaradi tega lahko napačno obravnavajo oziroma zdravijo. Razlike med depresijo in adrenalno izgorelostjo so precejšnje že glede na simptome. Za depresijo je značilna negativna samopodoba, ljudje, ki doživljajo adrenalno izgorelost, pa pozitivno samopodobo lahko ohranjajo, zaradi izčrpanosti začne upadati samo tisti del pozitivne samopodobe, ki ga pogojuje storilnost. Potreba po vzdrževanju storilnostno pogojene samopodobe je lahko celo vzrok, ki pripelje do adrenalne izgorelosti, in je hkrati tudi najtehtnejši razlikovalni dejavnik med izgorelostjo in depresijo. Pri izgore-

Trije vzroki za adrenalno izgorelost		
Družbene okoliščine	Psihološke okoliščine življenja in dela (nanje delno vplivamo tudi sami s svojimi osebnostnimi značilnostmi).	Osebnostne lastnosti
- Spreminjajoče se potrebe po znanju in usposobljenosti - Globalizacija svetovnega gospodarstva in selitev potreb po delavcih - Tranzicijsko obdobje, spreminjanje vrednot - Povečevanje števila delovnih ur, čeprav je učinkovitost pri 40 urah enaka kot pri 50	Na delovnem mestu: - delovna obremenitev - nadzor nad delom (pristojnosti, odgovornosti in poti komuniciranja) - nagrada za opravljeno delo - delovna skupnost, - pravičnost, - psihološko nasilje (mobbing) - vrednote Doma: Objektivne: - otroci s posebnimi potrebami, - nega ostarelih ali bolnih sorodnikov, - dolgotrajna bolezen, - izguba dela ... Subjektivne: - zahteven ali sebičen partner - prevzemanje skrbi za druge, ki zmorejo skrbeti zase ...	- izstopa storilnostno pogojena samopodoba - večja čustvena ranljivost - večja samokritičnost in odgovornost - manjša družabnost - manjša usmerjenost k uživanju življenja - adrenalni zlom najpogosteje doživijo »preveč zavzeti ljudje«

Adrenalnega zloma ne bodo doživeli ljudje, ki uživajo življenje.

lih osebah je telesna izčrpanost večja, imajo več imunskih težav, mori jih močan občutek odtujenosti, ujetosti in izgube varnosti. Ljudje, ki izgorevajo, svojo manjšo delovno učinkovitost občutijo veliko bolj kot depresivni ljudje, bolj kot slednji odlagajo zadovoljevanje svojih potreb in se bolj socialno osamijo, predvsem pa občutijo večje težave s koncentracijo, spominom in z odločanjem.

»Raziskave kažejo, da se pri dobri polovici odraslih depresivnih pacientov pojavlja povišan bazični kortizol, pri adrenalni izgorelosti pa je ta znižan,« pravi Andreja Pšeničny.

Zdravljenje izgorelosti »Če osebe med izgorevanjem, ko je kortizol še povišan, zdravimo samo z antidepresivi in brez psihoterapevtske pomoči, lahko s

tem samo pospešimo izgorevanje. Človek se bo po teh zdravih lahko počutil bolje, čutil več energije in bo zato nadaljeval s še močnejšim izčrpanjem samega sebe, kar ga bo lahko pripeljalo do končnega adrenalnega zloma,« poudarja Pšeničnyeva. Raziskave tudi kažejo, da neposredno po adrenalnem zlomu, ko se kortizol zniža pod normalno raven, antidepresivi lahko le še poslabšajo počutje, ker dodatno znižujejo kortizol. Priporočljivo in smiselno je samo kratkotrajno predpisovanje antidepresivov v odmerkih, ki so manjši od običajnega dnevnega odmerka. Tako majhni odmerki antidepresiva v prvih tednih po zlomu omilijo depresivne znake, ne da bi pri tem nižali kortizol. Seveda pa je v času po adrenalnem zlomu najbolj nujna psihoterapevtska pomoč, ki preprečuje, da človek po izboljšanju počutja ne bi spet zašel na stare tirnice izgorevanja. Takšna psihoterapevtska pomoč spreminja storilnostno naravnano samopodobo v bolj uravnoteženo. ■

Zgodba o uspehu

Kristijan Stranščak, foto: Gregor Pohleven, arhiv Demokracije

Začetek kariere Petre Majdič ni bil obetaven, kot bi si mislili, saj so jo prve izkušnje na snegu tako razočarale, da je nehala trenirati, kar bi jo kmalu odvrnilo od uspešnega nadaljevanja.

Namesto Petre je Bloudkovo nagrado prevzela njena mama.

Petra Majdič je doma v majhni vasici Brinje blizu Dola pri Ljubljani. Živi pri starših, ki imajo tam manjšo kmetijo. Slednjo, kot sama pravi, zadnja leta zelo pogreša, saj vrhunski šport zahteva veliko odsotnosti od doma. Petra je osnovno šolo obiskovala v Dolu pri Lju-

bljani, nato je šolanje nadaljevala na športnem oddelku Gimnazije Šiška v Ljubljani in ga uspešno končala z maturo leta 1998. Ta čas na Fakulteti za družbene vede v Ljubljani študira sociologijo oziroma kadrovskega menedžment. Študijske obveznosti poskuša, kolikor je mogoče, uskladiti s tre-

Dobre smuči so del uspeha.

Športnica leta 2007

ningi in tekmovanji, kar pa sedaj, ko se je prebila v svetovni vrh, ni lahko. Od leta 2003 je Petra zaposlena v Slovenski vojski.

Vztrajnost se je izplačala Na prvih treningih, ko še ni znala pravilno teči na smučeh, so jo vrstniki puščali daleč za sabo,

kar je današnja šampionka tako potrlo, da se je odločila, da na trening ne gre več. Šla je celo tako daleč, da je svoji mami naročila, naj tedanjemu trenerju Petru Kovaču, ki jo je večkrat klical domov in celo prišel iskat, pove, da ne misli več trenirati in naj jo pusti pri miru. Na vso srečo pa je bil takratni Petrin trener dovolj vztrajen in jo je znal prepričati, da si je premislila. Seveda ji danes ni niti malo žal, da je tako ravnala.

Čeprav so treningi prve dve leti potekali večinoma skozi igro, kasneje ni šlo brez težav in zapletov, saj so Petrini starši, ko so videli, da se je povsem predala teku na smučeh, nekaj časa zelo nasprotovali njeni pogosti odsotnosti z doma. Vendar jih je njena odločnost in zagnanost omehčala. Podobno se je odzvala tudi okolica, kajti v majhnem kraju, kot je Dol, je bilo, včasih dokaj nenavadno gledati mlado dekle, ki je neprestano v gibanju – na rolgah, kolesu ali pri teku. Toda čim bolj je odrasčala, bolj odločno in vztrajno je sanjala o tem, kako ji bo uspelo in bo vsemu svetu dokazala, česa je

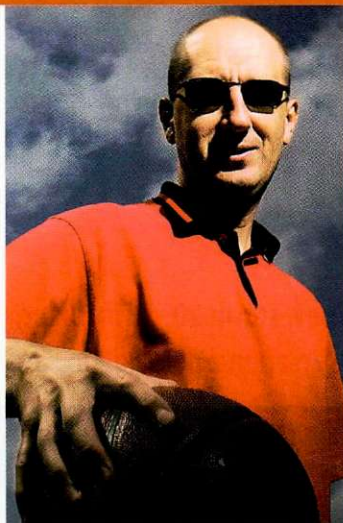
zmožna. Danes je vsem jasno, da so se je njena vztrajnost, trma in marljivost pri delu izplačale.

Vztrajno napredovanje Vztrajno se je prebijala v svetovni vrh in z leta v leto dosegala boljše rezultate. Prve stopničke je dosegla že leta 2000/2001 na tekmi v Asiagu, ko je v sprintu v klasični tehniki zaostala le za nekdanjo nepremagljivo Bente Skari. Istega leta je to ponovila. V sezoni 2001/2002 je nastopila na olimpijskih igrah (Salt Lake City) in z devetim mesto izboljšala do tedaj najboljšo slovensko uvrstitev, osvojila pa je še deseto in dvanajsto mesto.

V naslednjih sezonah se je Majdičeva utrdila med prvo petnajsterico in vztrajno nizala rezultate okrog desetega mesta. Dokončna športna potrditev ji je uspela v sezoni 2005/2006, ko je v Drammnu prvič opravila s svetovno elito v sprintu. To leto je zmagala še enkrat v Kussamu, prav tako v sprintu. Leta 2006 je s šestim mestom popravila slovensko in svojo najboljšo uvrstitev na zimskih olimpijskih igrah v Torinu. Sezona 2006/2007 je bila le potrditev, da Petra ni muha enodnevnica. Tri zmage v svetovnem pokalu in prva medalja na svetovnih prvenstvih (Sapporo) so za Petro le logično nadaljevanje začrtane poti, svetovni pokal pa je končala kot četrta tekačica na svetu, kar je v slovenskem smučarskem teku uspeh brez primere. V sprintu na svetovnem prvenstvu v Sapporu je Majdičevo prehitela le Norvežanka Astrid Jacobsen.

Težave s serviserji V letošnji sezoni je Petra Majdič zmagala že trikrat. Zadnja zmaga pred tremi tedni v Otepääju je bila najbolj prepričljiva, precejšnje zasluge zanjo pa je pripisala svoji serviserski ekipi. Čeprav se Petra svojih zmag veseli kot malokdo in je zato tudi tako priljubljena v karavani smučarskega teka, pa po zmagi v Estoniji ni skrivala, da ji nekatere stvari gredo že pošteno na živce. Že desetletje si prizadeva, da bi lahko trenirala v razmerah, kakršne si zasluži oziroma kakršne imajo tudi reprezentance s precej slabšimi rezultati. Vse je kazalo na to, da se bo po lanskem uspehu v Sapporu to uredilo, vendar je še vedno vse po starem. Na tekmah svetovnega pokala so v slovenskem taboru v glavnem še vedno brez fizioterapevta, še huje pa so zamude z izplačili serviserski ekipi. Od tod tudi Petrina zaskrbljenost, ki, namesto da bi se veselila uspeha, živi v strahu, da bo dve leti pred OI v Vancouveru ostala brez ljudi, ki imajo nemalo zaslug za njene zadnje uspehe. Zaupanje se namreč vzpostavi z leti in začeti z novo servisersko ekipo bi bil korak nazaj.

V preteklosti se je veliko govorilo o ponudbah Petri, da bi nastopala za nekatere druge države, česar pa ji glede na kadrovske in predvsem finančne težave v slovenskih zimskih športih ne bi smeli zameriti. Samo upamo lahko, da se bo o takih težavah govorilo čim manj, kar bi pomenilo, da se zadeve urejajo. Upajmo, da se bomo lahko Petrinih uspehov veselili brez grenkega priokusa. ■

Gostje plešejo

Esad Babačić

V teh dneh sem še posebej zadovoljen, ker mi ni treba pisati o naši zunanji politiki in imeti opravka z nekdanjimi brati iz nekdanjih jugoslovanskih republik.

Vsekakor je veliko lepše pisati o slovenskem hokejskem in smučarskem preporodu. Posebej zadovoljen sem, ker je bila tivolska dvorana, ki je pozdravila prihodnje polfinaliste lige EBEL, končno razprodana. Zmaji so se dvignili iz pepela in še enkrat dokazali, da so naši klubi specialisti za velike vrnitve. Potem ko je bila Olimpija že obsojena na spodnji del lestvice in je že kazalo na hitri konec njene prve avstrijske avanture, so se naši prvaki zarotili proti vsem in začeli igrati izvrsten hokej. KAC se je le stežka sprijaznil s prevlado prišlekov iz Slovenije in poskušal obraniti domačo čast, toda kaj več kot poštenega boja ni mogel ponuditi. Strah pred prvim napadom zelenih je bil upravičen in zdaj se lahko nadajamo novih podvigov izjemnega moštva. Kar nenedoma se zdi slovenska pravljica v avstrijski hiši spet mogoča, saj so se končno prebudili tudi »železarji«, ki so bili očitno pod psihološko blokado. Kako naj si drugače razlagamo totalni mrk, potem ko so bili nekaj časa celo najboljši v ligi. Očitno je bilo vse to preveč za večino igralcev, ki so se kar malce ustrašili svojega naglega napredka. Seveda so svoje povedali tudi nasprotniki, ki so prebrali igro našega hokejskega ponosa in začeli nastavljeni pasti, iz katerih se je bilo težko reševati. Najbolj katastrofalna je bila igra v obrambi, ki je tudi tu temelj za sproščen napad. Fantje se preprosto niso mogli otresti bremena, ki so si ga naložili sami. Da bi bila teža še večja, so poskrbeli navijači, ki so potonili v žalost in prehitro izobesili bele zastave; kot da bi pozabili, kako srčni so njihovi hokejisti. Nekateri so se očitno preveč razvadili in pozabili, kako se navija za ponos Gorenjske, za klub, ki skrbi za dobro počutje celotne regije. Zato je bilo še toliko bolj ganljivo poslušati skandiranje po zmagi nad Linzem, ki je moral priznati premoč slovenskega kluba. Zdaj je psihološka prednost na strani naših in kaj lahko pride do slovenskega polfinala v avstrijskem državnem prvenstvu. Kaj takšnega si Avstrijci gotovo ne želijo, zato bodo poskušali vse, da ustavijo vsaj enega od obeh naših. Če nič drugega, so se vsaj rešili nevarnosti slovenskega finala, kar bi bilo resnično nezaslišano. Še dobro, da so pred prvenstvom pokupili vse najboljše z Jesenic in imajo zdaj vsaj en klub, ki je sposoben obračunati z našima predstavnikoma. Toda tudi to bi se lahko do naslednje sezone spet obrnilo nam v prid.

Judoistka **URŠKA ŽOLNIR** je zmagala na tekmi svetovnega pokala v Budimpešti. Vse svoje tekme je ugnala z iponom (10:0) in tako pokazala svojo prevlado v kategoriji do 63 kilogramov. Lucija Polavder je bila v kategoriji nad 78 kilogramov druga.

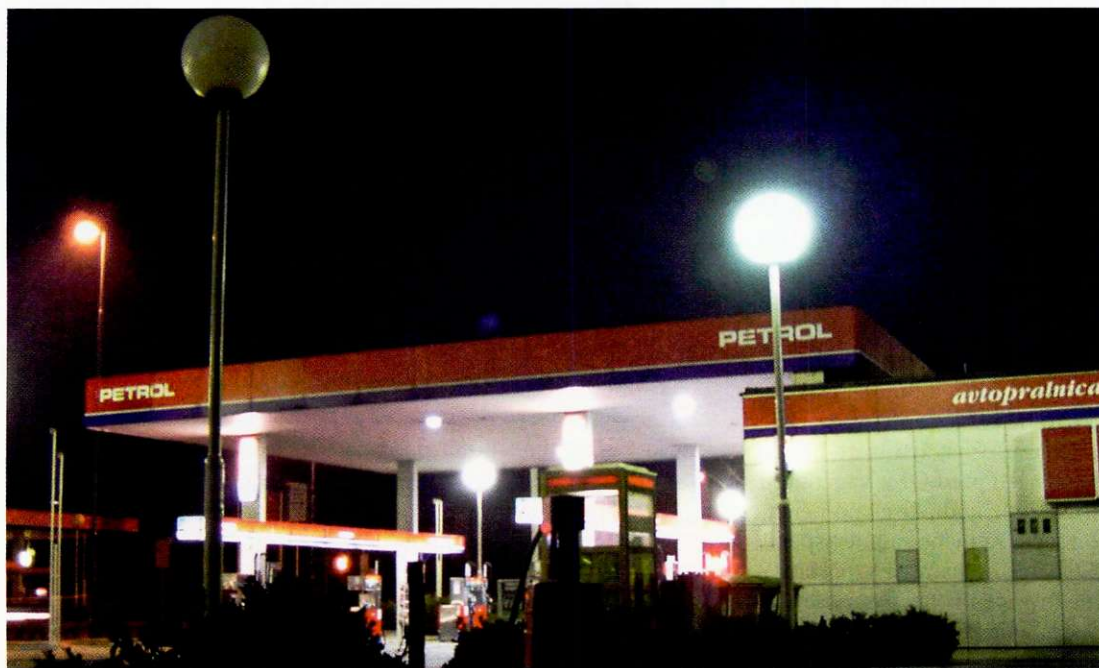

V tekmi 23. kola italijanskega prvenstva med Parmo in Milanom, končala se je brez zadetkov, je slovit zvezdnik Milana **PAOLO MALDINI** odigral svojo tisočo tekmo v karieri. Ta 40-letni nogometaš je v igro vstopil v 70. minuti, ko je zamenjal Mareka Jankulovskega.

Ropali bencinske črpalke

Bogdan Sajovic, foto: arhiv Demokracije

V Ljubljani so prijeli trojico roparjev, starih 20, 26 in 30 let, ki je v letošnjem letu oropala tri bencinske črpalke v ljubljanski okolici. Vsi trije so stari znanci policije. Do začetka sojenja bodo ostali za zapahi.

Ujeli roparje, ki so se spravili na tri bencinske servise.

Policistom je v zadnjih dneh uspelo uloviti trojico roparjev, ki je v različnih kombinacijah v začetku letošnjega leta zagrešila tri rope. Vsi trije so Ljubljančani, stari 20, 26 in 30 let. Vsi trije so tudi stari znanci policije, saj so imeli v preteklosti zaradi podobnih grehov z možmi postave že kar nekajkrat opravlja.

Statistika ropov na območju Policijske uprave Ljubljana je na splošno ohrabrujoča. Podatki namreč kažejo, da se je v lanskem letu trend ropov na ljubljanskem območju v primerjavi z letom poprej precej zmanjšal. Statistično je bilo ropov za dobrih 22 odstotkov manj kot leto poprej. V številkah to pomeni, da so v letu 2006 roparji udarili 340-krat, lani pa 263-krat. Seveda pa obstajajo tiči, kot je omenjena trojica, ki si vestno prizadevajo, da bi tovrstno statistiko dvignili. No, na srečo se jim navadno na koncu zalomi in pristanejo tam, kjer je zanje edini primeren prostor, za zapahi.

Divja vožnja z nespoštovanjem prometnih prepisov je tako pojasnila tri rope, ki so se letos zgodili v ljubljanski okolici. Okoli sedme ure zvečer se je policist zunaj službenega časa peljal po Litijski cesti proti domu. Nasproti mu je pripeljala nissan primera in z veliko hitrostjo meni nič tebi nič prevozila rdečo luč na semaforju ter odbrzela proti obvoznici. Policist je obvestil kolege in ti so začeli iskati nissana. Še toliko bolj, ker je obstajala verjetnost, da je bil voznik avtomobila vpleten v rop, ki se malo prej zgodil na bencinski črpalke v Zadvoru. Dva roparja sta z orožjem vstopila v poslopje servisa, zagrozila uslužbencu, mu

odvzela službeno torbico s petsto evri in pobegnili.

Imitacija orožja Opisanega nissana so policisti opazili pol ure po prijavi na Trgu OF v Ljubljani in ga ustavili. Dvajsetletnega voznika in tridesetletnega sopotnika so legitimirali ter opravili pregled notranjosti vozila. Našli so oblačila, ki sta jih nosila med ropom, in imitacijo pištole vrste Beretta, s katero sta grozila uslužbencu. Nadaljnja preiskava je pokazala, da sta oba fanta sredi letošnjega januarja oropala tudi bencinski servis v Jezeru pri Podpeči. Zamaksirana sta vstopila, z imitacijo pištole prestrašila uslužbenko in odnesla dnevni izkupiček v višini tisoč tristo evrov.

Za rop konec januarja letos na Letališki v Ljubljani pa sta si omislila še pomoč 26-letnega znanca. Trije junaki, zamaskirani in z imitacijo orožja, so preplašili uslužbenko črpalke in odnesli tisoč evrov gotovine. Vsi trije roparji so se znašli za zapahi, kjer bodo

ostali do začetka sojenja. Medtem pa bodo poskušali policisti od njih izvedeti še nekaj podatkov: kako so rope načrtovali, kdo je bil vodja tolpe, kakšne so bile njihove vloge, kako so si delili plen in kam je ta poniknil. Ko bodo zbrana vsa pojasnila, se bo trojica srečala tudi s sodnim senatom.

Slabi zgledi vlečje in golobradca iz Ljubljane, stara 17 in 16 let, sta menila, da sta že dovolj stara, da se podata na pot kriminala. Idejo za roparski pohod je dal starejši, ki je tudi nabavil imitacijo pištole. Mulca sta se okoli sedme ure zjutraj, ko bi morala oditi v šolo, srečala v središču Ljubljane. Vlogi sta si razdelila, starejši je stražil, mlajši pa se je repenčil z navideznim orožjem. Najprej je stopil v prostore podjetja na Cankarjevi. Uslužbenki je grozil in zahteval denar, zato mu je izročila osemdeset evrov. Kakšne četrtr ure kasneje sta mulca ponovila vajo, tokrat v trgovini na Levstikovem trgu. Bila sta uspešnejša, saj je prodajalka roparju izročila petsto evrov. A že sredi dopoldneva so enega ujeli v središču mesta, kmalu za njim pa še drugega. Po postopku so oba izpustili na prostost.

Ropi pa se ne dogajajo le v glavnem mestu. Dokaz za to je ropar, ki je udaril v Vipavi. 22-letni domačin se je očitno na rop dobro pripravil, se razgledal in si za tarčo izbral lokalno hranilnico in posojilnico. Za izvedbo ropa si je omislil tudi orožje in tako je oborožen ter zamaskiran sredi popoldneva vkorakal v poslovalnico. Resno je zagrozil uslužbenki in ta mu je prestrašena izročila dnevni izkupiček, vsega skupaj okoli devet tisoč evrov. Ropar jo je pobrisl, možje postavbe pa so šli na delo in bili pri tem uspešni. Že naslednjega dne so namreč na roparjevih zapestjih škrtile lisice, našli pa so tudi denar. Vipavca lahko doleti desetletna zaporna kazen. **D**

Roparji so pri kaznivih dejanjih uporabili imitacijo berette.

Pogorevcu pogojno

Nekdanji prvi mož slovenske policije je bil obsojen na pol leta zaporne kazni pogojno.

Nekdanji prvi mož slovenske policije Marko Pogorelec je bil pred nekaj dnevi na ljubljanskem sodišču obsojen na pogojno zaporno kazen. Sodni senat je menil, da je storil kaznivo dejanje, in sicer zlorabil osebne podatke. S tem naj bi bil grobo kršil človekove pravice Bečirja Kečanovića, nekdanjega podsekretarja na ministrstvu za notranje zadeve, danes pa člana protikorupcijske komisije.

Tožilstvo je očitalo Pogorelcu, da je maja leta 2002 izročil novinarju Dela Žarku Hojniku dokument, v katerem je bila zapisana izrečena sodba, ki se je nanašala na Kečanovića. Le-ta je bil namreč pred leti, ko je bil še policist, obsojen, da je v policijskih postopkih kršil človekove pravice obsojenca. Po preteku določenega števila let mu je bila v skladu z našo zakonodajo sodba izbrisana. To pravno pomeni, da nekdanje kršenje človekovih pravic

nekdanjega policista Kečanovića ne obstaja več in je član protikorupcijske komisije čist kot solza. Po mnenju sodišča je tako Pogorelec, ki je novinarju izročil izbrisano sodbo, Kečanoviću kršil človekove pravice. Pogorelec so zato obsodili na pol leta zapor, a mu ga ne bo treba odsedeti, če ne bo v roku treh let zagrešil enakega kaznivega dejanja. Tožilstvo je bilo s sodbo zadovoljno, Pogorelec pa se bo pritožil, zato sodba še ni pravomočna. B. S.

Rahli živci

Sopotnika sta kričala na policiste, ženska je grozila sosedu z bombardiranjem, mladenič pa sebi z molotovkami.

Hitri tempo življenja, vsakdanje skrbi in zagate, Hrvati s svojimi conami, Šiptarji in Srbi s Kosovom, visoka cena nafte in hrane pa še kak kozarček več, polna ali prazna luna, narobe izrečena beseda, vse to je dovolj, da človeku prekipi. Navadno se sicer s tem ne reši prav nič, nasprotno, človek si lahko s tem nakopije na glavo še nove nevšečnosti.

V Luciji je tako prekipelo 26-letniku, ki je sklenil, da bo storil nekaj bombastičnega. V stanovanje je prinesel dve steklenici z vnetljivo tekočino, se pravi molotovki, in grozil, da bo vse skupaj zažgal. Po daljšem pregovaranju so ga umirili in molotovki varno odstranili, mladeniča pa odpeljali v ustrezno ustanovo na opazovanje.

V Izoli so policisti sredi noči ustavili voznico osebnega avtomobila. Z njo je bilo vse v redu,

ne pa s 30-letnim sopotnikom, ki ni bil privezan. Hoteli so ga oglobiti, pa je podivjal in povedal policistom vse, kar jim gre. Ni hotel nehati, zato so ga naložili in prenočili, zjutraj pa so mu izstavili precej bolj zasoljeno globo. Podobno je v istem mestu ob približno istem času reagiral tudi 50-letni sopotnik, ko so policisti ustavili avto in voznici odredili alkotest. Ženska je odklonila, kar pomeni, da bo ostala brez izpita, sopotnik pa se je zrjovel na može postave. Končal je na hladnem in si še sam prislužil mastno globo.

Slovenci smo emancipirani in tudi nežnejši spol zna kar hudo zarobantiti. Dokaz za to je 55-letna Koprčanka, ki je podivjala zaradi glasne muzike pri sosedih. Zagrozila je, da bo sosedom zbrisala v stanovanje bombo. Na srečo je šlo za prazno grožnjo. Končalo se je z opozorilom. B. S.

ZAPLENILI PTICE Naših sosedov Italijanov se drži ne prav lep sloves, da pojedo vse, kar leze in gre. Pa tudi tisto, kar plava ali leti. Dokaz za to trditev je eden od ulovov carinikov na mejnem prehodu Sočerga, so zasegli kup poginulih ptic. Obmejnemu policistu se je zazdel sumljiv Oplov poltovornjak, ki ga je upravljal 44-letni hrvaški državljani. Pri temeljitejšem pregledu so za voznikovim sedežem odkrili prostor, v katerem je v dveh vrečah tvoril zamrznjene ptice. Cariniki so zasegli petinšestdeset kljunčev, ki so mimogrede tudi zaščitena vrsta, pa še fazana in dva goloba za nameček. Na italijanske krožnike namenjeno perutnino so zasegli, voznika pa čaka sodnik.

NEREGISTRIRANA HONDA BEŽALA Nekaj pred sedmo uro zjutraj je po cesti od Ribnice proti Kočevju drvela neregistrirana honda civic. Policisti v patrulji so jo seveda poskušali ustaviti, a se voznik ni dal motiti in je le še bolj pritisnil na plin. Med zasledovanjem je nato trčil ob drugo policijsko vozilo, ki ga je poskušalo ustaviti, in nemoteno odpeljal naprej. Hondo so ustavili šele v Kočevju, kjer so 16-letnega voznika, ki seveda nima izpita, prijeli. Poleg tega so na sovoznikovem sedežu našli 32-letno žensko, ki so jo iskali, ker se je izogibala prestajanju zaporne kazni. Sovoznica se je že znašla za rešetkami, predvidoma pa ji bo sledil tudi voznik.

ELEKTROPROM
Že 40 let z vami!

EVJ ELEKTROPROM d.o.o.
 Loke pri Zagorju 22
 1412 Kisovec
www.elektroprom.si

uprava 03-56-57-150
 trgovina EVJ Center Kisovec
 03-56-71-234
 trgovina EVJ Trbovlje
 05-90-23-203
 storitve 03-56-57-150

- elektroinstalacije
- strojne instalacije
- projektiranje za področje strojnih in elektro instalacij
- geodetske storitve
- daljinsko ogrevanje z lesno biomaso
- kabelsko komunikacijski sistemi
- grafitne ščetke
- trgovine EVJ Center
- delovni stroji in nizke gradnje
- bar Sedmica

lokalna televizija ETV

<http://etv.elektroprom.si>
 komerciala:
 03-56-57-150
 uredništvo:
 03-56-57-177

tel.: 03/ 897 50 05

107,8 MHz

www.radiovelenje.com

RADIO VELENJE

Nuša se vrača!

Februar je za eno najboljših slovenskih pevk Nušo Derenda nova prelomnica v njeni dolgoletni in izjemni karieri. Rekli bi lahko, da je na vrhuncu že nekaj let in tudi v prihodnje se ne bo nič spremenilo. V preteklem letu je namreč s svežo avtorsko-producentsko ekipo pripravljala nove skladbe in sprejemala drugačne izzive, polne elana in mladostne energije, kakršna je tudi sama: vedno nasmejana, energična in dobre volje. V njeni glasbi je bil čas za korak naprej in tako je že s preteklimi skladbami napovedala nov zvok albuma, ki prihaja v prihodnjem mesecu. To je ljubezen, Modro morje in Prestiž so osvajale vrhove lestvic druga za drugo, občinstvo na TV in radijskih postajah pa je Nušo in vse, kar je posnela, sprejemalo z odprtimi rokami. Konec januarja je (pred izidom albuma) na radijske postaje poslala nosilno pesem s plošče. Skladba, ki bo pospremila album, nosi naslov Danes vračam se. Za glasbo in aranžma je poskrbel Raay, besedilo je delo pesnice Vere Landa, Nuša pa je znova upravičila naziv ene najboljših vokalistik. Čeprav ji je vsaka skladba pri srcu, saj so, kot pravi sama, kot njeni otroci, pa je nad novim singlom še posebej navdušena in verjame, da bo prepričal še tako zahtevna ušesa in se hkrati dotaknil marsikoga.

Nuša je že nekaj let na vrhuncu svoje glasbene poti.

Prestavljena poroka

Samooklicani štajerski slavček Damjan Murko, ki mu pozornost medijev nadvse godi, naj bi se v začetku maja poročil s svojo izvoljenko Majo Žilavec. Vendar je dogodek obvisel v zraku. Po Damjanovih besedah bosta s srčno izbranko za letošnji 3. maj določeno poroko iz osebnih razlogov najverjetneje prestavila za nekaj mesecev. Murko naj bi slovenskim medijem kmalu sporočil novi datum poroke, ki bo predvidoma na gradu v Račah pri Mariboru. Ekscentrični pevec občasno dela v mariborski lokalni restavraciji, v kateri skrbi za

Poroko je prestavil iz osebnih razlogov.

promocijo in animacijo gostov. Pred tem je delal tudi v lokalni indijski restavraciji. Kakor koli, Damjan Murko bo še nekaj časa nevezan, čeprav ženskih predstavnic to najbrž sploh ne gane.

Staranja se ne boji

Eksotična Penelope Cruz je sicer stara šele 33 let, vendar se že zdaj veseli staranja. Je ena tistih, ki se zagotovo ne bo podvrgla lepotnim operacijam. Hollywoodske lepotice ne skrbi, da bo izgubila mladostniški videz, in pravi, da jo bodo leta naredila boljše igralko. »Veselimi se staranja. Želim izkusiti nove stvari. Veselim se celo bolečin v hrbtu, ki jih bom potem uporabila v filmu,« pravi Cruzova. Ob tem zavrača govorice, da jo zaradi privlačnega videza ne jemljejo kot resne igralko: »Dobila sem že veliko filmskih ponudb, ki se niso nanašale na moj videz. Mislim, da moraš biti zelo samovšečen, če misliš, da imaš tak problem. Kar alergična postanem, ko se začne govoriti o tem!« Ta čas Cruzova snema film z naslovom Elegy, v katerem igra študentko, ki se zaplete s svojim 64-letnim profesorjem.

Lepotica se veseli staranja.

Težave z oprsjem

Velike prsi naj bi pri ženskah pomenile prednost. Vendar pa ni vedno tako. Diva countryja Dolly Parton je namreč odpovedala koncertno turnejo po ZDA prav zaradi težav, ki ji jih povzroča njeno bujno oprsje. Znamenito oprsje 62-letne pevke, ki ga komaj stlači v modrček velikosti 90 F, je namreč začelo slabo vplivati na njen hrbet in zdravnik ji je ukazal osem tedenski počitek. Dolly je po 17 letih glasbenega premora izdala nav album z naslovom Backwoods Barbie, ki naj bi ga začela promovirati v naslednjih dneh, vendar bo morala zaradi hudih težav s hrbtenico turnejo prestaviti za dva meseca. Plavalaska se na račun svojega oprsja, ki ga je zavarovala za 600.000 dolarjev, pogosto šali.

»V svetu sem znana zaradi svojega glasu in oprsja. Nič od tega me za zdaj še ni izdalo, naj tako tudi ostane,« je nekoč dejala. Na vprašanje, ali so prsi njene ali ne, pa je odgovorila: »Seveda so moje, kupila sem jih in zanje plačala!«

Prsi so postale breme.

LJ 102.4 MB 103.7 CE 88.7 MS 103.7 KP 106.4

**RADIO
CENTER**

Najboljši glasbeni miks za vso Slovenijo

www.radiocenter.si

POLONA POŽGAN SAŠO PAPP

zjutraj ob 7:15

10.000€

Je res samo ljubezen?

Magični gledalec

Če vam nagaja spomin: zgornji naslov je pravzaprav naslov pisma dr. Jožeta Zagožna, objavljenega v Demokraciji januarja 2000.

Pismo se je nanašalo na nastop tedanjega predsednika države Milana Kučana v razvedrilni oddaji Res je! na božič leta 1999; poleg njega sta bila gosta (tedaj še redovnica) Vida Žabot in filozof Stojan Pelko. Oddajo je povezovala Miša Molč. Ravno prava družčina za božični večer, da ne govorimo o tem, da je našega (nekdanjega) predsednika ena sama ljubezen. Težava je bila le v tem, da so našemu tedanjemu predsedniku televiziji »po nesreči« podtaknili videozvezo z Izraelcem, za katerega se je izkazalo, da je trgovec z orožjem. Ampak to še ni vse: takšna videozveza je precej drag hec za nacionalno televizijo pa tudi za Kučana in njegov ugled.

Na ta dogodek sem se spomnil, ko sem v petek gledal Polnočni klub. Govorili so o protestantizmu in o etiki – Trubarjevo leto pač. Med štirimi gosti je bil tudi nesojeni evangeličan Milan Kučan, nekdanji predsednik države, doma iz Križevcev na Goričkem. Kot je v uvodu spomnil nekdanji predsednik, je bila to večinsko evangeličanska vas, tam je bil tudi krščen. Sledilo je obujanje spominov na Viktorja Majerja in na čase prejšnje države. In ko je evangeličanska duhovnica Jana Kerčmar govorila o svojem prihodu v Slovenijo (doma je iz Slovaške, poročila pa se je z Vilijem Kerčmarjem, prav tako evangeličanskim duhovnikom), je Kučan seveda duhovito dodal: »Ja, tudi ljubezen je naredila svoje.« No, pa smo spet pri vprašanju je res samo ljubezen. Za Kučana morda res. O svojih pogledih na etiko in protestantizem se je kar pošteno razgovoril. In če me spomin ne vara, se je pred predsedniškimi volitvami leta 1990 na vprašanje, ali je veren, skliceval na svoje verne prednike, o svoji veri pa seveda ni želel govoriti (v nasprotju z dr. Jožetom Pučnikom, ki je priznal, da ni veren). Morda se je Kučan že tedaj

začel sramovati svoje »rdeče« religije, saj je tudi tokrat v Polnočnem klubu omenil totalitarne ideologije. Toda kljub temu si ga težko predstavljam kot vernika. Menda tudi tovariši iz Protestantskega društva Primož Trubar v svojem življenju niso stopili v kakšno cerkev, ne v katoliško in ne protestantsko. Pravzaprav edini, ki me je v oddaji res navdušil, je bil evangeličanski škof Geza Erniša, ki se je pokazal kot ekumensko odprt človek, čisto drugačen kot t. i. salonski protestanti, ki se lahko »pohvalijo« le s svojim protikatolištvom. Zelo posrečen je bil tudi odgovor dr. Cvetke Hedžet Toth na vprašanje, ali potrebujemo še eno reformacijo – zakaj le, če še s to, ki smo jo imeli, težko shajamo. Nekaj duhovitosti je dodal voditelj Bojan Peček s pripombo, da so moški doma vajeni, če jim ženska pridiga – v cerkvi je to pač nekoliko težje.

In ko smo že pri »pridiganju«; v zadnjem času se govori, naj bi Pop TV širila svoje informativne vsebine še na popoldan. Kar priročno za predvolilni čas, mar ne? Očitno jim oddaja Svet na Kanalu A s svojim dostikrat cenanim senzacionalizmom ne zadostuje. Kdo ve, ali bo tudi v »pomožnem« informativnem programu odločala »ljubezen« do sedanje vlade – če je res samo ljubezen. **D**

HOROSKOP

Oven
21.3.-20.4.

Tisti ovni, ki ste srečno zaljubljeni, boste v tem tednu še posebej dobre volje in na krilih, saj se bodo stvari vztrajno stekale na naš mlin. V službi bo prijetno in zabavno, konec tedna pa nad vse romantično.

Bik
21.4.-21.5.

Ker ste prejšnji teden veliko preveč delali, si boste v tem tednu lahko oddahnili in si privoščili kaj lepega. Posebej se pripravite na konec tedna, ko utegnete potovati in si privoščiti nekaj sprostitve.

Dvojčka
22.5.-21.6.

Teden bo minil brez večjih pretresov in zapletov, posvetili se boste svojim opravkom in delu, ki bo za vas več kot preprosto. Lahko si boste privoščili prijeten klepet s starimi prijatelji in znanci.

Rak
22.6.-21.7.

Vse, kar ste nameravali narediti, bo šlo zelo lepo skozi in vse se bo kakor nalašč uredilo po vaše. Finančno se bo vse uredilo, čeprav bo nekaj časa napeto. Srečali boste nekoga, ki ga res dolgo niste videli.

Lev
22.7.-21.8.

Bojevali se boste z občutkom tesnobe in ga uspešno premagali. Vidite se v določeni smeri in se ne boste mogli prepričati, da bi vse to, kar ste že vložili, opustili. Pomagali vam bodo sorodniki in se boste z njimi lahko posvetovali.

Devica
22.8.-21.9.

Mirno ljubezensko življenje bo razburkal konflikt, ki se mu ne boste mogli izogniti. Veliko se boste prepirali in nikakor se ne boste mogli dogovoriti kako in kaj. Kljub temu se boste umaknili in ohladili svojo kipečo kri.

Tehtnica
22.9.-22.10.

V preteklem tednu ste se utrudili, zato se boste hoteli odpočiti. To vam ne bo najbolj uspelo, ker vas bodo dohiteli nove obveznosti. V pomoč vam bo nasvet nekega prijatelja, ki ga zelo cenite.

Škorpion
23.10.-21.11.

Konec tedna ste se bojevali z neprijetnimi uradniki, zato imate vseh preprirov že čez glavo. Bogastvo, ki se vam svetlika v daljavi, bo še naprej ostalo nedosegljivo. Morali se boste vdati.

Strelec
22.11.-20.12.

Odpirale se vam bodo nove in nove možnosti za delo in dober zaslužek. Z veseljem in z lahkoto se boste lotevali vsakršnega dela, hkrati pa boste vedno ohranili občutek za pravo mero. Konec tedna bo razburljivo lep.

Kozorog
21.12.-19.1.

Kakor ste predvidevali, nadležnejši zdaj nadleguje nekoga drugega in lahko si boste oddahnili. Veliko boste pripomogli k ugledu svojega podjetja že s tem, ker boste zelo korektni pri komunikaciji.

Vodnar
20.1.-18.2.

Dolgočasni dnevi se ne bodo več nadaljevali, začela se je nova pomlad in s tem nova sezona. Z veseljem se boste lotili novih nalog in z enakim veseljem se boste posvetili svojim čisto osebnim interesom.

Ribi
19.2.-20.3.

Družabni večeri se bodo nadaljevali in veliko lepega se bo zgodilo, ker boste srečali veliko novih obrazov. V službi bo nastopilo obdobje ležernosti. Denarno boste dobro založeni, zato si boste lahko privoščili dražji nakup.

RadioUR
za slovensko
manjzino
v sloveniji

SESTAVIL: MIRAN ERCEG	GESLO		ŽGANA PIJAČA IZ RIŽA	DRŽAVA V AFRIKI	NAPADALEC NA ZNANO OSEBO	DEMOKRACIJA
REKA V PERUJU (IZ CRK AGAPA)						IVAN CANKAR
AMERIŠKI DIRIGENT (ANTAL)						
VODNA RASTLINA S PERNATIMI LISTI						
NASLOV MONGOLSKIH VLADARJEV						PTIČJA SAMIČA
IRENA AVBELJ			ESTONSKI ESTRADNI PEVEC (GEORGII)	TRST		
IRENA KOHONT				JAPONSKI POLITIK (EISAKU)		
ODRSKA ZAVESA						
IGRALKA WESTOVA						
			ORANŽADA			
			NORV. SLOV. (IVARA)			
				RA NOCELNIK, PADAR	ČEŠKO ŽENSKO IME	DEMOKRACIJA
						REKA V SPANIJI, PRITOK EBRA
KVASILO						
KRAJ ZAH. OD KRALJEVA						
	STARO- EGIPTOVSKI PISATELJ					
	DEMOKRACIJA	POVPREČJE KRIŽANKE: 5,03 CRKE	ROBERT ALTMAN			ILUSTRATOR MAVEC

GALEJA, ONATAS, RANINA,
NE, LIM, JOŽE, PERINA,
MASA, LEICA, LL, STISKANJE,
IRAN, ERTL, TARAKAN,
NORA, ENOSOD, PATOS,
REVA, IOS, EGINA, ICO,
DAMA, ROCA, IT, MOTEL,
ARAVALI, PAROLA, NA,
TROS. APARAT

1. nagrada: **MARTINA FERLAN**
Pšenična polica 22, 4207 Cerklje

2. nagrada: **LJUDMILA PIBERNIK**
Cesta v Rožno dolino XIX/9, 1000 Lj.

Dobitnicama čestitamo in ju hkrati prosimo,
da nam pošljeita svojo davčno številko.

- 1. nagrada:** povratna letalska vozovnica na *Adriini* redni liniji **Ljubljana–London**
- 2. nagrada:** povratna letalska vozovnica na *Adriini* redni liniji **Ljubljana–Pariz**

Pravila nagradne igre so objavljena na spletni strani www.demokracija.si.

Nagradno križanko izrežite
in najpozneje do **28. 2. 2008**
pošljite na naš naslov:

Demokracija, p.p. 4315,
1001 Ljubljana,
s pripisom "Nagradna križanka".

VČERAJ, DANES, JUTRI ...

➤ **18.2.1698** je v topliški krstni matici prvič omenjen trg Dolenjske Toplice.

➤ **18.2.1833** so avstrijske oblasti sprejele zakon, ki je pospeševal gojenje krompirja. Določili so, da se od krompirja pobira davek samo, če raste na zemljiščih, ki so podvržena desetini.

➤ **19.2.1473** se je rodil poljski zdravnik, astronom in teolog Nikolaj Kopernik.

➤ **19.2.1959** je na podlagi sporazuma, ki so ga sklenile Velika Britanija, Grčija in Turčija, Ciper postal samostojna, neodvisna država.

➤ **19.2.1971** je umrl francoski pisatelj André Gide. Po njegovi smrti je pisatelj François Mauriac prejel njegovo brzojavko z naslednjo vsebino: »Pekla ni. Stop. Mirno si privoščiti življenje. Stop. Povej tudi Claudelu. Stop. Gide.«

➤ **19.2.1951** se je v Mariboru rodil slovenski predsednik Danilo Türk.

➤ **20.2.1886** se je rodil madžarski revolucionar Bela Kun, ustanovitelj madžarske komunistične partije in vodja revolucije leta 1919. Ustreljen je bil v Stalinovih čistkah.

➤ **20.2.1942** je VOS OF v Tavčarjevi ulici v Ljubljani ustrelil predsednika Zveze industrialcev Avgusta Praprotnika, enega vrhov liberalcev.

➤ **20.2.1991** je slovenska skupščina sprejela dopolnilo k ustavi, ki je omogočalo prenos pravic z organov SFR Jugoslavije nazaj na Republiklo Slovenijo.

➤ **21.2.1989** so se začele množične politične stavke na Kosovu zaradi napovedane spremembe srbske ustave, ki je odpravljala avtonomijo pokrajin. Slovensko vodstvo je prepovedalo ukrepati slovenskim miličnikom na Kosovu.

➤ **21.2.1933** je z odprtjem kavarne na ljubljanskem Nebotičniku dobila Ljubljana tedaj najvišjo stavbo v Jugoslaviji.

➤ **22.2.1990** je izvršni svet Slovenije ustavil del plačila za nerazvite in za 15 odstotkov zmanjšal kotizacijo SR Slovenije v zvezni proračun.

➤ **23.2.1919** je Mussolini ustanovil fašistično stranko Italije.

➤ **23.2.1980** je bil za nadškofa in metropolita ljubljanske nadškofije imenovan Alojzij Šuštar. Bil je tretji ljubljanski nadškof in drugi slovenski metropolit.

➤ **23.2.1989** je 7 slovenskih društev in organizacij ustanovilo Zbor za ustavo, ta pa je v naslednjih mesecih pripravil vrsto predlogov za spremembo slovenske ustave.

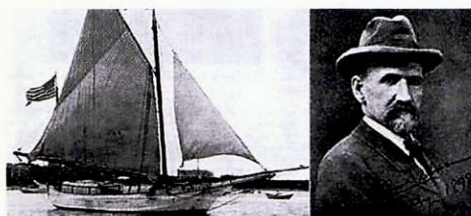
➤ **24.2.303** je rimski cesar Dioklecijan izdal odlok, da je treba uničiti vse krščanske cerkve, prepovedal je bogoslužje, svete spise pa so zasegli in sežgali.

➤ **24.2.1897** se je v Tolminu rodil slovenski skladatelj Matija Bravničar.

POGLED NAZAJ (OD 18. 2. DO 25. 2.)

Z ladjo okoli sveta

Kanadski pomorščak in pustolovec Joshua Slocum, ki je prvi sam obplul zemeljsko oblo, se je rodil **20. februarja 1844**. Že 12 let star je delal na ladji kot kuhar. Leta 1869 je bil kapitan trgovskega obalnega škunerja, nato barke Washington, s katero je plul v Avstralijo in na Aljasko. Po brodolomu ladje Aquidneck leta 1887 ob brazilski obali je sam izdelal majhno ladjico in se z družino po 5000 miljah dolgi plovbi vrnil v ZDA.

Aprila 1895 je z 11,1 metra dolgo jadrnico Spray odplul iz Bostona in skozi Magellanov preliv prišel do Avstralije, se na poti nazaj ustavil v Južni Afriki in junija 1898 sklenil potovanje v Newportu na Rhode Islandu v ZDA. Bil je prvi človek, ki je sam objadral svet. Doživetja je opisal v knjigi Sam z jadrnico okoli sveta, ki je postala klasično delo pomorske literature. Izginil je med plovbo proti Južni Ameriki. Nikoli ga niso našli.

Slovenska kulturna akcija

V Buenos Airesu so **20. februarja 1954** ustanovili Slovensko kulturno akcijo. Organizacija, ki je izšla iz krogov poveljnih protikomunistične politične emigracije, je nedvomno opravila za izseljenske razmere veličastno kulturno poslanstvo.

Že v prvih letih po vojni so se porodile ideje za izdajanje revije in ustanovitev založbe, a so konkretnejše oblike začele dobivati na prelomu v petdeseta leta, ko si je del emigrantov že našel novo domovanje v ZDA, največji del pa v Argentini. Pobudo pri ohranjanju slovenskega izročila so vzeli v roke kulturniki iz vrst povojne politične emigracije. Ustanovitelji so na vprašanje »zakaj nova kulturna ustanova«, v prvi številki informativnega glasila Glas Slovenske kulturne akcije zapisali, da si je kulturni delavec po begu v svobodni svet, oziroma potem ko se je znebil pritiskov okupatorja in partizanov, ki so propagirali kulturni molk, ustvaril možnosti za svobodno izživiljanje svoje nadarjenosti. Za prvega predsednika organizacije je bil izvoljen Ruda Jurčec.

Markovičeve groznje

V času razdruževanja je **18. februarja 1991** prišel v Ljubljano predsednik ZIS Ante Marković. Obnašal se je, kot da plebiscita o samostojnosti v Sloveniji sploh ne bi bilo.

Markovičev obisk je bil vezan tudi na napotitev slovenskih vojaških obveznikov v JLA. Odnosi z JLA in zvezno vlado so se namreč znova zaostri, saj bi morala Slovenija posredovati razrez za napotitev marčevske generacije. Ante Marković je slovenske predstavnike prepričeval, da bo JLA udarila, če nabornikov iz Slovenije ne bo. Z republiškim sekretarjem za obrambo Janezom Janšo sta se pogovarjala tudi sama. Janša: »Želel me je prestrašiti, češ da sem v očeh generalov za razmere odgovoren jaz in ne imaginarna skupščina ter da bom zato plačal najvišjo ceno ... Slovenecem je očital nevhvaležnost, saj naj bi bil on tista zadnja prepreka, ki še ovira generale, da ne posredujejo s silo.«

Pri tem je zanimivo, da je Janez Drnovšek v svoj dnevnik dva dni kasneje zapisal, da general Kadijević ni odklanjal možnosti za osamosvojitve Slovenije: »Nasprotno, dal mi je celo vedeti, da ocenjujejo, da bo Slovenija vedno povzročala težave v Jugoslaviji, zato bi bilo bolje, če bi iz nje odšla pravočasno in sporazumno. Po njihovem mnenju njen odhod ne bi sprožil državljanske vojne, razdružitev vseh pa bi jo zanesljivo povzročila.«

Spoštovani bralci,

uredništvo si pridruže pravico do krajšanja pisem, ki presegajo dolžino 45 vrstic. Pisma bralcev objavljamo v skladu z načelom profesionalne novinarske etike, katere namen je služiti interesom javnosti ne glede na politično, svetovnonazorsko ali kakršno koli drugo prepričanje.

št. 7/73

Osmrtnice/Oglasi (1)

Gospa Marija Vodišek si je v svojem prostem spisu Osmrtnice/Oglasi privoščila trditve, ki premočno podlegajo kazenski in odškodninski zakonodaji. Zapisala je: »Vedno se najdejo koristolovci, ki za denar naredijo vse, kar se od njih pričakuje in zahteva. Danes so to zavrženo delo prevzeli mediji, voljni novinarji, predvsem pa uredniki. Med temi je brez dvoma prvi odgovorni urednik Dela Janez Markeš ... Kot na dlani je, da Markeš piše tako, kot od njega zahtevajo njegovi delodajalci.«

Na pisanje gospe Vodišek se doslej nisem odzival iz več razlogov. Najprej zato, ker je v letih, ki jim pripada spoštljiva obravnava. Potem zato, ker poznam njeno mladostno življenjsko zgodbo, ki jo je priostрила in z leti pripeljala do roba ideološkega fanatizma. Tretjič pa zato, ker sem jo videl na pogrebu svojega očeta.

Zdaj je prestopila točko, ko sem še lahko tolerant. Nastaja tožba proti dvema novinarjema oziroma urednikoma Demokracije, ki sta javnosti lansirala lažno informacijo o moji plači, ki naj bi znašala 19.500 evrov. Obtožbe gospe Vodišek so hujše in bolj lažnive od tega, čeprav so zakoreninjene v lažeh, ki jih je lansirala Demokracija, in čeprav sem novinarjo opozoril, da je podatek laž. Pozivam jo, naj preneha s paranoidno publicistiko

tipa Vodiške Johance, ker ima tudi moja toleranca svoje meje in ker bom tudi v njenem primeru, če bo s pisanjem nadaljevala, moral poseči po odškodninski tožbi. Tudi v nadaljevanju najine javne polemike, v katero bom vstopil, ji zanesljivo ne bo udobno.

Janez Markeš,
odgovorni urednik Dela

Dezinformacija kot načelo

Slovensko družbenopolitično križanje komunizma in nacizma po koncu druge svetovne vojne je rodilo in rojeva neizogibno gorje slovenskemu življu že zelo dolgo obdobje, vse od leta 1941 dalje do današnjih dni v demokratično združeni Evropi. S tem križanjem je dokončno prevladala dezinformacija, medijska laž, nekdanja partijska zarota, demagoško prepričevanje in medijsko nasilje v tisku, govoru in sliki. Dezinformacija nasploh, kot se danes neguje v dominantnih medijih Slovenije, je kot koncept komunizma domala pozabljena, čeprav je bila in je danes navzoča kot splošna normalnost nekdanje totalitarne leve. Zato je treba v tem prispevku precizirati njen pomen in ga specifično osvetliti glede na njeno provincialno strukturo in pomensko organizacijo v slovenskem jeziku.

Levičarji so postali skozi svojo zgodovinsko vlogo in prakso izvedenci za dezinformacijo. Dezinformacija uporablja lažno informacijo, molk in izbris dejanske informacije. Razvidna lastnost dezinformacije levičarjev je pretiravanje prek razumnih meja verjetnega in neverjetnega, pomensko površno satirično dokazovanje, sprevrčanje in relativiziranje razvidne objektivnosti. Dezinformacijska interpretacija cilja na zlorabo logike in jezika, z varanjem in goljufanjem poslušalstva o raziskovanem dogodku ali zadevi. Funkcija levičarske dezinformacije je povzročanje zmede, zamegljevanje resničnosti, obstrukcija faktičnosti, zanikanje in razvodenitev dejanskosti. Dezinformacija v medijih je tako nasprotje prav tistega, kar naj bi mediji kot služabniki in strežniki resničnosti

za določeno etnično, evropsko in globalno populacijo bili. S tem tudi zgubljajo svoj običajni civilizacijski smisel ter se postavljajo v položaj in službo pomenske manipulacije izključno svojih lastnikov, neke tajkunske podtalne in javno šibko identificirane organizacije.

Načelo dezinformacije je premišljeno in namerno oblikovana zapeljevalna in prevarantska informacija; to načelo morajo danes dosledno upoštevati tako uredniki kot ustvarjalci, novinarji in zunanji dopisovalci lastnikov levičarskih medijev. T. i. ustvarjalci medijskih vsebin morajo tako slediti vrhovnemu načelu – napisanemu ali ne napisanemu –, ki zahteva vse že prej omenjeno, namreč zlorabo razvidne logike in jezikovnega pomena, varanje z goljufanjem, zamegljevanje, relativiziranje, nasprotovanje dejanskosti dogodkov in zadev, skratka prepričljivo in nasilno poneumljanje avditorija. V tej raboti postanejo medijski ustvarjalci zgolj izvajalci administrativnih načel medija, v katerih ni več sledi individualne izvirnosti, prevladuje le še duh in smisel vsemogočne levičarske dezinformacije. Ustvarjalci današnjih levičarskih medijev tako niso nič drugega kot publicistična inteligenca nekdanjega že doživetega totalitarizma, ki ne dosega več ravni spontanega intelektualizma, ostaja le še instrumentalizirani um cenzorjev in naročnikov prispevkov.

Dezinformacija zamolči, kako so bili v nekdanjem novorekru levice komunisti pri sebi »ljude posebnega kova, avantgarda delavstva in nomenklatura«, kako so danes postali tajkuni, brezobzirni izkoriščevalci delavstva, demagoški sindikalisti, skrupulozni politiki, še vedno pa predvsem borci za oblast, privilegij, položaj,

vpliv, celo za lažno zgodovino in navidezno veličino nekdanjih in današnjih levičarjev. Morala današnjih in nekdanjih levičarjev je ostala vrednotno nespremenjena, značilno razčlovečena in liberalistično površna. Razglašajo tudi, da so bili marksisti, novolevičarji, iskalci umetnosti, znanosti in novih možnosti v komunizmu, skratka od države dosmrtno nagrajevani zaslužniki, ko so postali sazujevci (člani SAZU). S tem so postali na svojevrsten način onesnaževalci nekdanjega in današnjega pomenskega prostora v jeziku in izrazu s težnjo opravičevanja svojih prejšnjih dejanj.

Dr. Anton P. Železnikar,
Ljubljana

Intrige proti legalni slovenski vladi

Da je v Sloveniji na delu protivladna gonja, ni nobena skrivnost, saj so s tem seznanjeni tudi v tujini, predvsem v ZDA. Premier Janša ima opozicijo celo v lastni koaliciji, saj je že uvidel, da poleg DeSUS tudi SLS vodi razdiralno politiko na dveh stoli, sploh sedaj, ko je Janeza Podobnika z mesta predsednika SLS spodrinil Bojan Šrot. Njegov brat Boško Šrot, ki je dober prijatelj nekdanjega predsednika Slovenije Milana Kučana, je generalni direktor Pivovarne Laško. Znano je, da je Pivovarna Laško časniki Delo uporabila kot ogrodje za graditev svojega centra moči. Pa ne samo pri Delu, tudi pri Večeru se že pozna njeno intenzivno delovanje (odstavitev direktorja Milana Predana). Sledil je še sovražni prevzem tednika Mag. V nemilost sta padla predsednik uprave Dela in nekdanji odgovorni urednik Peter Jančič. Znano je, da sta postala nadzorni dvojec Dela Andrijana Starina Kosem in odvetnik Stojan Zdolšek, ki ►

► bosta vneto skrbela za »pluralnost« časnika.

Znano je tudi, kdo pripravlja teren za novo vladno koalicijo; to so Zares, SD, LDS, DeSUS in še kdo iz ozadja. Morda bo za bralce Demokracije zanimivo tudi, kaj piše o stanju v Sloveniji Mariborčan Edi Gobec, ki je v Mariboru obiskoval klasično gimnazijo in se po vojni preselil v ZDA, kjer je študiral in postal zaslužni profesor sociologije in socialne psihologije. Poleg tega je še predsednik slovenskega raziskovalnega centra v mestu Wilmoughby Hills v ameriški zvezni državi Ohio. Zelo zanimiv je njegov članek z naslovom »Strategija lažne zastave«, ki ga je v decembru 2007 poslal več uredništvom slovenskih časnikov, a ga verjetno zaradi medijskega enoumja niso smeli objaviti. Nekaj odlomkov iz tega članka. Glavnega slovenskega izvajalca strankine strategije in politike, nekdanjega tajnika stranke Gregorja Golobiča je strankin ideolog dr. Slavoj Žižek v reviji The New Yorker 5. maja 2003 pod naslovom »The Marx Brother« na strani 45 takole predstavil: On je moj najboljši prijatelj! Ljubim ga! (I love him!), on je bodoči slovenski Stalin. O Plečnikovem Tromostovju Žižek zaničljivo zapiše: Te mostove je v letih 1930 načrtoval fašistični arhitekt. Gre seveda za mednarodno priznanega in spoštovanega Jožeta Plečnika, ki pod komunizmom ni smel na Dunaj po zlato diplomo, ker so se tovariši bali, da bi njihov NESOMIŠLJENIK ZABLESTEL V Evropi. Enako se tudi danes bojuje uspeha demokratično izvoljene slovenske vlade ob predsedovanju Evropski zvezi. Je tu potreben še kak komentar?

Roman Kralj, Maribor

Uničili so Mag

Spoštovano uredništvo, sem naročnik revije Demokracija in revije Mag od vsega začetka. Zadnji dogodki v uredništvu Maga pa so me silno razočarali. Urednik in še nekateri novinarji, podpisniki novinarke peticije, SAMI z levo roko prav lahko kršijo SVOBODO IZRAŽANJA. Ko sem uredništvu Maga pred štirinajsti dnevi poslal vprašanje, zakaj

RADIO
96,4 MHz
Slovenske gorice

Trg osvoboditve 5, 2230 Lenart, tel: 02/729 02 20, 720 73 24, fax: 02/720 73 22
ELEKTRONSKA POŠTA: radio@radio-rsg.si, INTERNET STRAN: www.radio-rsg.si

je v imenu svobode izražanja treba nasilno premeščati novinarje, odgovora nisem dobil ne v prvi in ne v drugi številki revije, ki sta sledili po moji odposlani pošti. Zato nepreklicno odpovedujem revijo Mag, uredništvo Demokracije pa prosim za objavo članka, ki je bil prvotno namenjen za objavo v reviji Mag.

To vprašanje postavljam podpisnikom novinarske peticije, namenjene svetovni javnosti ob dogodkih, ki se zadnje čase odvijajo v uredništvu revije Mag.

Na revijo Mag sem naročen od vsega začetka njenega izhajanja. Rad sem jo bral, saj so jo pisali odlični novinarji: Slivnik, Vasle, Šurla in vrsta drugih verodostojnih piscev še tja do jeseni lanskega leta. Naročnino sem vsa leta poravnal enkrat na leto. Toda v letošnjem letu se je Mag začel sesuvati s pomočjo tistih, ki so podpisali novinarsko peticijo, namenjeno Evropi, doma pa sami začeli z zatiranjem svobode govora drugih novinarjev.

Pa sem si kljub temu rekel: Naj bo, tudi letos bom poravnal naročnino z enkratnim vplačilom. Peljem se proti pošti, poslušam radijska poročila, med drugim slišim vest, da so novinarja Silvestra Šurlo, ki je bil pred kratkim še vršilec dolžnosti odgovornega urednika Maga, premestili in da so zato Magovi novinarji protestirali. Nič ne bo z enkratnim vplačilom letne naročnine, bom počakal še kak mesec, da vidim, ali bom še sploh ostal naročnik Maga v prihodnje, sem si rekel. Kolikor se bo ta nekdanja zame dobra revija začela utapljati v vonju laškega piva, se bom od nje poslovil. Na knjižni polici pa bodo še dolgo ležali letniki starih šte-

vilke te revije in me spominjali na čase, ko so novinarji lahko v njej svobodno izražali svoje misli in niso bili podpisniki novinarske peticije, ki je bila sovražno naprjena proti sedanjí vladi.

Če se razidemo, potem se vsem dosedanjim novinarjem lepo zahvaljujem. Rad sem bral vaše članke. Bili ste odlični novinarji. Bojim se, da je vsega lepega enkrat konec. Vonja po laškem pivu pa ne maram. Lep pozdrav tudi sedanjim novinarjem, saj upanje še vedno ostane. A sedaj je upanja konec!

Martin Pustatičnik, Velenje

»Vsi tako imenovani tajkuni izhajajo iz Cerkve!«

Nekaj podobnega se je zapisalo enemu izmed neodvisnih, strokovno podkovanih slovenskih novinarjev. Pred nekaj dnevi sem na TV Slovenija videl film o romunskem diktatorju Causescuju, velikem prijatelju jugokomunistov, in začel sem razmišljati tudi o naših preteklih letih in sedanjih časih.

Stalin, bog Titov, bog Kardelev, bog Kučanov, bog Potrčev, je bil v mladih letih bogoslovec v pravoslavnem semenišču. So torej korenine res krščanske? Josip Visarionovič Stalin je bil dolgoletni sekretar sovjetske vsehvezne partije boljševikov in vsa njegova »božanska« dela so iz tistih let. ČEKA, KGB, NKVD ... so njegovi »notranji organi« kot tudi agitprop. Osebnost pa je bil (baje) tovariš Stalin zelo skromen.

Moji nekdanji sošolci iz Štajerske in Prekmurja, ki so lahko spremljali avstrijsko televizijo že pred tridesetimi leti, so mi dejali, da je avstrijska TV predvaja-

la film o Titu z naslovom Rdeči monarh. Tovariš Tito je imel vse, je bilo geslo neke reklame in res je bilo tako. V filmu o Causescuju pa ni bilo povedano, da se je ta propadli čevljar zgledoval po propadlem ključavničarju iz Kumrovcu. General Pacepa, vodja romunske tajne službe, ki mu je uspelo pobegniti na drugo stran železne zaves, to opisuje v svoji knjigi Rdeča obzorja.

V letih izgradnje socialistične družbe, ki naj bi bila samo prehod v brezrazredno komunistično družbo, je velik del partije res živel v komunističnem raju.

Imel je več deset luksuznih palač, vikendov in rezidenc. Imel je na tisoče umetniških del, ladje, jahte, kočije, lovske revirje, živalske vrtove, diamante, zlate palice, dovolj deviznih rezerv ... Neustrašni borci, varuhi kulta osebnosti in ustvarjalci mita okoli Tita, so vse te dobrine s pridom uživali. Široke ljudske množice pa so uživale pakete Unre, ki jih je Jugoslaviji pošiljala imperialistična Amerika ... V vojski smo prepevali: »Šta to gore sjaji sa neba – družje Tito mene gleda ...«, čeprav se je takrat pisalo leto 1967 in je »najdražji gost« vseh naših narodov užival zemeljski raj še več kot dvajset let. Pred matildo pa je baje obžaloval svoje pregrešno življenje in zahteval duhovnika.

Tudi Kardelj, poosebljeni antikrist, je svoje zadnje tedne življenja preživel ob skrbni negi – nun. Prav tako Josip Vidmar, ki za cerkev nikoli ni maral.

In kakšno zvezo ima to s tajkuni? Pa še kakšno! VOS, OZNA, KOS, UDBA, agitprop so klonirani Stalinovi »notranji organi«. OZNA in Partija sta bili eno in

RADIO DMEV

97.2, 99.5, 103.7, 106,2 MHz
UKV, STEREO, RDS

isto. Kako prostodušno je nekdanji oznovec Kavčič - Sultan razlagal, kako je ta organizacija gradila svojo vzporedno mrežo v vseh družbenih strukturah.

Prejšnje vlade so vse te dejavnosti zaslužnih tovarišev, najboljših sinov naše Partije, dovoljevale in jih niso niti poskušale kakor koli ovirati. Ko je ta vlada dregnila v osir - Sovo, je vrag vzel šalo. Od takrat vsi ti »strokovnjaki«, poklicani in nepoklicani, neodvisni novinarji, sindikalni voditelji po sedanji vladi samo pljuvajo in jo povezujejo s pohlepno Cerkvijo, čeprav to ni res. Udbomafija je v šestdesetih letih slovenski narod izropala tako, kot so nas Turki v tristo letih. Turki so pobili in odveli v sužnost desetstisoče Slovencev, komunisti pa so zapustili šesto grobišč z morda dvesto tisoč žrtvami. Nad dvesto tisoč Slovencev se je v svinčenih letih komunizma izselilo iz Slovenije, ostal je devizni dolg našega preljubega Tita. Objokovalci teh zlatih časov prav nič več ne skrivajo, da bo po jesenskih volitvah vse tako kot v zlati dobi tovariša Tita.

Če na vodilna mesta v državi volimo ljudi, ki se promovirajo s sovraštvom do Cerkve in vernikov, potem smo slabi kristjani. Treba je moliti in tudi prav voliti.

Jože Likar, Ajdovščina

Osmi februar

Vsako leto se 8. februarja spominjam dveh Slovencev, ki jih ni več med nami. Prvi je na ta dan umrl, drugi pa se je rodil. Nobeden od njiju ni imel lepe smrti, da bi jo lahko slavili. Oba sta umrla premлада - prvi žalostno in boleče, drugi kruto in brezobzirno.

Kot prvega imam v mislih dr. Franceta Prešerna, ki je umrl na ta dan. Smrti ne smemo pozabiti, praznovati pa je primernejše rojstvo, ki je začetek vseh stvaritev v človeškem življenju. Pesnikova veličina ostaja nespremenjena, čeprav praznujemo dan njegove prezgodnje smrti, le paznika se drži senca žalosti.

Drugi, ki se ga spominjam na dan našega kulturnega praznika, se je rodil 8. februarja 1916 v Selcih nad Škofjo Loko. Ni bil pesnik, je pa ljubil slovenske pesmi, jih prepeval in petja učil

tudi druge. Bil je domoljub, bogoslovec, nekaj časa glavna moč pri semeniški Karitas, posvečen v duhovnika 1940. Naslednje leto je bil kot kaplan poslan v Mirno peč na Dolenjskem, kjer so ga čakali negotovi časi začetka vojne. Bil je moj stric Anton Šinkar, ki so ga komunistični samooklicani sodniki v Kočevju obsodili na smrt. Usmrčen je bil oktobra 1943, v letu mojega rojstva. Vsa njegova krivda je bila v tem, da ni priznal komunizma, vsi drugi grehi so bili dodani, da so lahko sestavili sestaviti obsodbo, ki je bila predvidena. Kruto in krivično je obsojati in moriti ljudi zato, ker ne priznavajo komunizma. Ta je bil že takrat zelo krvav od domače krvi. Mnogo življenj je šlo skozi zgrešeno idejo in svobodo z napako, kar bo treba še dolgo popravljati.

S krivično obsodbo in smrtno kaznijo, ki je bila zločin, se krivice niso končale. Še desetletja potem smo sorodniki čutili različne pritiske in doživljali neljube dogodke. Eden takih se mi je pripetil davnega 60. leta, ko sem v Ljubljani obiskoval tehniško šolo. Bil je športni dan s poho dom na Urh. Nepričakovano sem se znašel med sošolci in sliko strica v uniformi vojnega kurata. Eden od profesorjev, ki je našteval vse zločine domobrancev, me je povabil bliže in vprašal, kaj mi je ta, ki je na sliki ter ima enak priimek in ime kot jaz. Fotografijo sem prvikrat videl in bil sem zmeden. Povedal sem, da je to moj stric, očetov brat. Bilo me je sram, ko je profesor izrazil upanje, da bom šel po drugih stopinjah kot stric.

Ko so se razšli, je pristopil k meni profesor zgodovine in mi dejal, naj ne vzamem vsega za tako hujo, kot je bilo malo prej predstavljeno, in da je morda resnica drugačna. Zame je bil to prelomni trenutek v dojemanju pravice in krivice. Začel sem spoznavati, da so še druge resnice in ne samo tiste, s katerimi so nas obdelovali v času šolanja, služenja vojaškega roka v JLA in tudi kasneje v službi. Prepričevali so me, da bom težko napredoval, če ne bom član partije. Niti za trenutek nisem nikoli pomislil, da bi sprejel takšno po-

Vzporedna diplomacija!

Marija Vodišek

To, kar se je 1. februarja 2008 zgodilo na ministrstvu za zunanje zadeve, je v slovenski in evropski javnosti vzbudilo različne komentarje in ugibanja. Dnevnik je 5. februarja na prvi strani prinesel napis: »Ministrstvo udarilo po diplomatu Šetincu zaradi pogovorov z Devnikom.« Že sam naslov je zavajajoč, kajti diplomatu Šetincu so zapečatili njegov računalnik, seveda ne zaradi njegovega pogovora z novinarko, kar na Dnevniku vedo, temveč zaradi uhajanja diplomatske pošte. V tej diplomatski pošti so bili zapisani tajni pogovori med predstavniki ameriškega in slovenskega zunanjega ministrstva o Kosovu. Dokument je bil objavljen v Dnevniku, hkrati pa še v beograjskem tisku. Članek v Dnevniku je napisan z namenom, da se očrni uradna slovenska diplomacija, diplomat Marjan Šetinc pa se prikaže kot nedolžna žrtev. Marjan Šetinc je član LDS, Liberalne akademije in sindikata diplomatov, ki je zadnje čase po zgledu drugih sindikatov grozil s stavko. Zakaj omenjam njegovo članstvo v LDS in Liberalni akademiji? Zato, ker omenjeni politični organizaciji neprestano blatita vlado in njeno koalicijo. Pogovor Marjana Šetince z novinarjem Vladimirjem Voduškom je pokazal predvsem popolno zmedenost diplomata, ki očitno ni dojel, da vsi indici kažejo nanj. Večinsko mnenje slovenskih državljanov je, da se mora ta zadeva popolnoma razjasniti, saj je na dlani, da se to ni zgodilo prvič. Docentka na katedri za medijske in komunikacijske študije na FDV Sandra Bašić Hrvatinić v sobotnem Delu 9. februarja na široko razpreda o politiki in medijih. Navaja mnenja izbranih evropskih avtorjev o tem, kaj mediji so, kaj je njihova naloga ter kako se odzivajo predvsem na politično dogajanje na evropskih in svetovnih prizoriščih. Eno najbolj tipičnih mnenj za novinarstvo je navedeno v knjigi Javno mnenje avtorja Walterja Lippmanna, da naloga novinarstva ni, da govori in išče resnico. In še: novinarstvo nima z resnico nič. Sic. Torej lahko ali celo mora lagati. Članek je preobširen pa tudi precej kaotičen v svoji vsebini, da bi ga lahko v tem prispevku analizirali. Navadnemu bralcu časopisov pa se poraja upravičeno vprašanje, kaj nam mediji ponujajo, koliko je v njih, če sploh, resnice! V enakem, posmehljivem slogu je napisan uvodnik odgovornega urednika Dela, ki poskuša bralca namenoma zavesti z razlago dogodkov na MZZ. Traktat omenjene docentke na FDV v Delu, 9. 2. 2008, dokazuje, da to, kar ustvarja fakulteta, njeni »doktorski« predavatelji in fabrikanti bodočih novinarjev, ni novinarstvo, temveč znova oživiljeno »kardeljanstvo«. Lahko pričakujemo, da bodo tudi dogodki 12. februarja v zvezi s »pridržanjem« nekaterih direktorjev, opisani in komentirani bolj po nalogu v marsikaj vpletenih lastnikov medijev kot resničen prikaz dobro organizirane policijsko-tožilske akcije. Takojšen odziv odgovornega urednika Dela Janeza Markeša »Iz kontrolnega stolpa«, je poln sumničenj, kar je pri njem stalnica, saj poskuša dogodke 12. februarja prikazati predvsem kot spektakel Janeza Janše, ne pa kot nekaj, kar se je moralo zgoditi.

nudbo. Sklenil sem, da ne bom nikoli komunist.

Takšna odločitev je mojega strica in mnoge druge stala življenja. Meni je bilo to gorje

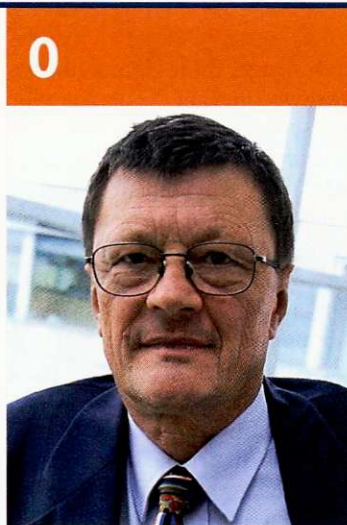
prihranjeno, zato se čutim dolžnega, da obujam spomine na tiste, ki so svojo pokončno držo plačali z življenjem.

Anton Šinkar, Nazarje

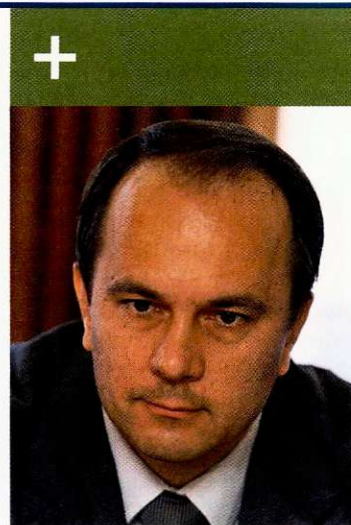
Politični semafor

Taktizira Predsednik stranke Zares Gregor Golobič je nedavno govoril o odnosu med Zares in Listo Zorana Jankovića. Nekaj ljubljanskih mestnih svetnikov, izvoljenih na omenjeni listi, je med ustanovnimi člani Zares. Golobič pravi: »Ne gre za povezanost, temveč za svobodno razvezanost.« Pri tem je zanimivo to, da Zares v državnem zboru kritizira vlado zaradi inflacije, v mestnem svetu pa podpira Jankovića pri podratitvah vode in vrtcev.

Odstopil Predsednik komisije za družbene in poslovne vede ter pravo sveta za visoko šolstvo Janko Prunk je zaradi nestrinjanja z načinom podeljevanja akreditacij za nove šole odstopil s položaja. »Zgrožen sem nad divjo jago za ustanavljanje šol, ki prinaša pojav tajkunizacije visokošolskega prostora,« je dejal. Moti ga, naj bi nekateri želeli v pol leta ustanoviti po pet fakultet. Le-te pa njegovo ravnanje preseneča, saj menijo, da je treba poskrbeti za večjo konkurenco.

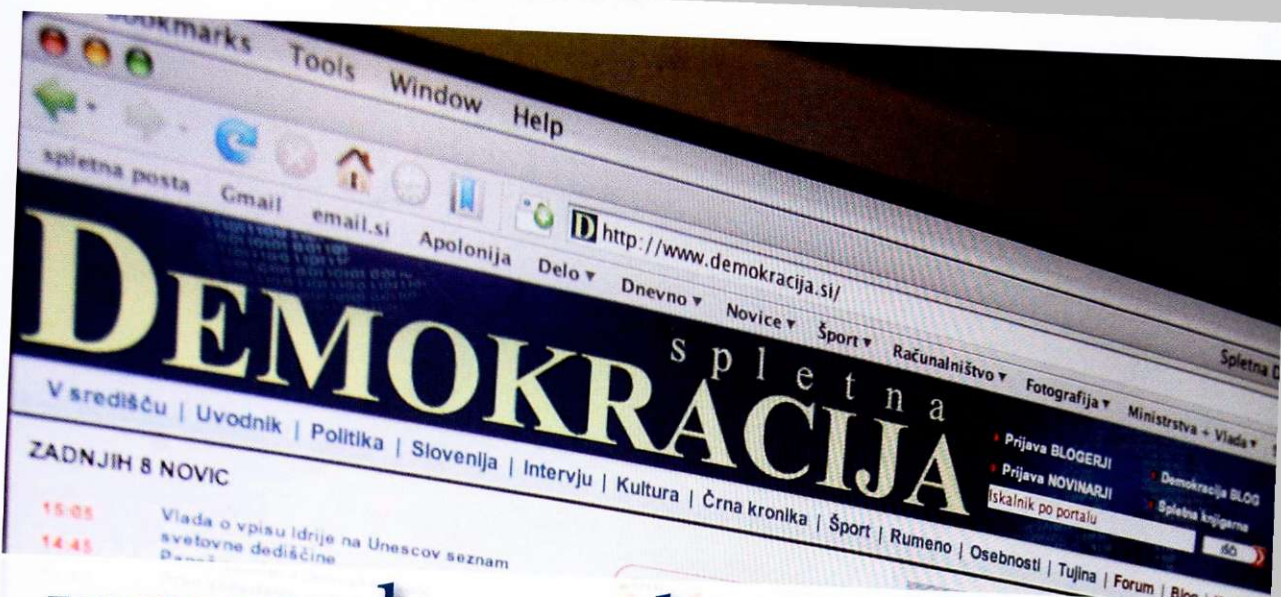
Opozoril Predsednik sveta SDS Branko Grims je opozoril, da je pokrajinska zakonodaja padla iz prestižnih razlogov. Na začetku so z zasnovo o uvedbi pokrajin soglašali vsi, pozneje, ko bi bilo treba sprejeti konkretno zakonodajo, pa so poslanci nekaterih strank glasovali proti. Po njegovem mnenju to v praksi pomeni, da bo v državni blagajni ostalo okoli 1,25 milijarde evrov, ki bi jih sicer dobile pokrajine. Centralizacija se bo tako nadaljevala.

Nastavila ogledalo LA

Generalna državna tožilka Barbara Brežigar je opozorila na intelektualno nepoštenost Liberalne akademije (LA). LA je v izjavi za javnost po mnenju tožilke protestirala proti tistim, »ki so jih razgallili«, s tem da so javnost opozorili, da LA ni javno predstavila prejetega odgovora Mednarodne zveze tožilcev. Brežigarjeva je poudarila, da nima nič proti, »če Darko Štrajn in Liberalna akademija odgovora, ki so ga prejeli iz Evrope, ne objavita, ker je drugačen, kot sta ga je želela«, vendar naj potem LA svoje »sramote« ne podtika drugim in naj ne pričakuje, »da na takšno nepošteno in sramotno obnašanje ne bodo reagirali drugi, če zanj zvedo«. Glede Štrajnovih očitkov, da je »odlično informirana« o tem, da jo je LA zatožila Svetu Evrope, pa je generalna državna tožilka opozorila, da gre v tem primeru za demokratičnemu duhu tujo miselnost, »da tisti, ki je obtožen, ne sme vedeti za obtožbo, ker

bi se sicer lahko branil in preprečil obsodbo«. »Očitno v LA menijo, da ne bi smela biti informirana o njihovem tožarjenju,« je poudarila Brežigarjeva in dodala, da je o tem izvedel njen namestnik konec novembra 2007, ko se je v Strasbourgu udeležil sestanka posvetovalnega telesa tožilcev Sveta Evrope. »Tam in takrat je bilo povedano, da so prejeli pismo LA iz Slovenije, ki pa ga ne bodo obravnavali, tam in takrat smo slovenski tožilci izvedeli, da se tožarjenje in opravljanje ni omejilo le na svetovno tožilsko združenje,« je še zapisala Brežigarjeva. Kot je znano, je TV Slovenija poročala o odgovoru Mednarodne zveze tožilcev LA, vendar ga slednja ni posredovala javnosti. V odgovoru so med drugim zapisali, da je Slovenija zelo spoštovana demokratična država, da je politična usmerjenost prosta izbira in pravica vsakega državnega tožilca in da zato ni in nikoli ne bo predmet njihovega razsojanja. M. B.

www.demokracija.si

DNEVNE NOVICE od PONEDELJKA do PETKA!

Novice Vlada o vpisu Idrje na Unescov seznam svetovne dediščine

Vlada se je danes seznanila s pripravo nominacije dediščine živega srebra rudarskega mesta Idrja za skupni serijski transnacionalni vpis na Unescov seznam svetovne dediščine in sprejela nekaj sklepov v zvezi s tem, so sporočili z vladnega urada za komuniciranje. ... več >>

Idrja na seznamu svetovne kulture dediščine?

FOTO: arhiv Demokracije

14.45 | 0 komentarjev

Škofe sprejel tudi papež

FOTO: arhiv Demokracije

Novice Papež sprejel slovenske škofe

Slovenski škofje, ki so od ponedeljka mudji na obisku ad limina apostolorum v Rimu, so se danes udeležili zasebne avdienco pri papežu Benediktu XVI., so sporočili s Slovenske škofovske konference. Svetega očeta, ki je v pogovoru pokazal, da je dobro seznanjen z razmerami v Sloveniji, so med drugim ponovno povabili na pastoralni obisk. ... več >>

13.57 | 0 komentarjev

Novice Prvo zasedanje ministrskega odbora Slovenije in Italije

V rimski Villi Madama se bo jutri na prvem zasedanju zbral koordinacijski odbor ministrov slovenske in italijanske vlade. Sestanek bosta vodila zunanja ministra Dimitrij Rupel in Massimo D'Alema, predvidoma pa se ga bodo udeležili še ministri za okolje, infrastrukturo, promet, kmetijstvo, visoko šolstvo in znanost obeh držav. ... več >>

Luka glavna prometna tema

FOTO: arhiv Demokracije

13.45 | 0 komentarjev

Novice Razumen kompromis s sindikati

Vlada je danes potrdila v srdu parafirani sporazum s sindikati javnega sektorja. Gre za seji vlade pojasniti premier Janez Janša. Gre za produktiven in razumen kompromis, saj so sindikati dosegli dogovor, ki ne bo ogrožal makroekonomske stabilnosti, pravi Janša, si meni, da je "zmagal razum na obeh straneh".

Done

NAGRADNA IGRA

Z Demokracijo do novega telefona

Sedaj Demokracija vsigurova avtorizirani vsak mesec podarja 3 aparate GSM Samsung SGH-N300. Vsi demokracijski naročniki imajo možnost, da se udeležijo te nagradne igre. Za udeležbo pošljite SMS na 1600. Nagradna igra teče do 31. decembra 2007.

DEMOKRACIJA

KORISTNE POVEZAVE

KOLOSEJ
Varnostna banka

BANKA SLOVENIJE

www.kolosej.si
Kino sporni in opus filmov

www.bsi.si
Tečajne in menijske liste

ANKETOMAT

Komu naj država proda svoje lastniške deleže v podjetjih?

V tej anketi ste že sodelovali

Tujscem: 11%
Menedžerjem: 4%
Državljanom: 85%

RAZKOP NA SLOVENIJO

Kaj menite o razkopi na slovenski zemlji?

11.29: Proti razkopu, ker ogrožajo okolje in kulturno dediščino

23.01.08: Proti razkopu, ker ogrožajo okolje in kulturno dediščino

23.01.08: Proti razkopu, ker ogrožajo okolje in kulturno dediščino

18.01.08: Proti razkopu, ker ogrožajo okolje in kulturno dediščino

Objavimo, kar drugi zamolčijo.

Pogovori iz tujine po isti ceni kot v domačem omrežju.

M:stik je vaš mobilni telefon v obliki **USB ključa**. Omogoča vam, da iz svoje številke iz katerekoli države kličete ter pošiljate SMS in MMS sporočila po enaki tarifi, kot jo imate v domačem omrežju. Tudi dohodni klici, ki jih v tujini prevzamete na **m:stik**, se klicanemu ne zaračunavajo. **M:stik** in priloženo slušalko preprosto vključite v računalnik, povezan na internet, in pozabite na stroške gostovanja v tujih omrežjih. **M:stik** je lahko vaš za samo 59 € in mesečno naročnino 7,49 €. Strošek interneta ni vključen v ceno.

Ostanite v Sloveniji, kamorkoli že greste!

Za več informacij pokličite Mobitelov center za pomoč uporabnikom na 041 700 700.

WWW.MOBITEL.SI/MSTIK

m:stik

